

TÁC PHẨM VĂN HỌC CỔ ĐIỂN CHỌN LỌC

BỨC TRANH MAJIA

khỏa thân

Samuel Edwards

Bức Tranh Maja Khỏa Thân

Samuel Edwards

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :

Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

Table of Contents

Chương 1: Cuộc tìm kiếm chính bản thân mình
Chương 2: Madrid - Kinh thành của những sự tương phản
Chương 3: Cuộc hôn nhân bị lên án
Chương 4: Đi tìm tự do nghệ thuật
Chương 5: Tự do trong bước lưu đày
Chương 6: Trở về tổ quốc
Chương 7: Đỉnh cao danh vọng
Chương 8: Tình yêu và lòng hận thù
Chương 9: “Kẻ háo thắng khi đạt được mục đích thường bỏ ngay lý tưởng của mình”
Chương 10: Con người thật đằng sau bức chân dung của Thủ tướng
Chương 11: Đêm vũ hội hóa trang
Chương 12: Máu đổ quảng trường
Chương 13: Những tín hiệu tình yêu
Chương 14: Cuộc mặc cả và sự lựa chọn
Chương 15: Con đường dẫn tới hầm ngục của tòa án giáo hội
Chương 16: Tòa án khắc nghiệt
Chương 17: Tự do cho Tây Ban Nha
Chương 18: Đám tang khởi đầu cho những cuộc nổi dậy

Chương 1: Cuộc tìm kiếm chính bản thân mình

Vào thế kỷ 18, luồng gió tự do mạnh mẽ tràn khắp châu Âu.

Chỉ riêng Tây Ban Nha vẫn còn trì đọng và bị kìm hãm bởi tầng lớp quý tộc. Bóng đen của giáo hội vẫn bay lượn trên đất nước, hầu như chẳng có gì thay đổi kể từ thời Trung cổ.

Ở thủ đô Madrid và ở Barcelona, nhiều họa sĩ, nhà văn đã bắt đầu công khai phát biểu những luận điểm về tư tưởng tự do. Nhưng chính tại thành phố Saragotte, thủ phủ xứ Aragon này, lòng tin mới vào quyền con người, quyền cơ bản công dân đã phát triển nhanh hơn cả.

Năng nổ nhất trong số những người truyền bá tư tưởng tiến bộ ấy là Francisco Goya. Anh là học trò của José Martinea, một giáo sư có tài, một họa sĩ bậc thầy được kính trọng. Thái độ khiêm tốn và đức tin của ông làm những phán quan nghiêm ngặt nhất của giáo hội cũng chẳng bao giờ soi mói được điều gì. Ngược lại, Francisco Goya tỏ ra rất ít đức tin, rất ít khôn ngoan, đến nỗi bạn bè đã báo trước sớm muộn gì anh sẽ bị treo cổ.

Goya sống và làm việc trong một gian phòng chật hẹp ở tầng dưới ngôi nhà của giáo sư Martinea, gần nhà thờ Santa Maria del Pila tuyệt đẹp.

Rất khó tìm anh ở nhà vào buổi tối. Giờ ấy, người ta thường gặp anh ở quán ăn, tiệm rượu, bận rộn với chuyện chè chén, nhảy nhót và tán gái.

Vậy mà buổi tối hôm ấy, anh lại ngồi nghe những lời trách cứ của anh bạn Martin Daparte. Hơn Goya một vài tuổi, Martin Daparte là một trí thức có tiếng, vừa là nhà triết học vừa là cây viết phê bình văn học và nhà báo. Thường ngày tính tình anh vốn bình thản, điềm tĩnh thế mà tối nay anh cũng phải nổi giận:

- Goya! - Anh dần từng tiếng - Cậu không chịu nghe mình.

Goya là một chàng trai trẻ tuổi đầy kiêu hãnh và nhạy cảm. Mồ côi từ nhỏ, anh tự kiếm sống bằng đôi tay và tài năng của mình. Anh có năng khiếu đặc biệt của một họa sĩ! Nhưng anh cũng có nhiều buông thả trong nếp sống. Anh hay học đòi phong cách sinh hoạt của bọn quý tộc. Anh đã bỏ ra rất nhiều tiền để học đấu kiếm học đánh võ và tìm cách nổi tiếng trong những hoạt động đó.

Goya cười, đưa bàn tay xốc mớ tóc đen dài trên đầu, và trả lời một cách mệt mỏi:

- Tôi nghe anh, Martin ạ, nhưng không ai có đủ kiên nhẫn nghe tất cả những lời giáo huấn ấy đâu.

- Goya ạ, đáng buồn là cậu đã không nghe những lời khuyên tốt. Cậu tự nghĩ là nghệ sĩ thì có quyền làm tất cả những gì cậu thích. Nhưng chính cậu là điều hổ thẹn cho nghề nghiệp của cậu. Hãy tự ngắm lại mình đi!

Goya cúi nhìn bộ trang phục diêm dúa mình đang mặc, rồi anh sầm mặt, cau mày đứng dậy:

- Anh phê phán gì về cách ăn mặc của tôi?

- Cậu ăn diện như một gã quý tộc Tây Ban Nha chứ không phải một họa sĩ.

- Tôi mua bộ trang phục này bằng tiền thưởng đấu bò tốt và tiền thắng bạc đấy.

- Đấu bò tốt, đánh bạc! Cậu hy vọng nhờ vậy mà phát triển được tài năng sao?

- Tôi cũng còn hơn chán bọn sĩ quan công tử vẫn ngông nghênh như những con gà trống vênh váo. - Goya lớn tiếng cãi lại.

- Mình không nghi ngờ điều đó. Nhưng không phải cậu học những kiểu cách rởm đời, những thói xấu của chúng để chứng tỏ điều ấy, không hay đâu.

- Nếu là người khác, tôi sẽ không tha thứ cho những lời nhục mạ ấy. - Goya nói với giọng thách thức.

- Vậy cậu tính sao? Cậu định thách đấu với mình chẳng?

- Martin, tôi đã nói trước rồi đấy.

Goya bước tới, vẻ đe dọa, bàn tay nắm chặt. Nhưng bạn anh không nhúc nhích. Họ gườm mắt nhìn nhau. Cuối cùng Goya quay ra nằm xuống giường, hai tay ôm lấy đầu.

- Tại sao anh lại tỏ vẻ khinh tôi như vậy hả, Martin?

- Tôi không khinh cậu mà chính cậu tự khinh mình. Tôi buồn khi thấy cậu quên mất mình xuất thân từ một ngôi làng nhỏ và quên người sinh ra cậu chỉ là một ông thợ mộc.

- Tôi không quên bố tôi, tôi cũng không quên cái làng nhỏ của mình. Nhưng tôi không chịu khuất phục ai cả.

- Chuyện ấy thì còn phải xem đã. - Daparte lăm bắm và ngồi xuống chiếc ghế duy nhất trong phòng - Không đơn giản như vậy đâu, Goya. Người ta chỉ có thể đạt được ý nguyện tự do, bình đẳng bằng sự nỗ lực của chính bản thân.

Goya cúi mặt, mân mê cái dây xích nhỏ đeo kiếm bằng bạc, thú nhận:

- Đề tài vẽ, cuối cùng đã làm mình chán.

- Vậy mà cậu tự xưng là họa sĩ! Thế bọn gái chơi ở quán rượu le Dialeb hay chuyện đánh bạc và đấu bò tốt có làm cậu chán không?

Goya không thể giải thích được những điều anh cảm thấy trong tâm hồn, ngay cả với người bạn thân nhất của anh.

Anh không thể thú nhận mỗi lần đối mặt với một con bò tốt hung dữ hay đọ kiếm với một tay kiếm lão luyện là một lần anh tìm cách vượt qua nỗi lo sợ thất bại thường xuyên ám ảnh. Anh muốn tự rèn luyện để trở thành nhân vật nổi tiếng. Chỉ như vậy, anh mới có thể chiến thắng được nỗi ưu tư của mình.

- Cách tôi đang sống chẳng làm hại gì đến nghề nghiệp cả. - Anh cố chống chế.

- Cậu tưởng như vậy à? Giáo sư Martinea nói rằng sau khi vẽ bức chân dung của giáo sĩ, cậu không cầm đến bút vẽ nữa.

- Cũng phải để cho tôi chút thời gian chứ.

- Goya a, người sáng tạo chỉ có mỗi một thứ để bán đó chính là “thời gian”! Những ngày tháng cậu để mất đi sẽ chẳng bao giờ tìm lại được. Giáo sư Martinea đoán chắc rằng cậu có thể nổi tiếng, nếu cậu chịu làm việc thật nghiêm túc. Nhưng cậu còn phải học nhiều!

- Tôi không hiểu cậu sẽ ra sao, nếu không chịu thay đổi cách sống. - Martin vừa cầm lấy mũ vừa nói tiếp - Cậu có thể trở thành một họa sĩ lớn. Nhưng để đạt tới đó cậu vẫn còn thiếu hai điều: cậu không hiểu nghĩa của chữ trách ẩn và chưa bao giờ đau khổ. Ngày nào cậu hiểu rõ được hai điều đó, cậu sẽ trở thành một nghệ sĩ chân chính.

Daparte đi khỏi, gian phòng trở nên lạnh ngắt. Goya ngồi yên trầm ngâm suy nghĩ.

Đêm bắt đầu xuống, anh đứng lên, ra khỏi trạng thái trầm tư. Lời phê phán của Daparte kích động anh, chỉ đủ làm anh càng tin vào nỗi bất khoan nhượng của mình. Anh cần có bạn bên cạnh, chắc chắn đến quán rượu sẽ tìm được bạn ngay.

Quán rượu Le Dialeb nguyên trước là một quán nhỏ. Nhưng mấy năm nay, những nhân vật thượng lưu Tây Ban Nha không ngần ngại lui tới quán rượu nghèo nàn này. Có lẽ vì ở đây họ có thể chơi thả cửa, trút bỏ vẻ cao đạo hàng ngày và dễ dàng tìm được bọn gái điếm.

Quán đã đầy khách. Goya tìm được một chiếc bàn nhỏ trong góc phòng. Anh ngồi vào bàn, gọi một ly rượu rồi đưa mắt tìm bạn.

Cạnh bàn Francisco ngồi, có một đôi trai gái làm anh chú ý và anh nhìn mặt tỏ vẻ khó chịu. Don Louise Munoda thuộc dòng dõi một dòng họ lớn của thành phố đã nhận quân hàm thiếu úy trong trung đoàn bộ binh thứ ba thành Catcti. Và do việc ấy hẳn được coi như là một kẻ phản bội. Tuy hẳn còn là cháu của đức đại giáo chủ, nhưng điều ấy cũng chẳng làm hẳn được lòng dân. Cô maja ngồi cặp kè với hắn là một gái bình dân tuyệt đẹp, khiến Francisco không thể không chăm chú nhìn cô.

Bắt gặp cái nhìn chăm chú của Francisco, và thừa lúc viên sĩ quan không để ý, cô gái thoáng gửi cho anh một nụ cười vụng trộm.

Nỗi buồn phiền bức bối của Francisco phút chốc tan biến. Anh quyết định tán tỉnh cô gái này để làm nhục Don Louise, vì cái nhìn ngạo nghễ và thái độ ban ơn của hắn làm anh sôi máu. Anh ngồi chễm chệ, nhìn cô gái, nâng ly và uống thong thả.

Cô gái đáp ngay bằng một cái nháy mắt, hơi cúi người để hở thêm bộ ngực, và nhìn anh một cách táo bạo. Gã sĩ quan cũng nhận ra trò lấu cá ấy. Hắn kêu lên, giọng khô khốc:

- Béatria, hãy quay lại với anh đây!

Francisco không còn kiềm được lòng khinh ghét khi nghe thằng cha gốc Aragon này tập nói tiếng Castille. Anh lạnh lùng đập lại:

- Tôi nghĩ là Béatria có quyền tự do của cô ấy.

Viên sĩ quan giật nảy mình:

- Này, giống chó hoang mà sữa thì người ta quất cho đấy.

Goya cười khẩy, uống cạn cốc rượu và nói:

- Béatria hình như lại thích ta hơn. Còn anh, càng nói càng lảm cẩm, ta càng cảm phục sự thông minh lựa chọn của cô ấy.

Hai người đàn ông cùng đứng dậy một lượt. Thấy đối phương có đeo kiếm. Don Louise liền lấy đôi bao tay dắt ở lưng ném vào mặt Goya. Khách trong quán nhìn họ giữa bầu không khí im lặng sững sốt. Một viên sĩ quan đến gần Don Louise. Hắn nói cho viên sĩ quan rõ chuyện xung đột vừa xảy ra. Trong khi ấy những người dân thường không dám ra mặt bên vực chàng họa sĩ. Họ không quên kẻ thù của anh là cháu đức đại giáo chủ.

Béatria thích thú vì được mọi người chú ý, cô kiêu hãnh đứng lên, bộ ngực như thách thức, hai tay chống nạnh, đôi chân nhún nhảy dưới lớp váy sột soạt.

Lão chủ quán đang cố tìm cách khuyên can anh.

- Cậu điên rồi, Goya! - Nhà thơ nói nhỏ - Cậu biết hắn là ai chứ?

Tim Goya đập mạnh, lòng anh như thắt lại, nhưng anh cười thoải mái, kiêu hãnh:

- Dĩ nhiên là biết rõ. - Anh cao giọng trả lời - Hắn là một thằng ngu xuẩn, ngạo mạn cần phải cho một bài học.

Đám sĩ quan giận sôi lên, nhưng cố kiềm giữ Don Louise lại.

Goya bình tĩnh vờ cúi mình thi lễ với vẻ nhạo báng trước mặt viên thiếu úy đang giận như điên.

- Nào, ta giải quyết vấn đề chứ?

- Ngay bây giờ! - Don Louise rít lên.

Không để tai đến những lời phản kháng yếu ớt của chủ quán, đám khách ào ra sân. Béatria đi đầu với vẻ giễu cợt. Đám đông bị cuốn hút vào cuộc náo động.

Don Louise vững tin ở mình, với vẻ lạnh lùng hãnh thấp giọng trao đổi với bạn bè. Francisco đi ra sau cùng.

Khi anh bước vào khoảng sân lát gạch, đám đông rẽ ra, một viên đại úy râu rậm, người thấp bé, đến gần anh.

- Tôi được vinh dự là người bảo chứng cho thiếu úy Don Louise Munoda. Ai là người bảo chứng cho anh?

Francisco nhún vai vẻ lạnh lùng giả tạo.

- Tôi không có người bảo chứng. Những tục lệ cầu kỳ ấy không ích gì cho chuyện thanh toán đơn giản như thế này.

Viên đại úy không chấp nhận ý thích bất thường này.

- Phải tôn trọng luật lệ. Thiếu úy Ramiré sẽ lo việc này.

Viên sĩ quan gượng gạo tuân lệnh và tiến đến bên Francisco.

- Cho phép tôi xem thanh kiếm của ông.

Goya khinh khỉnh rút kiếm đưa cho hắn.

- Lưỡi kiếm của Don Louise dài hơn lưỡi kiếm của ông một gang tay. - Hắn nhận xét.

- Tôi khuyên ông dùng cây kiếm của tôi.

- Tôi thích dùng kiếm của tôi và chấp nhận sự rủi ro ấy. - Goya bình tĩnh trả lời.

Ramiré trả lại thanh kiếm và hỏi giọng khô lạnh:

- Sẵn sàng chưa?

- Sẵn sàng.

Một viên sĩ quan cao cấp, được giao trách nhiệm giám sát cuộc đấu kiếm, đứng giữa hai người tuyên bố.

- Danh dự thiếu úy trung đoàn thứ ba vừa bị bôi nhọ. Ông ấy yêu cầu được khôi phục danh dự bằng vũ khí. Nhưng người bị xúc phạm sẵn sàng nhận lời xin lỗi... Không à? Thế thì đấu đi, các ngài.

Ông ta lùi lại một bước và đứng tì tay lên chuôi kiếm.

Don Louise và Goya vừa bước lên một cách thận trọng vừa quan sát đối phương.

Francisco nhận thấy tầm vóc hai bên bằng nhau, không người nào có cánh tay dài hơn. Nhưng kiếm của viên sĩ quan dài hơn kiếm anh. Francisco tiếc vì đã không nhận đổi kiếm của người bảo chứng. Nay đã muộn. Nhưng để bù vào chỗ bất lợi ấy, anh phải luôn luôn sáng suốt.

Viên sĩ quan, bằng một động tác chắc chắn, đâm một nhát trước. Francisco chỉ kịp đưa kiếm lên đỡ, cảm thấy lưỡi kiếm suốt bên cánh tay, anh hiểu là chưa từng gặp một đối thủ nào nguy hiểm hơn. Don Louise lại bồi thêm nhát nữa, lần này nhằm vào giữa mặt đối thủ, Goya buộc lòng phải lùi ra để tránh. Có tiếng cười trong đám người xem. Goya cảm thấy hổ thẹn. Anh sợ những tình huống lỗ bịch và trong một thoáng, sợ kẻ thù sẽ làm cho anh trở thành hài hước. Anh trấn tĩnh ngay và nghĩ thầm nếu mất tinh thần sẽ rất nguy hiểm. Và Goya đón đỡ một cách khôn khéo đường kiếm thứ ba của đối phương.

Thái độ Don Louise thay đổi, hắn kinh ngạc và không coi thường anh nữa.

Francisco cứ gạt đỡ và lùi từng bước. Đám đông đứng xem cho rằng anh sẽ sớm bỏ chạy. Chỉ riêng một số sĩ quan thấy rõ là anh chặn đỡ những đường kiếm của đối phương bằng một thủ pháp tài tình. Và mặc dù ở thế phòng ngự, nhưng thực tế chính Goya điều khiển cuộc đấu theo ý định của mình.

Lấy lại lòng tự tin, anh minh mẫn phân tích kỹ từng thế đánh. Don Louise tiến lui theo đúng kiếm pháp, như kiểu học thuộc lòng. Anh quyết định chuyển sang thế tấn công làm cho đối phương bị bất ngờ và chống đỡ lúng túng. Anh không có ý định giết hắn, tuy anh biết Munoda không ngần ngại cho anh sang thế giới bên kia. Đột nhiên anh lấy hơi, nắm chặt chuôi kiếm, đợi một đường kiếm tấn công của địch thủ. Anh chặn đường kiếm đối phương trong tư thế tuyệt diệu, Francisco đâm thẳng mũi kiếm tới trước. Khi mũi kiếm đối thủ rít qua tai, anh biết Don Louise đã quá đà. Trước khi viên sĩ quan đứng thẳng lại được, Goya vẩy luôn một mũi. Lưỡi kiếm làm rách cổ áo hắn. Những người đứng xem đồng thanh kêu lên hoảng hốt.

Hắn thu kiếm lại giữ mặt, nhưng Goya đã nhanh nhẹn đâm thẳng mũi kiếm tới trước. Lưỡi kiếm xuyên ngập vào mạn sườn viên sĩ quan. Lực đâm mạnh làm hắn ngã gục xuống nền gạch. Francisco cúi xuống, lau lưỡi kiếm vào áo lót kẻ bại trận.

Đám đông dần tới, một vài người thốt lên trầm trồ thán phục, những người khác la hét như điên. Francisco đứng yên, nghe những lời ca tụng của đám dân thường và cả những lời khen ngợi, thán phục của bọn sĩ quan.

Chỉ đến khi cảm thấy bàn tay mát lạnh của Béatria nắm tay mình anh mới chột tỉnh. Và hiểu rằng cuộc sống của anh đang bị đe dọa nghiêm trọng.

- Chạy theo em. - Béatria thì thầm.

Rồi cô kéo anh chạy qua những con đường ngoằn ngoèo mà anh chưa bao giờ biết.

Khi cô dừng lại để lấy hơi, anh bảo cô chỉ đường để cho anh chạy đến nhà Daparte một mình. Vì nếu họ bắt được cô cùng chạy với anh sẽ rất nguy hiểm cho cô. Cô gái đành chỉ đường cẩn kẽ cho anh. Anh rất xúc động cảm ơn và dốc hết tiền trong túi vào tay cô.

Anh lại cầm đầu chạy. Sau một giờ vừa chạy vừa trốn, anh đến cửa sau ngôi nhà nhỏ của Daparte.

Không một tia sáng lọt ra ngoài cửa sổ. Goya khẽ gõ cửa. Daparte vẫn mặc quần áo chỉnh tề ra mở cửa.

- Tôi đợi anh đây, Goya. Cả thành phố đang ồn ào lên về câu chuyện điên dại vừa rồi.

Anh kéo Goya vào phòng khách, cẩn thận không thắp đèn.

- Don Louise không chết. Nhưng hắn bị thương nặng, sẽ nằm điều trị hàng tháng mà chưa chắc gì đã bình phục.

Francisco buông tiếng thở dài nhẹ nhõm.

- Vậy là người ta không buộc tôi tội giết người nữa.

- Nhưng đại giáo chủ sẽ dùng mọi quyền lực truy nã và kết tội cậu. Tốt nhất là cậu phải đi khỏi đây ngay bây giờ. Và đừng trở về trước khi giáo chủ qua đời.

Goya nhìn anh bằng đôi mắt lo lắng. Daparte nói tiếp về vội vàng:

- Cậu phải đi Madrid, đến ở tại nhà mình. Mình chờ một ngày nữa rồi cũng lên đường. Nhưng mình đi tự do, chắc chắn sẽ đến trước cậu. Đây, - Anh vừa nói vừa đưa ra một bọc quần áo rách - cậu thay đi, mình sẽ hủy quần áo cậu đang mặc.

Francisco làm theo, không hỏi lại câu nào. Mấy phút sau anh đã trở thành một nông dân với áo vải thô và đôi giày to sù. Theo lời khuyên của bạn, anh lấy than bôi tèm lem vào mặt, và không cần nhả gì khi Daparte cắt trụi bộ tóc đẹp.

Anh dùng dằng không muốn rời thanh kiếm, nhưng Daparte buộc anh phải bỏ lại. Goya đành phải nhận một lưỡi dao nhọn có chuôi bằng sừng. Anh dắt dao vào thắt lưng.

Khi đã chuẩn bị xong, Daparte dẫn anh đến bên cửa, rồi bắt tay anh.

- May mắn lắm chúng mình mới được gặp nhau ở Madrid. Mình tự hỏi không biết vì sao mình lại quan tâm lo lắng cho cậu. Đúng là cậu có tài. Nhưng cậu không thể trở thành nghệ sĩ chân chính chừng nào cậu chưa khám phá được bản thân. Và nếu cậu cứ khăng khăng đi theo con đường lầm lạc như cậu lựa chọn thì chẳng bao giờ có thể tìm được cái mà cậu cần tìm đâu.

Chương 2: Madrid - Kinh thành của những sự tương phản

Francisco rời khỏi Saragotte không gặp trở ngại gì. Nhưng anh phát hiện ra anh đã cho Béatria tất cả số tiền đã có. Vì vậy, anh không có một đồng xu nhỏ.

Thế là anh phải vừa đi vừa kiếm việc làm ở các làng mạc dọc đường để sinh sống. Thời kỳ này đối với anh thật là khổ cực. Anh làm tất cả những việc người ta thuê mướn chỉ để kiếm vài đồng.

Khi Goya đến Guadalajara, một thành phố cổ, thì trời đã sang thu. Đến đây, anh làm bồi dọn chuồng ngựa cho quán rượu Toisson d'or, một trong những quán rượu sang trọng nhất vùng. Và, trong những khách sang nhất thường đến quán rượu Toisson d'or là công tước Alper. Công tước là một người già, đôi mắt đỏ ngầu, khuôn mặt dài và buồn cằn như dài thêm bởi chòm râu bạc nhọn hoắt. Ngài công tước cao quý không quan tâm đến việc gì ngoài việc săn đuổi những cô gái chỉ bằng tuổi cháu ông ta.

Hôm đó, sau khi chăm sóc đàn ngựa, anh xách một thùng nước đi về phía rừng sau quán để tắm rửa. Bỗng anh thấy có một cô gái chạy tới.

Cô ta có vẻ sợ hãi, khóc nức nở, chiếc áo lót bị xé rách để lộ cặp ngực đẹp mê hồn. Francisco sững lại, anh nhận ra một trong những cô hầu phòng. Công tước Alper đang đuổi theo cô.

Không chần chừ, chàng họa sĩ lao tới. Vừa đúng lúc cô hầu phòng chạy đến ven rừng thì

anh bằng qua, cắt ngang đường công tước. Hai người đâm sầm vào nhau. Ông ta dừng lại, quát mắng âm ỉ, Francisco làm ra vẻ bối rối xin lỗi. Nhưng công tước quay ngoắt trở lại, rảo bước về phía quán rượu. Sau đó, lão tức giận và bỏ ra về cùng tất cả tùy tùng cũng như hành trang của mình.

Một lúc sau, chủ quán cho Francisco thôi việc. Quyết định ấy không làm anh ngạc nhiên. Anh leo lên căn gác xếp ở sát mái, nơi ngủ của anh để thu xếp hành lý. Một tiếng gõ cửa nhẹ làm anh giật mình. Đó là cô hầu phòng có mái tóc đen dài xổ ra buông xõa trên vai, cô kéo những mảnh áo lót bị xé rách che lấy bộ ngực và nhìn Francisco với lòng biết ơn vô hạn.

- Tôi đến để cảm ơn anh. Tôi ân hận vô cùng về chuyện anh đã mất việc làm vì tôi.

Francisco, nhún vai, cười với cô :

- Trước sau tôi cũng sẽ đi. Nhưng còn cô?

- Tôi cũng bị đuổi rồi. Tôi biết là việc ấy sẽ đến, nhưng tôi không cần. Không người nào chèn ép tôi được, dù là công tước hay một đức ông quý tộc nào khác.

- Rồi cô sẽ ra sao?

Cô gái buông tay, bỏ rơi những mảnh áo bị xé rách xuống khiến bộ ngực bị phơi trần. Không chút e thẹn, cô nhìn Goya đắm đắm.

- Em đến cảm ơn anh. Em sẵn lòng tặng anh cái mà ngay cả ông công tước cũng không thể mua ở em được.

Thời gian qua Goya ít tiếp xúc với đàn bà. Nhưng lúc này anh không cảm thấy một chút ham muốn nào. Trái lại, anh thấy lòng bồi hồi xúc động khó tả. Cô gái này tự nguyện hiến thân cho anh. Cô đem đến cho anh tất cả những gì cao quý nhất với một tấm lòng chân thật làm anh kinh ngạc. Anh mở túi, lấy ra một thỏi chì than và một tờ giấy kẻ thì thầm :

- Tôi xin em, đừng cử động!

Mặc dù rất ngạc nhiên, nhưng cô gái cũng làm theo. Goya bắt đầu vẽ rất nhanh. Công việc thu hút đến nỗi anh quên cả khái niệm thời gian. Trong phút chốc, anh đã hoàn thành bức vẽ. Anh ký tên rồi đưa cho cô gái đang rất ngỡ ngàng.

- Em cầm lấy. Giữ làm kỷ niệm tấm lòng tin yêu của em đối với Francisco Goya.

Đôi mắt mở to, cô nhìn bức chân dung, rồi ngược nhìn chàng họa sĩ lạ lẫm.

Anh vội vàng rời khỏi quán rượu, chẳng kịp nhận những lời cảm ơn của cô gái. Ra đến đường, trong lúc chờ xe ngựa đi Madrid, anh tự nhủ đã làm được một việc mà Martin Daparte và thầy José Martinea phải đồng tình. Từ chối sự hiến thân của cô gái, anh đã để lại cho cô niềm kiêu hãnh của anh và đã làm một công việc khôn ngoan đúng mực.

Sau này, chẳng bao giờ anh quên được cô hầu phòng xinh đẹp ấy. Trong khi biết bao cô gái khác, trong những cuộc gặp gỡ yêu đương, hầu hết đều phai mờ trong ký ức.

* * * * *

Vừa lộng lẫy vừa tồi tàn, lại rầu rĩ và vui vẻ, tươi trẻ và xấu xa, kinh thành Madrid chỉ là những cảnh tương phản. Nhưng lại là trái tim của nước Tây Ban Nha và nó đại diện cho tổ quốc của tất cả người Tây Ban Nha. Ngay đến cả những người hành khất cũng có niềm tự hào về Madrid.

Nhưng đối với Francisco thì cuộc trốn chạy từ Saragotte và hành trình mệt nhọc vừa qua đã làm dịu tâm tư anh. Suốt ngày anh chỉ cắm cúi trong xưởng vẽ, trau dồi bút pháp cùng với những họa sĩ bậc thầy thuộc trường phái cách tân Italia. Chiều tối, anh làm việc ở phòng riêng của mình trong nhà Daparte.

Chẳng bao lâu, anh nhận được rất nhiều đơn đặt hàng. Trong khoảng sáu tháng, anh đã kiếm đủ tiền để thuê riêng một căn nhà nhỏ hai gian với một xưởng vẽ. Anh trở thành một nhân vật được trọng vọng.

Những cảm dỗ ở đây còn hơn Saragotte rất nhiều, nhưng anh bắt buộc mình phải sống vững vàng nghiêm túc. Cuộc sống đạo đức đè nặng tâm hồn anh. Lần đầu tiên trong đời, anh

thấy khổ sở trong đơn độc. Anh cảm nhận sâu sắc rằng cuộc đời cần phải ổn định, và cuối cùng anh nghĩ đến việc lấy vợ.

Trong những người Goya thường đến chơi, có Francisco Baye, một họa sĩ thời thượng. Ông ta là một họa sĩ chuyên vẽ chân dung trong giới thượng lưu. Khách hàng của ông, người nào cũng uy nghi đường bệ, tất cả các bà các cô mà ông ta vẽ, chân dung người nào cũng xinh đẹp. Và, đám khách thanh lịch coi việc được ông ta nhận vẽ là một ân huệ, tới tận dồn đến xưởng vẽ của ông, không hề kỳ kèo chuyện giá cả.

Dù biết cách làm nghệ thuật kiểu con buôn này, Goya vẫn không thể tán thưởng. Baye có một tòa nhà lớn ba tầng, trong đó những tiện nghi và đồ đạc trang hoàng đều đắt tiền, có thể sánh ngang những lâu đài bậc nhất.

Sau khoảng hơn chục lần đến chơi nhà Baye, Francisco Goya hiểu rằng anh đã bị thu hút đến đây, trước hết chỉ vì cô em gái của ông ta, nàng Josepha, làm công việc tề gia nội trợ cho ông anh. Và Goya nhận thấy rằng nàng cũng đã bị anh hấp dẫn.

Một buổi tối, Francisco cùng với Baye và Josepha đi xem vũ kịch, sau đó trở về dùng bữa tối. Trong bữa cơm thân mật ấy có cả chủ bút tờ báo do Don Manuel de Godoi bảo trợ. Câu chuyện trao đổi chẳng mấy chốc đã xúc phạm đến tình cảm của Goya nên làm anh tức giận. Anh phải cố dùng nghị lực kiềm lại để không phản ứng. Anh cựa quậy trong ghế và nhận ra Josepha đang tò mò nhìn anh, nàng nói nhỏ.

- Goya, anh có thấy thời tiết hôm nay quá ngọt ngào quá?

- Ngọt ngào quá chừng! - Anh thốt lên với lòng biết ơn - Tiểu thư có vui lòng đi dạo với tôi ngoài vườn cho dễ thở một chút không?

Nàng vui vẻ nhận lời, hai người cùng ra ngoài. Mùa xuân đã hết, vòm trời lấp lánh muôn ngàn ánh sao.

Cơn giận của Goya dịu đi. Thật không dễ dàng để một người đàn ông có thể vô tình trước vẻ duyên dáng quyến rũ của một cô gái đẹp dưới ánh trăng.

Josepha nắm anh, vẻ trang nghiêm :

- Anh tôi nói là tài năng của anh có rất nhiều hứa hẹn.

- Tôi làm việc. Tôi tìm cách thể hiện những điều tôi trông thấy nhưng không làm hại thanh danh của mình. Tôi tin tưởng vào sự tự do suy nghĩ, cảm xúc, không phải riêng cho tôi, mà cho những người khác nữa. Và một ngày kia, nhờ tôi, tất cả những nghệ sĩ châu Âu sẽ vẽ theo trái tim của họ.

- Anh hy vọng sẽ trở thành người nổi tiếng?

- Hy vọng và tin tưởng.

Anh có vẻ nghiêm trang đến nỗi nàng phải chọc ghẹo :

- Chắc anh sẽ trở thành Viện sĩ Viện Hàn Lâm?

- Vâng, tôi cũng tin tưởng điều đó. Nhưng trước hết, tôi muốn là một họa sĩ.

Nàng nhận xét :

- Rồi anh sẽ giàu có.

- Gia đình tôi nghèo, tôi sẽ không thành thật nếu nói rằng tôi không thích cảnh giàu sang, nhưng dù sao, tiền tài tự nó không là mục đích.

Josepha tin rằng nàng đã nắm được vấn đề chính và nàng mỉm cười với anh. Nàng đã từng nghe anh nàng tuyên bố trịnh trọng là ông ấy rất coi khinh tiền tài, thế nhưng ông ấy lại tính tiền công vẽ đắt hơn bất cứ một họa sĩ vẽ chân dung nào. Nàng cho rằng cách làm như vậy, là điều thường thấy ở tất cả những nghệ sĩ và bọn họ đều giống như anh nàng cả. Nàng hiểu chàng trai này là một tay tiêu tiền như nước. Quen việc giữ tiền chi tiêu, nàng biết rõ giá trị chiếc áo lót bằng lụa và đôi giày có vòng bạc của Goya. Nàng nhủ thầm, đã đến lúc cần có một người đàn bà cầm cân nảy mực cho việc chi tiêu của anh.

Franciscolinh cảm thấy thái độ của Josepha đối với anh có sự thay đổi. Vốn nhạy cảm

trước những xúc động của người khác, anh nhận ra nét dịu dàng hơn trong ánh mắt, một vẻ ưu ái tiềm ẩn trong nụ cười của nàng.

Josepha cũng cảm nhận được những suy nghĩ dưới cái nhìn anh, nàng cúi mặt e thẹn.

Anh vốn vẫn tôn trọng thái độ đoan trang kín đáo của nàng, nhưng khi thấy nàng hổ thẹn ửng hồng đôi má, và nàng đang gần sát bên anh, anh không thể cầm lòng, đã ôm lấy nàng trong vòng tay.

Quá sửng sốt, cũng như không hiểu chuyện gì sẽ xảy đến, nàng để anh hôn.

Francisco chỉ biết có một kiểu đối xử với đàn bà, cái hôn của anh thật là đắm đuối. Josepha lặng đi một hồi lâu, rồi như người chợt tỉnh, nàng đẩy anh ra, gỡ khỏi vòng tay bằng một động tác mạnh mẽ.

Goya nhìn nàng, đôi tay buông thõng.

- Anh lầm rồi! - Nàng lẩm bẩm nói và lấy lại vẻ trang nghiêm.

Goya trấn tĩnh. Anh sẵn sàng xin lỗi vì hành động bộc phát không đúng chỗ này.

Anh xác định người con gái dịu dàng và thông cảm, xinh đẹp và đức hạnh này rất xứng đáng cùng anh xây dựng gia đình. Không chút suy nghĩ, anh cúi nhìn rất mực cung kính trước mắt Josepha :

- Tôi hân hạnh được ngỏ lời xin hỏi tiểu thư làm vợ.

Sau khi hổ thẹn và bối rối vì cái hôn trộm, Josepha ngơ ngác trước lời thỉnh cầu ấy. Những ý nghĩ lộn xộn quay cuồng trong trí nàng. Lát sau, lấy lại được vẻ đức độ lạnh lùng, nàng mím môi, thẳng người và trả lời với một vẻ kiêu kỳ.

- Đó là chuyện anh phải nói với anh tôi.

Bỗng nhiên Francisco cảm thấy không tin ở mình nữa.

- Ông ấy sẽ hỏi ý kiến của tiểu thư. Tiểu thư sẽ trả lời như thế nào?

Những lời ấy và giọng nói chân thành của Francisco làm cho Josepha vững tâm. Nàng sẽ biết cách điều khiển con người này. Cuộc sống chung với anh chàng rồi sẽ rất khác với khuôn phép dưới ngọn roi dạy dỗ của anh nàng...

Nàng mỉm cười và nắm lấy tay anh.

Chương 3: Cuộc hôn nhân bị lên án

Ngay từ những ngày đầu, cuộc hôn nhân giữa Josepha và Francisco đã bị lên án.

Họ thuê một ngôi nhà lớn hơn để chung sống, và để thỏa mãn những ý thích rất tốn kém của nàng, anh đã phải từ bỏ ý định sáng tác theo cảm hứng. Mỗi tuần, họ đến nhà anh nàng một hoặc hai buổi tối. Ở đây Josepha sống lại con người thật của nàng, tươi vui, tỉnh táo. Nhưng những lúc khác, nàng rất khổ sở, lạc lõng và không giấu diếm lòng khinh bỉ đối với các bạn hữu của chồng.

Những cuộc tranh luận giữa các họa sĩ trẻ, nhà thơ, nhà văn đang tìm hướng thay đổi phong cách trong sáng tạo nghệ thuật làm nàng kinh ngạc. Nàng sợ hãi khi buộc phải tiếp những đấu sĩ bò tót, và phật ý khi họ dẫn theo những cô "maja". Francisco bức tức trước thái độ miệt thị của vợ và không thể chịu đựng nổi việc vợ thúc bách mình đi theo vết chân của anh nàng. Josepha càng khó chịu thì anh càng cương quyết muốn đạt tới danh vọng theo cách của anh.

Cũng có thể còn chút hy vọng cho cuộc sống chung nếu như hai người còn gắn bó với nhau về thể xác. Nhưng Francisco thấy vợ thường cương lại trước biểu hiện yêu đương của anh. Nàng giữ thái độ lạnh lùng, dè dặt ngay cả trong những giây phút anh muốn gần gũi tâm tình, về phía Josepha, nàng thấy như bị nhục mạ trước sự nồng nàn sôi nổi của chồng mà nàng cho là tầm thường và tìm cách tránh mọi tiếp xúc với chồng. Francisco nhận rõ sự xa lánh cố ý ấy và tôn trọng nó. Cứ vậy, hai người gần như sống cách ly.

Thất bại trong cuộc sống tình cảm và cảm thấy cô đơn, Goya lại lao vào cách sống buông

thả như ở Saragotte. Chỉ trừ một điều, anh vẫn cố gắng giữ lòng chung thủy với vợ.

Đã gần đến ngày kỷ niệm năm đầu tiên cuộc hôn nhân của hai người. Goya thấy hối hận và tìm cách chuộc lỗi rất vụng về. Anh dùng hình ảnh của Josepha làm người mẫu cho nhân vật trung tâm của bức tranh “Chiếc dù”. Anh phác họa một cách bí mật, cho tới lúc bức tranh hoàn thành. Anh tự hào về tác phẩm và treo nó ở phòng khách. Nhưng anh vô cùng ngạc nhiên thấy Josepha khóc nức nở khi nhìn thấy bức tranh. Nàng thét lên cho rằng không bao giờ nàng mặc lối lẳng và hở hang như thế. Mặc cho Goya hết lời thuyết phục và khẳng định là anh rất hài lòng về bức tranh song nàng cũng không thềm nghe.

- Anh định đem thân hình tôi phơi bày trước mắt mọi người ư!

Francisco cố gắng giải thích.

- Chẳng có gì đẹp hơn thân hình của người phụ nữ. Em may mắn có nhan sắc và thân hình cân đối tuyệt mỹ.

- Đừng thô lỗ!

Nàng vứt chiếc khăn tay xuống thảm, rồi đứng trước mặt anh, tay nắm chặt.

Goya cảm thấy không thể nhịn được nữa.

- Hay em thích anh tìm một cô người mẫu khác?

Nàng bĩu môi, khinh bỉ :

- Tôi chắc những cô “maja” không mong gì hơn được làm người mẫu cho anh.

- Cô nói đúng. - Anh bình tĩnh đáp lại với vẻ thách thức - Tôi chưa hề có ý nghĩ ấy, nhưng cảm ơn cô đã khuyên tôi làm thế.

- Thôi đủ rồi! Tôi biết đêm nào anh cũng ở quán rượu lão Rodas, đú đờn với bọn gái điếm. Anh đừng về đây thuyết giảng tôi về tư cách đạo đức nữa.

Francisco chuẩn bị chịu đựng mọi điều trách móc, nhưng lời vu khống của vợ làm anh nổi giận.

- Tùy cô muốn nghĩ thế nào cũng được.

Bỗng chốc, anh hiểu rằng, anh đã trở nên hoàn toàn lãnh đạm trước sự đay nghiến của vợ. Cuộc hôn nhân này là sai lầm. Niềm mến thương nàng mà anh đã cảm thấy trong một phút giây nào đó, giờ đây đã nguội lạnh. Anh không yêu nàng. Cũng như nàng chẳng thể hiểu anh.

Josepha cũng cảm thấy như thế. Nàng nhìn chồng dăm dăm, bề ngoài mỏng manh che đậy những tan vỡ của cuộc hôn nhân cũng đã sụp đổ. Nàng bước ra khỏi phòng. Một lát sau, nàng quay lại trên tay cầm một con dao và xăm xăm bước về phía bức tranh. Anh vội chồm tới, giật lấy con dao trong tay nàng.

Nàng vùng vẫy, sấn đến bức tranh, nhưng anh đẩy nàng rất mạnh. Nàng ngã quỵ xuống ghế và khóc nức nở. Francisco nhìn nàng không chút thương hại.

- Nếu món quà tặng không làm cô vừa lòng thì tôi sẽ cất đi!

Anh tháo bức tranh cuộn lại, cặp dưới tay. Josepha nhìn anh, đôi mắt mở to, hoảng sợ.

- Anh định làm gì bức tranh này?

- Dĩ nhiên là bán nó đi. Có rất nhiều nhà bán tranh ở kinh thành này. Bọn họ sẽ rất sung sướng nếu mua được nó. Rồi cả trăm người tranh cướp nhau cho mà xem.

- Tôi cấm anh!

Đột nhiên, Goya thấy nàng rất giống anh nàng, ngu xuẩn và kênh kiệu. Anh đeo dây lưng, dắt kiếm và cầm mũ.

- Mặc cô cấm đoán. Tôi sẽ làm theo ý tôi.

- Tôi báo trước, nếu anh bán bức tranh ấy, tôi sẽ bỏ anh ngay lập tức!

Anh cúi mình chào với một vẻ cung kính giấu cợt và mở cửa đi ra, anh đóng sập cửa lại, phóng xuống thang gác và chạy ra đường.

Buổi tối, tiết trời nóng nực, nhưng làn gió đêm làm dịu mát những ý nghĩ trong đầu anh. Lòng đã nguôi một chút, anh vào nhà bán tranh đầu tiên. Chủ hiệu trả sáu doublon. Goya bán ngay. Rồi anh đi ra, vừa đi vừa xóc những đồng tiền vàng trong túi.

Lang thang hồi lâu, chợt anh nhận ra mình đã đến cửa quán rượu Rodas lúc nào không biết. Và anh bước vào. Quán rượu đã vãn khách. Goya nhìn thấy một đấu sĩ bò tót người Madrid, to lớn vạm vỡ, nhưng tính tình hiền lành trầm lặng tên là Juannito. Hết mùa đấu bò, Juannito thất nghiệp, sống thiếu thốn nhưng vẫn thản nhiên vì đơn giản anh không ngại làm bất cứ một công việc nào.

Nhìn thấy Goya, anh mừng rỡ :

- Goya! Anh đến thật đúng lúc. Chúng mình uống rượu mừng đi.

- Mừng việc gì? - Goya hỏi.

- Mình sẽ rời Madrid để thi đấu ở tận Barcelona. Mình sẽ cho họ biết khả năng thật sự của Juannito!

- Thế thì hoan hô!

- Hoan hô như thế chưa đủ. Phải uống mừng thắng lợi!

Phút chốc, Francisco đã quên hết mọi chuyện bực bội. Chàng hộ pháp ngắm nghía anh một lát, rồi thú nhận :

- Đáng buồn là mình có việc làm, nhưng sau khi làm việc hết tuần mới được trả công.

- Nếu vậy, mình mời cậu.

- Sự hào phóng của anh làm tôi xúc động thật sự. - Juannito nói.

Goya kêu một bình rượu lớn và hai người chia nhau uống hết. Sau đó, họ định cùng đi xem đấu bò tót ở đấu trường Plasa de Toro.

Khi họ đến nơi, các hàng ghế đều đã chật ních. Nhưng Juannito là người quen ở đây, nên tìm được chỗ ngồi gần ngay khu ghế lô của giới quý tộc.

Cuộc đấu đã bắt đầu. Một đấu sĩ đang vờn con bò tót lì lợm. Francisco không xem. Anh đưa mắt quan sát kỹ vẻ mặt khán giả, từng người một, phát hiện những đường nét mà anh muốn phác họa ngay. Sau cùng cái nhìn của anh hướng vào một hàng ghế lô được trang hoàng đầy hoa cẩm chướng. Và thế là anh dán mắt vào đấy, quên tất cả.

Ngồi trong ghế bành ở hàng đầu là ngài công tước Alper già nua, ông ta nhìn thấy Goya. Nhưng chắc hẳn ông ta không thể liên tưởng anh chàng trẻ tuổi ăn mặc lịch sự này, với thẳng bồi dợn chuồng ngựa ở quán rượu Toisson d'or ngày nọ. Ông không nhận ra anh và nhìn đi chỗ khác.

Francisco cũng không quan tâm đến lão già ấy. Người cùng ngồi với lão mới làm anh chú ý.

Cả vương quốc Tây Ban Nha đều biết chuyện công tước Alper vừa mới tục huyền. Người vợ trẻ còn kém tuổi con gái út của vị công tước già ấy.

Người ta đồn rằng công tước phu nhân trẻ này bị ép duyên. Cha mẹ nàng cũng không hài lòng về cuộc hôn nhân, nhưng họ không thể từ chối một người giàu có và quyền lực như Công tước Alper.

Bàn tay như đờ đẫn, trái tim hồi hộp, Francisco xúc cảm đến choáng váng, anh không ngờ trên đời lại có người đẹp đến vậy.

Dường như nữ công tước cũng linh cảm thấy cái nhìn say đắm, thôi thúc của chàng trai trẻ, nàng cũng nhìn lại anh không chút e dè. Chắc hẳn nàng đã nhận ra ở anh có những nét đặc sắc, nên nhìn anh khá lâu.

Khi nàng thôi không nhìn anh và quay lại xem diễn biến trong đấu trường thì Goya vẫn còn dán mắt nhìn vào nàng và lục tìm trong ký ức tất cả những chuyện anh đã được nghe thiên hạ đồn đại về nàng.

Maria Cayetana, công tước phu nhân Alper XIII đã sinh ra và lớn lên tại nước Pháp. Người ta kể lại rằng sự sụp đổ của triều đại Bourbons đã gây cho nàng một ấn tượng sâu sắc, ảnh hưởng mạnh đến thể giới quan và nhân sinh quan của nàng. Suốt thời gian sống ở Anh sau này, người ta đã gọi nàng là “Cô gái bình dân Tây Ban Nha”.

Nàng không giấu diếm và công khai bày tỏ chính kiến. Người ta còn nói rằng nàng đã từng tranh luận trực tiếp với Thủ tướng Don Manuel de Godoi, thuyết phục ông nói rộng quyền tự do dân chủ cho nhân dân.

Chẳng cần kiểm tra những đồn đại ấy đúng hay sai, dân chúng Madrid ngưỡng mộ nàng như một thần tượng. Vì thế, giữa lúc nàng đứng lên tán thưởng một thể đấu nguy hiểm của đấu sĩ thì đông đảo dân chúng hoan hô nàng vang dậy. Goya ngạc nhiên khi thấy mình hét to hơn tất cả mọi người.

Francisco không để ý đến diễn biến của đấu trường đến nỗi trận đấu kết thúc mà anh không hay. Đám đông tuôn ra ngoài, cuốn theo Juannito và Goya trong dòng người. Có một lúc anh mất hút, không trông thấy vị nữ công tước. Cho đến khi một tiểu đội lính cận vệ, dưới quyền chỉ huy của một sĩ quan béo lùn đến dẹp đám đông để lấy lối đi cho công tước và đoàn tùy tùng, anh lại nhìn thấy nàng đi giữa những người hộ tống.

Francisco đứng ngay gần lối ra, anh ngậy người ngắm nữ công tước, nên khi bọn lính đến gần, anh vẫn đứng yên. Đột nhiên, anh thấy nàng nhìn anh, ánh mắt hai người giao nhau. Trong ánh mắt nàng bộc lộ chân thành mỗi đồng cảm tốt đẹp đối với anh. Bối rối, xúc động, Francisco quên hết ngoại cảnh.

Anh chưa kịp suy nghĩ và nên xử sự như thế nào đã nghe viên sĩ quan quát :

- Thăng này, dẹp ra!

Vừa nói, hắn vừa lấy lưỡi kiếm đặt vào vai anh. Đức ông công tước đứng lại, và công tước phu nhân nở một nụ cười tinh quái. Rồi nàng lại nhìn Goya xoi mói, dường như chờ đợi phản ứng của anh.

Dưới cái nhìn ấy, Goya cảm thấy sôi lên căm giận và hổ thẹn. Đây đúng là dịp để anh trả thù thói lãng loạn và sự sỉ nhục của vợ anh, là dịp để anh trút cơn tức giận phải nén giữ, và nhất là để tỏ ra cho công tước phu nhân thấy anh không phải là hạng người hèn kém. Anh rút kiếm ra khỏi vỏ. Không nghĩ đến hậu quả do thái độ và hành động của mình, anh nhổ một bãi nước bọt vào chân một viên sĩ quan, rồi gằn giọng :

- Còn mày nữa. Hãy cẩn thận cất cái thứ vũ khí trẻ con ấy đi.

Bọn vệ sĩ ngơ ngác, đám đông khán giả xung quanh há hốc mồm kinh ngạc, đến cả lão công tước cũng giật mình sửng sốt. Nhưng công tước phu nhân vẫn đứng lặng, chỉ hơi khẽ gật đầu, như tỏ vẻ đồng tình.

Viên sĩ quan đỏ mặt vì tức giận. Còn Juannito thì cầm tay áo anh kéo lại, nhưng Goya gạt anh ta ra. Như được khích lệ bởi sự đồng tình của nữ công tước, anh tiếp lời :

- Mày có nghe thấy không, cất đi!

Mũi kiếm của anh lấp lánh một cách nguy hiểm trên mặt viên sĩ quan. Đám đông khán giả tỏ vẻ thích thú, họ phá lên cười trước cảnh một quan chức nhà nước bị hạ uy thế. Tuy vậy, viên sĩ quan tỏ ra không mất tinh thần, vẫn đứng yên không nao núng.

- Tao báo trước cho mày biết. - Hắn ta nói châm biếm - Mày chống lại đức vua đấy.

- Mày không phải đức vua. - Goya quát to để mọi người nghe rõ lời anh - Đã đến lúc Madrid phải là thành phố cho mọi người dân đều có thể dạo chơi mà không sợ hãi. Còn mày chỉ là một thằng tay sai đốn mạt phải được dạy dỗ để biết rằng không phải lúc nào cũng lấy vũ khí dọa người như vậy.

Anh chưa dứt lời thì viên sĩ quan đã xông vào anh, vung kiếm lên, chém sả xuống. Nhưng anh đã nhanh chóng đưa kiếm lên đỡ, thanh kiếm của viên sĩ quan lạng đi và hắn ta ở vào thế bất lợi. Francisco đâm bồi luôn một mũi. Anh chỉ định xĩa mũi kiếm làm đứt ngù vai bạc, nhưng do không lường đến sự chuyển động nhanh của hắn, nên mũi kiếm đã chệch mục tiêu, đâm vào

phần mềm trên bả vai đối thủ. Viên sĩ quan loạn choạng té ngã, máu ở vết thương tuôn ra như suối.

Thế là xung quanh trở nên ồn ào, tình hình lộn xộn. Anh thấy nữ công tước mỉm cười. Anh hiểu là nàng tán thành hành động của anh. Anh quên mình đang ở vào hoàn cảnh hiểm nghèo có thể bị bắt giữ. Không chần chừ, Juannito ôm thốc ngay lấy Goya, nhắc bổng anh lên, xoay người lại, đặt anh xuống đất, rồi nắm tay kéo anh chạy. Cùng lúc, đám đông mở lối cho hai kẻ đào tẩu, rồi lập tức rùng người khép lại, đặc kín. Lúc toán cận vệ định thần, định đuổi bắt, thì trước mắt chúng đã là một bức tường người dày đặc.

Lão công tước cũng vô tình tạo điều kiện cho Goya chạy thoát. Sự việc vừa xảy ra làm lão ta rất bức tức. Không đợi bọn lính hộ tống, lão ta hấp tấp tự rời khỏi đấu trường, rảo bước thẳng về phía xe ngựa chờ sẵn. Trách nhiệm đầu tiên của bọn cận vệ là bảo đảm an toàn cho lão công tước. Vì thế khi thấy lão ta đi vào xe, họ đành bỏ cuộc đuổi bắt để hộ tống. Đến lúc lão công tước và phu nhân ngồi yên ổn trong xe thì hai kẻ chạy trốn đã biến mất.

Juannito thuộc lòng đường sá vùng ngoại ô Madrid, luồn hết ngã này sang hẻm khác làm Goya nhớ tới cuộc trốn chạy lần trước ở Saragotte.

Francisco hiểu rằng dù bây giờ anh có chạy thoát và tìm được chỗ trốn thì cũng tạm thời. Thế nào anh cũng bị bắt. Mỗi phút nấn ná ở Madrid càng làm cho việc ấy trở thành chắc chắn hơn. Anh phải tìm đường chạy trốn ngay trước khi nhà cầm quyền tìm ra dấu vết. Đó là những điều Francisco đã vắn tắt nói với Juannito lúc hai người dừng lại lấy sức.

Anh chàng hộ pháp Juannito chăm chú nghe và sau đó cười lớn :

- Anh gặp may đấy, Goya ạ. Ngày mai cứ theo bọn tôi. Ngay cả ngài Thủ tướng Don Manuel de Godoi cũng chẳng bao giờ nghĩ là phải truy nã một họa sĩ trong đoàn đấu sĩ lưu động cả.

Francisco thấy hé ra một tia hy vọng.

- Nhập đoàn đấu sĩ có phải dễ dàng đâu.

- Ngược lại, rất dễ. Lão trưởng đoàn Pédro Mocada cứ đi khắp nơi lùng đấu sĩ. Vì lão ta bần xỉn quá, chẳng ai muốn đi với đoàn của lão. Anh đã từng đấu bò tót ở Saragotte. Biết anh có nghề, chắc chắn lão sẽ nhận. Lão cần người sẽ chẳng hỏi han lời thôi đâu.

Dĩ nhiên Goya chẳng còn cách lựa chọn nào khác.

- Thôi được, Juannito! Cậu có lý. Mình sẽ đi với cậu, nhưng phải về nhà một chút.

Anh chàng hộ pháp nhìn anh chăm chú.

- Phải, tôi quên là anh đã có vợ.

- Tôi sẽ đi với anh. Để anh đi một mình nguy hiểm lắm.

Hai người đi về phía nhà Goya không gặp trở ngại gì.

Đến nhà, anh thấy đèn thắp sáng trưng trong tất cả các phòng, Juannito đứng chờ dưới vòm mái hiên, còn Francisco bước vào trong nhà. Josepha đang thu xếp hòm xiềng đồ đạc. Thấy chồng về nàng cũng chẳng buồn nhìn lên.

Anh nhìn nàng giây lâu và hỏi :

- Vậy là em dọn đi?

- Phải, ngay bây giờ.

- Vậy là tốt. Tôi rất khổ tâm. Bây giờ tôi hiểu, tôi có nhiều lỗi lầm trong cuộc sống.

Josepha không trả lời, cầm cúi gấp chiếc áo dài bằng lụa. Francisco rút dưới gầm giường ra một cái hộp nhỏ bằng sắt, mở ra và đếm số tiền để trong ấy. Có sáu trăm mười Duca và mấy Rio, anh lấy số tiền mới bán tranh gộp bỏ cả vào bọc tiền. Anh cầm túi tiền đưa cho Josepha. Nàng làm như không nhìn thấy. Anh thở dài, rút bọc tiền xuống giường và không ngạc nhiên khi thấy nàng nhặt lấy, rút tiền ra đếm cẩn thận trước khi nhét vào thắt lưng. Giờ thì anh có thể yên tâm ra đi, không còn lo cho tương lai của vợ. Anh đã để lại cho Josepha đến đồng xu cuối cùng.

Hai vợ chồng cùng giật mình khi nghe tiếng ho báo hiệu kín đáo ở phía ngoài. Juannito đứng bên ngưỡng cửa gọi :

- Goya, nhanh lên. Bọn cảnh binh mà biết anh là ai thì chúng sẽ đến ngay đấy!

Francisco không dám nhìn đôi mắt đầy vẻ khinh bạc của vợ. Anh nói nhỏ :

- Cô thấy đấy. Tôi cũng đi.

- Lại một chuyện điên rồ của anh chứ gì? Điều ấy không làm tôi ngạc nhiên.

Sớm hay muộn thì nàng cũng sẽ biết. Vì vậy anh muốn tự mình kể lại sự việc xảy ra. Anh nói :

- Chỉ là một sự rủi ro thôi. Sau khi tan buổi đấu bò tốt ở đấu trường ra, tôi đã làm bị thương một viên sĩ quan...

- Tôi biết trước sẽ có những chuyện như vậy. Anh tự cho mình là nghệ sĩ, nhưng thật ra anh chỉ là một gã vô tích sự, một tên ngốc, một miếng mồi của giá treo cổ. Mong rằng từ nay, chẳng bao giờ tôi nhìn thấy anh nữa.

Nàng quay lưng lại phía anh, tiếp tục xếp đồ đạc, Francisco lặng lẽ nhìn nàng. Anh chẳng biết nói gì vì cảm thấy xứng đáng với sự khinh bỉ của vợ. Cuối cùng, anh thở dài, quay bước ra ngoài, cùng Juannito biến vào đêm tối.

Chương 4: Đi tìm tự do nghệ thuật

Cuộc sống của những đoàn đấu sĩ lưu động rất vất vả, nguy hiểm và chẳng có gì hứa hẹn. Thông thường đấu sĩ vượt lên trên bản thân, chịu đựng được mọi rủi ro bất hạnh là do họ được nuôi dưỡng bởi làn sóng cổ vũ của khán giả. Họ thấy hứng thú khi đem lòng dũng cảm của mình, mạo hiểm đo sức với sự man rợ tinh khôn của mãnh thú để giành chiến thắng. Nhưng Goya nhập đoàn đấu sĩ dưới bí danh Francisco Galino, thì lại cảm thấy khổ tâm, uất hận, không bằng lòng với kiểu sống như vậy. Anh không tìm lại được niềm hân hoan ngày trước, thời mà anh đấu bò tốt kiểu tài tử theo ý thích riêng. Anh bắt đầu hiểu được nỗi cơ cực về những bài học đầu tiên của cuộc sống giang hồ. Anh hiểu mình đang chịu đau khổ vô ích, và những nhọc nhằn này, nếu có rèn luyện anh trở thành người thì lại chẳng nâng cao tài năng nghệ sĩ trong anh thêm chút nào, vì anh không hề sờ đến bút, không hề dám ký họa vì sợ bị lộ tung tích.

Anh tự nhủ Francisco họa sĩ đã chết, và anh, từ nay cho đến hết đời sẽ phải sống dưới dạng một tội phạm lẩn trốn. Josepha bỏ anh là đúng. Anh yên lòng vì từ nay sẽ không làm nàng đau khổ nữa. Giờ đây, anh chỉ lo mình sẽ bị thương. Nếu như một đêm nào đó, anh có chết trong đấu trường thì chẳng có ai thương khóc. Juannito tôn trọng hành tung bí mật của anh sẽ chẳng bao giờ dám nói thật anh là ai. Con người kiếm sống trong đấu trường thường chấp nhận cái chết bằng một triết lý đơn giản như vậy.

Một lần, đoàn đấu sĩ đang lưu diễn tại một thành phố miền núi thuộc tỉnh Soruya. ở vùng này rất ít đoàn đến biểu diễn nên khán giả rất đông. Đấu trường chật ních người.

Ngày hôm ấy, Francisco không phải làm việc, anh chán nản sân đấu, bò tốt và cả tiếng la hét của đám khán giả khát máu. Anh rút vào trong lô dành riêng cho đấu sĩ. Cảm thấy thân thể rã rời bặt nhược, anh buông mình xuống ghế dài, suy nghĩ về việc dành dụm được tiền để bắt đầu làm lại cuộc đời nghệ sĩ.

Bỗng nghe tiếng kêu thét vang dậy ở hàng ghế khán giả phía trên lô, anh đứng lên, bất giác nắm chặt hai tay. Anh hiểu rằng tai họa đã xảy ra. Anh chưa kịp chạy ra thì thấy ba nhân viên phục vụ khiêng vào một người máu me đầm đìa. Đó là Carlos Patuey, một đấu sĩ xuất sắc của đoàn. Trang phục của anh ta lấm bẩn và rách nát. Hai mắt nhắm nghiền. Carlos khẽ rên rỉ. Thấy nhân viên phục vụ nhẹ nhàng đặt người bị thương trên ghế dài, Goya biết vết thương chắc rất trầm trọng. Anh vội vã chạy đến bên đấu sĩ, dùng dao cắt áo chèn ngoài, và bảo một người đi lấy rượu, sắc mặt Carlos xám ngắt, hít thở khó khăn. Không thầy thuốc nào có thể cứu nổi anh ta nữa.

Khi Francisco đưa ly rượu vào miệng người bị thương thì anh ta mở mắt nhìn và cố gượng cười. Anh ta uống một ngụm rượu, ngửa đầu ra sau, vẻ đau đớn kiệt sức. Francisco nghe

tiếng người bên cạnh thì thào :

- Chậm rồi, uống làm gì...

- Đi tìm ngay đức Cha rửa tội. - Francisco gọi lớn.

Một kỵ sĩ tức khắc đi ngay.

Người đấu sĩ hấp hối, thu hết tàn lực, nhìn Goya và nói bằng giọng rõ ràng :

- Tôi thường quan sát anh. Chắc anh vẫn tự hỏi tại sao bọn đấu sĩ chúng tôi lại say mê đấu bò tốt như thế?

- Đúng. - Họa sĩ thú nhận.

- Anh không phải là một đấu sĩ chuyên nghiệp, chúng tôi vẫn thường nói chuyện về anh. Anh đấu bò tốt chỉ để kiếm sống bắt buộc thôi. Còn chúng tôi, đơn độc lao vào đấu trường là do tự nguyện, do niềm say mê thúc bách.

- Sao vậy? Để làm gì?

- Để tìm sự yên ổn cho tâm hồn... Chúng tôi đùa giỡn với Thần Chết và chỉ cảm thấy yên tĩnh trong mỗi lần chiến thắng cái chết. Nhưng sự yên tĩnh đó chỉ được một thời gian. Sau đó lại tiếp tục những bản khoản dần vặt mới, quỷ dữ ám ảnh trong người lại đẩy chúng tôi vào trận đấu mới... lại đấu nữa... đấu nữa. Thế đấy. Tôi, tôi còn may mắn hơn nhiều người khác.

Người hấp hối nở nụ cười đột ngột, rồi nhắm mắt lại đúng lúc Cha đạo vừa tới. Francisco tránh sang một bên, đứng tựa lưng vào tường, đầu cúi gục. Thật thế, Carlos còn gặp may. Anh ta biết rõ niềm say mê của mình và đã sống với niềm say mê ấy cho đến hơi thở cuối cùng.

Anh ta đã đạt được ước muốn mà ít người có được. Trong giây phút nhìn rõ chân lý cuộc sống, Goya thử nhìn lại bản thân một cách thành thật và nghiêm chỉnh. Anh phải tự thú nhận rằng không biết rõ mình ham muốn điều gì. Chắc chắn là anh say mê hội họa. Nhưng chỉ riêng nghệ thuật không thôi thì lại không đủ mang lại yên ổn cho tâm hồn. Anh còn cần thêm một cái gì đó, khó phân tích và phù phiếm, trước khi tìm được yên tĩnh cho tâm hồn như Carlos.

Chắc chắn như thế, suốt đời Francisco đã tìm kiếm điều anh không biết ấy...

Ở thị trấn Kuévat, có một quán trọ duy nhất thì đã đầy khách trọ. Đoàn đấu sĩ lưu diễn ở đây đành phải dựng lều bạt trong một vườn cây. Đoàn định diễn ở Kuévat hai ngày, nhưng khán giả đông đến nỗi lão chủ phải yêu cầu các đấu sĩ kéo dài thời gian lưu diễn một tuần.

Vào tối ngày thứ ba, khi rời khỏi đấu trường cùng với Juannito, anh chỉ nghĩ đến bữa ăn tối. Giuanito, anh chàng phàm ăn, đã chuẩn bị các món rất chu đáo.

- Tối nay mình định làm món thịt cừu băm nhỏ trộn với dầu và tỏi, chiên với hành củ, rồi hầm với gạo. Anh thấy thế nào?

- Tốt thôi, nhưng hôm qua, hôm kia ta cũng ăn như vậy rồi.

Bỗng Francisco dừng lại trước một tấm bảng sơn viết nguệch ngoạc. Nét mặt anh sáng lên.

- Sao chúng mình lại không dùng một bữa ngon ở quán rượu nhỉ? Được ngồi vào bàn ăn với thức ăn ngon lành và một chai rượu thì thích biết mấy.

- Họ không tiếp chúng mình trong ấy đâu.

- Mình chưa từng gặp lão chủ quán nào lại chê cái mũi dài và cặp mắt ti hí của đức vua Charles III, nếu hình thù ấy được đúc trên một đồng duca tròn trịa.

- Vào đây. Mình với cậu dùng bữa tối.

Thấy chiếc bàn nhỏ ở góc phòng còn trống, anh chỉ cho Giuanito, lúc ấy vẫn ngập ngừng đứng ở bậc cửa.

- Chúng mình vào kia...

Nhưng trước khi bước vào, anh đã thấy lão chủ quán to béo đầu hói, vừa đến chặn trước mặt anh, vừa lau tay vào tạp dề.

Francisco chào hẳn với giọng niềm nở :

- A, chào ông chủ quán. Chúng tôi muốn thưởng thức món ăn và thứ rượu ngon nhất của quán này.

Lão chủ quán nhìn anh, không cười :

- Tôi thật phiền lòng, quán không còn chỗ.

- Còn cái bàn nhỏ ở góc kia. - Francisco không hề bối rối, nói với vẻ khẩn khoản.

- Bàn ấy không dành cho các anh.

Goya sững người, như vừa bị một cái tát.

- Sao?

Lão chủ quán, bằng một cái khoát tay, chỉ vào đám khách đang ngồi chật ních.

- Quán này đã được dành riêng cho ngài Don José Moréno và quan khách của ngài...

Francisco thấy nóng mặt :

- Hay lão cho rằng ta không đủ tiền trả?

- Không bao giờ đám khố rách áo ôm của đấu trường lại có quyền ngồi ăn chung phòng với một đức ông Tây Ban Nha, sở hữu hàng vạn mẫu đất và dòng dõi tôn quý đã tiếp nối trên lãnh địa hàng mấy thế kỷ. Tiếng hoan hô của công chúng đã làm anh bốc đồng đấy, anh bạn trẻ. Nhưng anh chỉ là một thứ rơm rác. Cút khỏi đây, không tao nện cho một trận bây giờ!

Francisco đưa tay nắm lấy chuôi kiếm. Nhưng Giuanito giữ tay anh lại.

- Đừng, Goya! Tôi van anh. Không được gây chuyện. Anh không được làm như vậy!

Mặc dù tức giận, nhưng Francisco đủ tỉnh táo để hiểu lời khuyên can của bạn là có lý. Nếu xảy ra ẩu đả, lính bảo an sẽ đến. Anh sẽ bị giữ, bị thẩm vấn và sẽ lộ ngay tung tích. Anh bỏ ngay ý định đánh tên chủ quán và lập tức quay gót trở ra.

Anh sải bước trong đêm, Giuanito phải chạy mới theo kịp.

- Tôi đã bảo anh rồi, Goya. Chúng mình không phải hạ người được mời vào trong đấy. Không một ai trong đoàn đấu sĩ được quyền đặt chân tới quán.

- Gã chủ quán không có quyền cấm cửa chúng ta.

- Hẳn đang ở tại cửa hàng của hẳn. - Giuanito trả lời - Hẳn có quyền phục vụ người hẳn thích và cấm cửa kẻ hẳn không ưa.

- Hẳn là cái thá gì mà có quyền xét đoán khách hàng?

- Này anh. Điều gì làm anh tưởng rằng hai thằng dân đen như chúng ta lại có thể xếp ngang hàng với ngài Don José Moréno?

- Mọi người đều bình đẳng. Người Pháp đã chứng minh điều ấy.

- Nhưng anh đang ở Tây Ban Nha chứ không phải ở Pháp. - Anh chàng hộ pháp trả lời - Theo tôi, anh đã gặp quá nhiều chuyện phiền hà rồi đấy. Nếu cứ tiếp tục nói năng lung tung thì anh sẽ thấy chuyện xảy đến.

- Trong tình hình hiện thời, mình thấy cậu có lý. - Francisco lau bầu, công nhận.

- May quá. Nếu thấy thích thì anh cứ nghĩ trong óc là mình bình đẳng với giới thượng lưu quý tộc đi. Nhưng đừng có đại mà nói ra miệng như thế!

- Mình không nghĩ cho riêng mình. Cả cậu nữa Giuanito, cậu cũng bình đẳng với ngài quý tộc. Và một ngày kia, tất cả đàn ông, đàn bà Tây Ban Nha sẽ hiểu điều đó.

* * * * *

Taragon, một thành phố nhỏ với hai mươi ngàn dân, bên bờ Địa Trung Hải, phía nam Barcelona. Lại là một hải cảng quan trọng bởi tàu buôn từ Venise luôn tấp nập.

Người Taragon rất thích xem đấu bò tót. Khi lão chủ Pédro Moncada đưa đoàn đấu sĩ đến lưu diễn tại đây, ông ta đã trình bày cận kề tình hình thành phố cho mọi người biết, dặn dò

những điều cần thiết trong việc giao dịch và động viên các đấu sĩ đặc biệt chú ý phô trương tuyệt kỹ của họ.

Hôm ấy, buổi biểu diễn bắt đầu tốt. Hai đấu sĩ đầu tiên đã khuất phục được những con bò tốt với sự hoan hô nồng nhiệt của đông đảo người xem.

Nhưng đến lượt Francisco mới thật là một màn trình diễn tuyệt mỹ. Con bò tốt của anh là một con vật to lớn và hung dữ nhất. Nó đã húc ngã hai kỵ sĩ ở vòng đấu trước. Nhưng Goya vẫn hiên ngang tiến lên, cúi chào khán giả, rồi bước vào giữa đấu trường.

Chỉ đứng một mình, tay cầm chiếc khăn đỏ, anh chờ con thú dữ xông đến. Khi con vật lao thẳng vào người, anh dùng một chân làm trụ, xoay người một vòng, tránh né thật nhẹ nhàng. Con bò tốt lao qua phía trái, nhưng nó choãi ngay bốn chân đứng sững lại, và nhanh như cắt, quay lại tấn công. Cũng rất nhanh và không kém phần mềm mại, Goya lặp lại động tác trước, anh tránh sự tấn công của con vật một cách tài tình đến không ngờ.

Đột nhiên, con bò tốt hung dữ dừng lại.

Nó không nhìn chiếc khăn đỏ mà nhìn anh chăm chăm bằng đôi mắt rực lửa như đang lựa chọn thời điểm để tập trung sức lực vào lần tấn công quyết định hòng hạ Goya.

Cuối cùng nó phà hai luồng khí nóng ra khỏi lỗ mũi, mồm sùi bọt trắng, lao tới, né tránh chiếc khăn đỏ, và xông thẳng vào người Francisco.

Phút giây nguy hiểm vô cùng, nhưng Francisco đã nhanh nhẹn xoay người tránh kịp. Tuy vậy đầu nó cũng lướt qua bắp đùi anh làm rách toạc chiếc quần chẽn, rút hẳn một miếng vải dính vào cái sừng nhọn của con vật. Đà của con thú dữ lao mạnh đến nỗi, tuy nó chỉ lướt qua cũng đủ làm Goya hụt chân loạng choạng suýt ngã. Anh phải quỳ một gối xuống đất để giữ thăng bằng.

Cả đấu trường vụt đứng dậy, la hét vang dội. Con bò tốt thắng thế, quay ngoắt ngay lại, chĩa bộ sừng về phía trước, tiếp tục lao vào tấn công. Nhưng Francisco có đủ thời gian để trấn tĩnh lại. Với cô gắng vượt sức người, anh vùng đứng lên. Đúng vào lúc con bò tốt phóng tới, anh đưa mũi kiếm đâm vào giữa ức nó. Lao theo đà chạy, con thú dữ còn xốc tới bước nữa rồi sau đó mới khuyu xuống, đổ gục như một trái núi.

Trong tiếng hoan hô cổ vũ của toàn thể khán giả đang mê say trong đấu trường, Francisco đứng lên, toàn thân vươn thẳng trong tư thế chiến thắng. Anh vừa đối mặt với cái chết. Và thật là kỳ diệu, anh vẫn sống. Anh lăm nhăm đọc một lời cầu nguyện gì đó và đi về phía lô của mình, đôi chân vẫn còn run rẩy.

Đoàn đấu sĩ kéo vào lô của anh để biểu dương và chúc mừng anh.

Đúng lúc ấy, lão chủ Moncada bước tới, ông ta thanh toán tiền công ngay cho anh và giơ lên một túi tiền...

- Đây là tiền thưởng của ngài bá tước lãnh địa Taragon. - Ông ta vừa đưa túi tiền vào tay anh vừa giải thích.

Francisco nhận túi tiền và mỉm cười.

Anh lẳng lặng bỏ số tiền vàng vào túi, không nói năng gì. Moncada tiếp :

- Ngài bá tước muốn gặp mặt anh. Anh sửa soạn nhanh lên. Đây là vinh hạnh lớn mà bá tước ban cho anh đấy. Cả ngài đại tá tổng lãnh binh cũng muốn gặp anh.

Francisco nhún vai trước khi đi thay quần áo. Anh chẳng có chút hứng thú nào khi nhận những lời khen kẻ cả của một nhà quý tộc và của viên tổng lãnh binh, nhưng anh không thể từ chối.

Khi anh bước từ trong lô ra, một bóng người lẫn trong bóng tối của các bậc ghế đấu trường bước theo.

- Goya! Đi về phía này!

Francisco ngạc nhiên đứng lại. Anh nhận ra anh bạn hộ pháp Giuanito với vẻ nghiêm trọng, bảo anh như ra lệnh :

- Đi theo tôi ngay!

Goya nhìn bạn không hiểu.

- Anh đang gặp nguy hiểm đấy! Một viên sĩ quan cận vệ của bá tước nói với tôi là ông đại tá tổng lãnh binh có ý nghi ngờ tung tích của anh. Ông ta định thẩm vấn anh sau khi anh đến trình diện bá tước.

Giuanito nắm chặt cánh tay anh, kéo anh đi qua các phố về phía bến cảng.

Khi hai người đến khu vực cảng, anh đẩy bạn đứng nấp vào bóng tối một kho chứa hàng và dặn :

- Đưa tiền cho tôi và chờ ở đây. Đừng để người ta nhìn thấy, và cũng đừng nói chuyện với ai.

Khi còn lại một mình, Francisco mới bình tĩnh nhận rõ tình hình, hiểu được hiểm họa đang đe dọa cuộc sống. Nguy cơ có thể bị bắt đang chập chờn chụp xuống đầu anh, nhưng anh không còn tâm trí nào để suy nghĩ sáng suốt nữa. Anh chỉ còn biết rõ một điều là cuộc đời anh đang tiếp tục thay đổi.

Lát sau, Giovanito trở về và nói :

- Chúng mình gặp may. Tôi thuê được một chiếc tàu đánh cá. Họ chở những người hành hương đi Roma. Chúng mình sẽ nằm trên boong tàu cùng với khoảng năm mươi dân nghèo nữa. Tàu nhổ neo vào nửa đêm và khi đã rời khỏi Tây Ban Nha thì anh không còn phải sợ hãi gì nữa.

Chương 5: Tự do trong bước lưu đày

Thời ấy, Paris và London vươn lên như những trung tâm trí tuệ của thế giới phương Tây. Song mọi con đường tìm tòi sáng tạo đều vẫn còn dẫn tới Roma.

Những nghệ sĩ, nhà văn, nhạc sĩ và nhà thơ toàn châu Âu kéo đến đây tìm nguồn cảm hứng. Francisco Goya nhanh chóng nhập vào đội ngũ nghệ sĩ nước ngoài ấy. Anh thuê một căn nhà nhỏ chung sống với Giovanito. Anh hiểu rằng, muốn đạt tới đỉnh cao nghệ thuật phải làm việc hết sức chuyên cần. Anh tổ chức cuộc sống điều độ và dốc hết tâm trí vào việc nghiên cứu học tập. Anh không cho phép mình sống buông thả, phung phí và hoài phí thời gian như trước. Anh chỉ rời giá vẽ để đến nghe bài giảng của các họa sĩ danh tiếng.

Thỉnh thoảng anh lại đi du lịch để trau dồi kiến thức và kỹ thuật. Anh đoạt được một giải thưởng hội họa trong cuộc thi tại thành phố Parme và đã lưu lại ở vương quốc Naple.

Trong khi sống hòa nhập với các tầng lớp dân chúng ở Roma, ở Naple hay ở Parme, anh phát hiện thấy họ có nhiều đức tính mà người Tây Ban Nha không có. Người dân Italia đã kiên trì đấu tranh cho nền độc lập. Trong mọi hoàn cảnh, ở mọi điều kiện xã hội họ đều cảm thấy tự do. Họ công khai bàn luận, phê phán cả nhà chức trách, các cấp chính quyền khi thấy một đạo luật hay một nghị định nào đó không công minh.

Điều làm cho Francisco ngạc nhiên nhất là thái độ của nhà thờ. Anh thấy tất cả đều có học vấn, có kiến thức rộng rãi, sáng suốt và có ý thức về chức năng của nhà thờ, theo khuynh hướng phải đi trước thời đại.

Và anh được biết là chính Đức giáo hoàng cũng quan tâm sâu sắc đến vấn đề tự do và quyền con người. Ông đã dùng ảnh hưởng của mình để giúp dân chúng ý thức được giá trị của bản thân họ.

Triết lý sống của Francisco đến bây giờ đã dần dần được sáng tỏ. Anh không chỉ là một nghệ sĩ thời đại, mà còn là một họa sĩ Tây Ban Nha mong muốn được thể hiện mình. Tuy sống trong cảnh lưu vong nhưng anh vẫn gắn bó chặt chẽ với tổ quốc, với đồng bào. Với niềm tự hào của lòng yêu mến đất nước, anh cam chịu đau đớn chờ đến lúc được đem khả năng ra phục vụ nó. Nhiều lúc bị dằn vặt đau khổ, anh tuyệt vọng cho rằng những năng khiếu công phu rèn luyện của anh sẽ trở thành vô nghĩa nếu nó không được đem ra phục vụ đất nước. Những ưu tư dằn vặt ấy làm anh càng căm thù sâu sắc Don Manuel de Godoi và bọn quý tộc Tây Ban Nha

đang nắm giữ vận mệnh tổ quốc, kiềm hãm nó trong tối tăm của ngu dốt và nghèo đói.

Anh cũng hiểu rằng vũ khí đấu tranh của anh là bút vẽ chứ không phải là thanh kiếm. Nhưng anh không thể làm gì được khi phải sống lưu vong ở Italia. Giuanito kiếm được việc làm khuôn vác ở Longotévéré. Anh cũng thấy nhớ quê hương. Dĩ nhiên Giuanito có thể trở về Tây Ban Nha, nhưng anh không nỡ rời bỏ một người bạn đang rất cần được quan tâm.

Francisco buồn rầu chờ ngày chấm dứt cuộc sống lưu vong. Anh biết mơ ước này rất mong manh..

Ở quê hương, qua những lá thư Goya gửi về, Daparte cũng thấu hiểu được nỗi lòng của bạn.

Nhưng ở Madrid lúc bấy giờ, nhân vật có đủ thế lực để xin ân xá cho Goya còn rất ít. Daparte được biết công tước phu nhân Alper là một người yêu hội họa, rất tán thưởng những tác phẩm của bạn anh. Anh đã viết cho nàng một bức thư ngắn, xin được tiếp kiến.

Anh rất đổi kinh ngạc khi thấy nàng đích thân viết thư trả lời ngay và hẹn tới gặp.

Một lúc sau, Daparte đã đến trước cổng lâu đài công tước Alper.

Anh trình giấy hẹn của công tước phu nhân cho người gác cổng, sau đó một viên quân gia đón Daparte trên bậc thềm, dẫn anh đến một phòng khách nhỏ, bài trí rất đơn giản, rồi lặng lẽ lui ra.

Công tước phu nhân ngồi ngả người trên chiếc ghế dài tận cuối phòng.

Từ trước tới giờ chỉ được trông thấy nàng từ xa, nay nhìn gần, Daparte thấy sững sờ trước sắc đẹp lạ lùng của nàng. Nàng mỉm cười, đưa ra một bàn tay nỏn nà. Daparte cúi hôn, và thấy lấp lánh trên ngón tay một viên hồng ngọc lớn.

Daparte vốn quen sống trong cảnh gia đình nền nếp, lúc ấy bỗng cảm thấy không thoải mái, khi nghĩ đến những tiếng tăm đồn đại về nữ công tước góa chồng. Từ sau khi lão công tước già, chồng nàng chết, tư cách của Maria Cayettana làm cả Madrid bàn tán. Nàng từ chối nhiều cuộc sinh hoạt của hoàng tộc ở cung đình. Nhưng lại vào triều yết kiến vua và Hoàng hậu theo ý thích. Nàng hay đi vào các sinh hoạt của dân chúng và tham gia rất nhiệt tình các cuộc vui dân dã.

Nàng coi kẻ hầu người hạ trong nhà như những người tự do, đối xử với họ một cách bình đẳng. Nàng tính toán tiền công và trả hoa lợi sòng phẳng cho nông dân, xóa bỏ những thể lệ ngặt nghèo trước kia. Nhưng Daparte để ý nhiều đến dư luận về đời sống riêng tư của nữ công tước hơn là những quan điểm chính trị của nàng. Người ta xì xào với nhau rằng khi một người đàn ông có diễm phúc được nàng yêu thích, nàng trao thân ngay cho người ấy. Nhưng đến lúc nàng cảm thấy anh ta làm phiền mình, thì sẵn sàng tìm cách loại bỏ, để đón nhận người khác.

Daparte cho rằng đó là những chuyện đồn đại do thiên hạ ghét tầng lớp quý tộc mà nói quá lên như vậy! Nhưng lúc này, đứng trước Maria Cayettana, anh cũng thấy những lý lẽ của mình không chắc chắn lắm. Vẻ đẹp kiêu diễm của nàng có sức hấp dẫn đến nỗi không một người đàn ông nào khỏi rung động.

Trái lại, đôi mắt xanh biếc của nàng, với cái nhìn thẳng thắn chân thành lại có vẻ tương phản với vẻ đẹp mặn mà sắc sảo. Phong độ bề ngoài của Daparte có vẻ làm nàng đẹp lòng. Nàng không giấu diếm tình cảm ấy.

- Rất hân hạnh được đón tiếp quý ông đến trang viên dòng họ Alper. Tôi thật sơ suất không mời ông đến chơi sớm hơn. Tập luận văn của ông bàn về phẩm cách con người, tôi đã đọc rất hứng thú.

- Sự chú ý của công nương về những sáng tác của tôi làm tôi sung sướng vô cùng. Nhưng tôi đến đây không phải để cầu xin sự che chở cho bản thân tôi. Trái lại, tôi có một người bạn thân, chính người ấy cũng không biết việc tôi đến gặp công nương, anh bạn ấy đang cần cứu giúp.

Nữ công tước nhìn anh, trầm ngâm suy nghĩ hồi lâu, rồi ra hiệu cho anh tiếp tục.

- Tôi chắc công nương biết những tác phẩm của anh bạn họa sĩ của tôi và hình như công

nương cũng đã mua mấy bức. Anh ta tên Francisco Goya.

- Có. Tôi biết. Tôi vừa mua một bức tranh nữa của họa sĩ này. Đẹp lắm.

Câu chuyện diễn ra có vẻ thuận lợi, càng khuyến khích thêm Daparte.

- Tôi rất sung sướng vì thấy công nương cũng đã để ý đến một tài năng mà tôi đánh giá cao từ nhiều năm nay. Anh ta là một họa sĩ có tài.

- Vậy ra ông quen biết họa sĩ ấy từ lâu rồi à! Ông thật là may mắn... Tôi cũng rất mong được tiếp kiến ông ấy.

Đó là cái sào ném xuống nước cho người chết đuối mà Daparte đang mong chờ. Anh liền nắm lấy ngay cơ hội.

- Hiện giờ tôi không thể thu xếp một cuộc hội kiến giữa công nương và người họa sĩ ấy được. Nếu muốn gặp mặt anh ta, ít ra công nương phải làm một cuộc viễn du, vì Goya hiện đang phải cư trú lại Italia.

- Tôi biết rõ nguyên nhân ông ấy phải sống lưu vong, thưa ông Daparte.

Trong cách diễn đạt những lời nói trên, có một cái gì khó hiểu khiến Daparte kinh ngạc. Anh chăm chú nhìn nàng và càng ngạc nhiên hơn khi thấy sắc mặt nàng biểu lộ xúc cảm lạ lùng, bí hiểm. Nàng không cười nữa mà lấy lại vẻ trang nghiêm.

Anh nói một cách dè dặt :

- Chắc công nương đã biết rằng anh ấy không thể trở về Tây Ban Nha được. Nếu không, sẽ bị hạ ngục ngay.

- Thôi được, xin nói vào việc đã dẫn ông tới đây.

Daparte tưởng mình đã quen với cách vào đề đột ngột của nàng, nhưng lúc ấy anh cũng thấy lúng túng.

Anh ngồi xuống chiếc ghế mà nàng chỉ cho và nói tiếp :

- Vâng, thưa công nương, Goya đã nhiều lần viết thư yêu cầu tôi tìm hết cách trong khả năng của mình để xin với đức vua ân xá cho anh ấy. Goya nhớ tổ quốc. Anh ấy yêu mến, tôn thờ vương quốc Tây Ban Nha còn hơn cả bản thân. Anh chỉ sống trong hy vọng được trở về quê hương. Và dĩ nhiên tôi chẳng giúp gì được cho anh ấy. Vì tôi chẳng có chút quan hệ hay ảnh hưởng nào trong giới có quyền lực.

- Vậy ông tưởng rằng tôi là người có ảnh hưởng trong giới có quyền lực chẳng? - Nữ công tước hỏi lại với một nụ cười giễu cợt.

- Nhưng tôi trộm nghĩ...

- Có lẽ chưa bao giờ ông nghe nói về những nhận xét không được tốt đẹp của Hoàng hậu Mari Louise đối với tôi! Cũng chẳng cần giấu diếm ông nội tình của hoàng tộc, bởi vì giấu thì thiên hạ cũng biết rõ cả. Hoàng hậu tự hãm mình trong vòng vây của bọn tùy tùng xấu xa, do sợ mất ngài Godoi quý báu, nên không nhìn thấy được chuyện chân thật ngoài xã hội.

Bối rối trước những phát hiện trắng trợn về quan hệ phức tạp và bất chính trong hoàng cung, Daparte không biết nên có thái độ thế nào, đành im lặng không trả lời.

- Nói thật ra, Hoàng đế Charles không quyết định một điều gì cả. Chữ ký của nhà vua, rất cần thiết cho một tờ ân xá đây, nhưng đức vua không làm việc gì mà không có sự thỏa thuận của Hoàng hậu hoặc Thủ tướng Godoi. Vả lại Hoàng thượng cũng chưa bao giờ giúp riêng tôi việc gì, nên tôi chỉ có thể giúp ông Goya bạn ông bằng cách đề nghị trực tiếp với Don Manuel.

- Tôi sợ rằng ngài Thủ tướng nhiều công việc bận rộn...

- Cũng không bận đến nỗi sẽ từ chối tiếp tôi đâu. Ông Thủ tướng cũng biết tôi không hành động đúng cương vị một bà công tước. Nhưng ông rất dè dặt trong thái độ xử lý đối với những việc quan hệ đến hoàng tộc. Mặt khác ông đang cố gắng tranh thủ tôi, tìm cách kéo tôi ủng hộ lập trường của ông ta. Tất cả những việc này vô cùng phức tạp. Nhưng tôi tin cả Madrid đều rõ.

Và với vẻ bình tĩnh, chắc chắn, nữ công tước nói tiếp :

- Nhất định tôi sẽ đến trình bày sự việc của họa sĩ Goya với Thủ tướng Don Manuel. Nhưng tôi chưa thể hứa hẹn trước điều gì tốt đẹp với ông được.

- Xin được đội ơn công nương...

- Không, không! Đừng nói ơn huệ gì hết. Tôi đã làm gì được đâu. Và dù việc giúp đỡ của tôi có đem lại kết quả thì ông cũng không phải cảm ơn tôi. Tôi làm việc này như một nghĩa vụ.

Maria Cayettana đứng lên và đến bên cửa sổ. Nàng im lặng hồi lâu như chú ý ngắm nhìn những bông hoa trong vườn.

Lát sau, nàng nói nhỏ nhẹ, như để tiếp nối những ý nghĩ trong tâm tư :

- Tôi nói nghĩa vụ... Vì vương quốc Tây Ban Nha cần có những con người như Francisco Goya. Mà ông biết đấy, cả tôi nữa, tôi cũng yêu mến và tôn thờ đất nước Tây Ban Nha.

Chương 6: Trở về tổ quốc

Francisco quyết định sẽ lưu lại Naples trong mùa đông.

Chỉ ít ngày sau khi đến Naples, anh rất ngạc nhiên khi vị tùy viên của Tòa đại sứ Tây Ban Nha trao cho anh một văn bản vô cùng quý giá. Đó là chỉ dụ mang ấn tín của Hoàng đế Charles IV quyết định ân xá cho anh.

Francisco không dám tin điều ấy là thật. Còn anh bạn Giuanito không kìm nổi sự vui mừng, anh ta dự kiến tổ chức tiệc ăn mừng được trở về Madrid.

Vừa đến Madrid, Francisco vội đi thăm Daparte ngay để cảm ơn bạn đã giúp đỡ anh tận tình. Anh cũng muốn đến thăm công tước phu nhân Alper, vì nhờ nàng đã vận động với Thủ tướng và đức vua mà anh được ân xá. Nhưng nàng không có mặt tại kinh thành. Nữ công tước đã theo Hoàng đế, Hoàng hậu ngự du về vùng Andalousie, chưa biết rõ ngày trở về. Francisco đành hoãn cuộc viếng thăm.

Hôm sau, anh tìm được một căn nhà kho rộng ở một khu phố nhỏ, có thể làm xưởng vẽ được. Căn nhà thoáng đãng, nhiều ánh sáng, lại có gian phòng nhỏ dùng làm phòng ngủ cho Giuanito và anh. Anh lập tức bắt tay vào công việc, dùng ngay hàng xóm trong khu phố làm người mẫu, hối hả vẽ nhưng không bao giờ cảm thấy thỏa mãn.

Anh vẽ theo trường phái hiện thực, nhưng phương pháp thể hiện lại vượt hẳn cách nhìn của những cặp mắt thông thường. Những tác phẩm của anh vào thời kỳ ấy, thể hiện tấm lòng ưu ái của nghệ sĩ đối với con người sống ở tầng lớp dưới của xã hội, những người nghèo khổ, bị áp bức bóc lột, bị giam hãm trong vòng dốt nát tối tăm.

Cùng với ý tưởng nghệ thuật đã chín chắn, quan điểm chính trị của anh cũng có phần già dặn hơn. Anh trở nên can trọng. Tuy vẫn giữ mối thông cảm và liên hệ sâu sắc với tầng lớp cùng khổ dưới đáy xã hội nhưng anh không gay gắt chống đối những kẻ giàu sang có quyền thế, không lớn tiếng kêu gào đấu tranh chống lại bất công, và tìm cách thay đổi ngay trật tự xã hội như trước nữa. Anh hiểu một cuộc thay đổi lớn lao như vậy phải có những bước tuần tự, theo từng giai đoạn, từng hoàn cảnh cụ thể. Phương pháp đấu tranh mềm dẻo mang lại nhiều hiệu quả hơn cách dùng bạo lực. Anh tin là tòa án giáo hội Tây Ban Nha một ngày kia sẽ bị xóa bỏ, vì nó trái ngược ngay cả với giáo lý đạo Thiên Chúa. Nhưng trực diện đấu tranh công khai quá sớm, trong lúc uy thế nó còn mạnh là một việc làm rồ dại. Sớm muộn gì thời điểm cáo chung cũng sẽ đến.

Trong khi nung nấu, chờ đợi cuộc chuyển biến lớn trong vận mệnh đất nước, Francisco lao vào làm việc như trong một cơn sốt.

Người mẫu được anh quý trọng nhất là một “maja” nhà ở ngay trước xưởng vẽ, cô gái tên là Pépa, tính tình trầm tĩnh, có đôi mắt to, đen ngầy thơ và thành thật. Cô có thể đứng làm mẫu hàng giờ không mệt. Anh đã vẽ cô trong rất nhiều ký họa, tranh chân dung. Anh thích nhất những nét giản dị trên dung nhan cô.

Một hôm khi Pépa đang ngồi làm mẫu cho anh vẽ, bỗng thấy Giuanito chạy ào vào xưởng. Anh chàng hộ pháp vui sướng reo lên :

- Goya! Xong rồi!

- Cái gì xong rồi? - Francisco lau bầu, không hề ngược mắt lên.

- Tôi đã bán hết những bức tranh mà anh giao cho tôi. Công việc chẳng có gì khó khăn cả. - Anh nói lớn. - Bao nhiêu năm nay tôi chỉ là một thằng nô lệ, sống qua ngày với những con bò tốt trên vòng đấu. Bây giờ thì chấm dứt rồi. Tôi có thể dàng hoàng đến chỗ bọn buôn tranh và bảo: "Này các anh, ngài Francisco Goya cho phép tôi bán những tác phẩm hội họa này đây". Thế là họ nháy mắt lên, tranh nhau. Tôi chỉ việc chờ gã nào trả giá cao hơn cả. Và trong hơn một giờ đồng hồ tôi kiếm được số tiền hơn cả tháng làm cặm cuì trước đây! Goya! Anh hào phóng quá. Tôi nói thật đấy! sống thế này mới là sống chứ. Rượu uống tùy thích, rồi đi coi đấu bò tốt ngày nào cũng được. Còn đòi hỏi gì nữa.

* * * * *

Có thể Giuanito không đòi hỏi gì hơn về đời sống vật chất nữa, nhưng đối với Francisco một cuộc sống đầy đủ đâu phải là mục đích của đời anh. Anh vẫn luôn khao khát tìm tòi, không lúc nào tự thỏa mãn, không ngừng rèn luyện và sáng tạo để nâng cao nghệ thuật. Anh biết tác phẩm của mình đã gây chấn động lớn trong dư luận. Người ta xôn xao háo hức chờ đón từng bức tranh của anh. Giới thượng lưu, những nhà quý tộc muốn hãnh diện là lớp người có trí thức tiên phong, bắt đầu đổ xô vào tranh sơn dầu, tranh chân dung và những bức trang trí đồ họa của Goya. Giới nghệ sĩ đang đi tìm chân trời mới, hoan nghênh, cổ vũ và sùng kính anh. Và một ngày kia, kinh thành Madrid đã nhận ra một thiên tài là cư dân thành phố. Giuanito đi giao dịch bên ngoài, thường mang theo về xưởng vẽ âm vang những làn sóng hoan nghênh, tán tụng đang dâng lên trong các tầng lớp công chúng. Francisco vẫn tỏ ra hết sức thận trọng dè dặt, không quá say sưa với những lời ca ngợi mà chỉ mê mải vui đùa trong xưởng. Giá vẽ giống như tấm bình phong, ngăn cách anh với trào lưu ngưỡng mộ đang sôi động ngoài xã hội. Cho đến lúc các giáo chủ, các vị quyền cao chức trọng nhện nhíp kéo đến tận xưởng để đặt vẽ chân dung, thì anh tin rằng tiếng tăm mình thật sự vững chắc. Mặc dù vẫn có khuynh hướng vẽ theo cảm hứng, nhưng anh không thể từ chối khách hàng có cỡ như bá tước Calacius hoặc nữ công tước Carpio.

Đoàn ngoại giao, các sứ thần đánh giá cao không những tài năng mà cả tư tưởng, suy nghĩ của anh về vấn đề xã hội, thông qua tiếp xúc trò chuyện. Vì vậy, tên tuổi anh, chẳng bao lâu đã vượt biên giới và vang dội toàn châu Âu.

Dư luận vang dội tới mức lọt đến tai đức vua và Hoàng hậu, vốn là những người chẳng hay biết gì về việc nước cũng như thần dân của mình. Cuối cùng nhà vua đã biết đến tiếng tăm họa sĩ Francisco Goya.

Hoàng đế Charles IV và Hoàng hậu Mari Louise kéo dài cuộc ngự du tại vùng nông thôn Cordou. Việc này, rất hợp ý Thủ tướng Don Manuel de Godoi, ông ta muốn được yên ổn tự điều hành công việc nhà nước. Những việc đại sự có thêm ông vua bù nhìn bên cạnh chỉ thêm phiền phức mà thôi. Vì vậy, nhà vua càng vắng mặt lâu thì càng nhẹ nhàng cho Thủ tướng. Nhưng thỉnh thoảng Godoi vẫn đến Cordou, dành một vài giờ vào việc tán tụng nhà vua, và lén lút tư tình với Hoàng hậu, đưa đẩy mấy câu chuyện về tình hình sinh hoạt ở kinh thành. Chính qua những câu chuyện này mà nhà vua được nghe nói về họa sĩ Goya.

Riêng nữ công tước Alper cảm thấy buồn chán vì buộc phải đi theo đoàn ngự du.

Trong những tháng gần đây, nữ công tước đã có thái độ công khai chống đối đường lối của chính phủ và một số sắc dụ của triều đình. Những người thân cận đã khuyên nàng phải dè dặt và thận trọng. Nàng cũng nhận thấy những lời khuyên ấy là đúng mực, nên để tạo một không khí hòa hợp với đức vua và Hoàng hậu, nàng phải đi theo đoàn ngự du của nhà vua. Nàng tưởng đoàn chỉ lưu ở Cordou khoảng một tuần, ai ngờ thẩm thoát đã quá sáu tháng vẫn chưa trở về Madrid. Nàng nóng lòng muốn trở về ngay nhưng không viện được lý do nào chính đáng.

Đúng lúc ấy, Thủ tướng Don Manuel lại đến yết kiến nhà Vua. Maria Cayttena thấy đó là một dịp may, nàng có cơ hội đề đạt ý nguyện với Thủ tướng vì vốn biết Thủ tướng đang muốn ve vãn nàng.

Sáng hôm ấy, sau khi Don Manuel đến được hai ngày, nữ công tước đến gặp ông ta.

Không thấy ông ta ở đại sảnh, nàng liền đi về phía trong lầu hóng mát sau vườn hoa.

Cửa lầu để ngỏ. Nữ công tước bước vào, nhưng dừng ngay lại. Nàng nhìn thấy Thủ tướng Don Manuel và Hoàng hậu đang ngồi sòng đôi trên ghế, họ có vẻ đang say sưa trong những chuyện tâm tình.

Cùng lúc, đôi bạn tình ấy ngược mắt lên. Không thể quay gót, nữ công tước chỉ còn cách mỉm cười cúi chào :

- Tôi xin lỗi đã đường đột, vô tình cắt ngang câu chuyện của ngài. Nếu lệnh bà cho phép. - Nàng hướng về Hoàng hậu - Tôi xin cáo biệt...

Hoàng hậu đáp ứng :

- Không sao. Xin cứ tự nhiên.

- Còn tôi, tôi đang muốn được tiếp kiến công nương.

Don Manuel dé Godoi nói tiếp ngay, ngược với ý kiến của người tình.

- Tôi có vật này, muốn đem trình với công nương, và tôi chắc việc ấy cũng sẽ làm lệnh bà vui lòng.

Không đợi trả lời, Thủ tướng vội ra hiệu cho viên thị vệ đứng cách đấy mấy bước, mang ra một gói lớn hình dẹt.

Sau đó, Thủ tướng vừa cười vừa mở gói với vẻ bí mật. Ông bày lên mặt bàn mấy bức vẽ và một sổ ký họa.

- Chắc công nương đã nhận ra những bức tranh này?

Nữ công tước cúi xuống ngắm nghía. Đó là mấy bức tranh khá đẹp. Nhưng nàng vẫn không hiểu Thủ tướng muốn dẫn câu chuyện đến đâu. Nàng nói :

- Tôi chưa từng được trông thấy những bức tranh này, nhưng theo tôi đây quả là những tuyệt tác.

- Tại lâu đài của công nương cũng có một số tác phẩm của họa sĩ này đấy. Hiện nay, anh ta được sống trên đất Tây Ban Nha chính là do sự can thiệp của công nương.

- A, thế ra là họa sĩ Francisco Goya! Đúng là chữ ký của ông ta trên bức tranh kia. Tôi chỉ được biết họa sĩ ấy qua một số tác phẩm ít ỏi. Còn những bức tranh này thì thật là kỳ lạ và tuyệt diệu.

Hoàng hậu Mari Louise vẫn thờ ơ với nghệ thuật, nhưng bà thấy cần phải nói một ý gì đó vào chuyện này.

- Ôi chao! Ta không đồng ý với công nương chút nào. Quang cảnh mùa gặt thì có gì mà lạ lùng? Ngày nào ta chẳng nhìn thấy. Lại vẽ toàn bọn nông dân!... Loại tranh này tôi không thích.

Nữ công tước nhỏ nhẹ :

- Thừa lệnh bà, trong việc đánh giá những bức tranh này tôi thấy hình như ngài Don Manuel lại có những ý đồ khác với sự thưởng thức nghệ thuật. Có lẽ ngài đã tốn nhiều công phu sưu tầm?

- Đúng, đây là những bức tranh do cơ quan mật vụ mang về trình tôi. Thủ tướng trả lời với một nụ cười lạnh lùng.

Giữa lúc ấy, một giọng nói the thé và kéo dài cất lên từ phía cửa.

- Cơ quan mật vụ của ta không còn việc gì để làm hay sao mà phải sục sạo theo đuổi mấy gã bán tranh?

Hoàng đế Charles IV nhìn Thủ tướng bằng con mắt bức bối.

Thủ tướng Godoi và nữ công tước Alper cùng đứng dậy thi lễ. Thủ tướng tâu trình đức vua một cách cung kính :

- Cơ quan mật vụ có bốn phận phải lo lắng bảo vệ triều đình. Bọn văn nghệ sĩ là hạng

người có thể đốt lên những ngọn lửa phản nghịch, khơi nguồn những cuộc đấu tranh trong dân chúng, và ngay cả những thần dân trung thành nhất của Hoàng thượng cũng có thể sẽ bị lôi kéo vào cơn bão táp bạo loạn. Vì vậy ta không thể coi thường.

- Ta muốn nhìn qua những bức tranh ấy xem sao?

Nhà vua cầm từng bức ngắm nghía, nhấp nháy đôi mắt và buông ra một nhận xét :

- Thật kỳ lạ!

Rồi nhà vua đưa mắt lo lắng nhìn mọi người xung quanh.

Thủ tướng Godoi vội vàng tán thành :

- Sự phán xét của Hoàng thượng thật là xác đáng.

Đây là lần đầu tiên ông thấy nhà vua quan tâm đến một tác phẩm nghệ thuật và có một lời phê phán về nó, mặc dù không rõ ràng là khen hay chê. Tuy nhiên, Thủ tướng cũng cười với vẻ khuyến khích. Nhà vua mạnh dạn nói thêm :

- Chúng ta chưa bao giờ vui sướng được ghi nhận ở một nghệ sĩ đương thời tấm lòng ưu ái đối với dân chúng như thế này. Ngài Don Manuel, dù sao ta cũng hy vọng anh chàng họa sĩ Goya này không phải là người có tư tưởng quá khích.

- Tâu Hoàng thượng, cơ quan mật vụ đã thẩm tra kỹ càng, không phát hiện ở anh ta hiện nay có hành động gì chống đối. Anh ta không theo tà giáo. Các giáo sĩ của giáo hội cũng đặt anh ta vẽ bích họa tại nhiều thánh đường. Nhiều vị hồng y giáo chủ ở Vatican coi anh ta là một họa sĩ có tài năng.

Cảm thấy thoải mái hơn, vì có lẽ ý kiến của mình đã trúng đích, nhà vua nhìn nữ công tước Alper và mỉm cười. Nữ công tước cũng không giấu nổi vẻ hân hoan. Thủ tướng Godoi hơi cau mặt, nói tiếp :

- Tuy vậy, danh tiếng của Goya không phải không có vết hoen ố, tâu Hoàng thượng. Vụ đầu kiếm xấu xa, sát thương viên sĩ quan cận vệ, đã buộc anh ta phải trốn biệt xứ chỉ là một trong nhiều vụ rắc rối khác. Phần lớn những vụ gây gỗ đổ máu này, đều có nguyên do từ đàn bà.

Mũi dùi châm chọc rõ ràng ám chỉ vào nữ công tước Maria Cayettana. Hoàng hậu Mari Louise nở một nụ cười gian hiểm và đắc thắng. Nhưng đức vua lập tức phản ứng, như muốn chống đỡ cho nữ công tước, mặc dù nàng không cần sự ủng hộ ấy. Với một vẻ trang trọng, ông tuyên bố :

- Ta đã hành động đúng mức và phù hợp với tình thế để bảo trợ cho anh bạn của công nương Maria Cayettana. Công nương đã tỏ ra có mắt thẩm mỹ sáng suốt khi ban lời khen ngợi những tác phẩm của nhà họa sĩ ấy.

Nữ công tước hơi quỳ gối, nghiêng mình thi lễ theo nghi thức triều đình, nói nhỏ nhẹ :

- Xin đội ơn Hoàng thượng.

Hoàng hậu Mari Louise nhìn người phụ nữ kiêu diễm nhất của giới quý tộc bằng cái nhìn hằn học đầy ác ý. Từ chuyện bình phẩm một nghệ thuật, bà lái sang đề tài khác.

- Ta cần thân ái nhắc công nương điều này, công nương không hành động xứng đáng với địa vị tôn quý do cuộc hôn phối với dòng họ cao sang Alper đã dành cho công nương. Ta lưu ý công nương phải tôn trọng đúng mức phẩm cách đối với hoàng tộc, và cần phải thận trọng khi chọn bạn. Ta không ngạc nhiên về lời khen của công nương dành cho những bức tranh của họa sĩ, người mà công nương đã bên vực và nhiệt thành che chở. Hẳn đó là nhân vật được sủng ái cuối cùng của công nương. Dù sao, trong lĩnh vực nghệ thuật cũng không nên vì tình riêng mà có những thiên kiến.

Những lời có tính chất kết tội của Hoàng hậu, không làm Maria Cayettana bối rối. Một tia chiếu thẳng lấp lánh trong cặp mắt xanh của nữ công tước. Nàng mỉm cười tinh quái :

- Tôi không ngờ sự tán phục chân thành, trong sáng đối với một họa sĩ tài năng bậc nhất đất nước lại được lệnh bà nhìn nhận bằng con mắt nghiệt ngã và đen tối như vậy.

Hoàng hậu Mari Louise tức tối, nhưng không tìm được câu nào để phản kích lại.

- Có một điều rất rõ là... - Maria Cayettana thông thả nói tiếp, nhấn vào từng câu một cách thích thú - Tất cả những bìa đặt ấy đều không có căn cứ. Tôi không hề quen biết nghệ sĩ Goya. Người này chưa được tiếp kiến tôi.

Hoàng hậu Mari Louise biết mình đã đi lạc hướng khi tấn công nữ công tước. Bà vội quay về phía nhà vua, nói bằng giọng nghiêm chỉnh :

- Tâu Hoàng thượng, Người và Thủ tướng Don Manuel đều nhất trí ca ngợi tài năng của họa sĩ ấy. Tại sao ta không bổ nhiệm anh ta làm họa sĩ hoàng cung? Chức vụ này bỏ trống từ nhiều năm nay, tôi nghĩ đã đến lúc ta nên vẽ lại chân dung các Hoàng tử và Công chúa.

Trước khi nhà vua kịp trả lời, Thủ tướng Godoi vội nói :

- Một cuộc bổ nhiệm đơn giản, có thể xem là việc làm độc đoán, sẽ làm những nghệ sĩ khác bất bình. Cho phép tôi được lưu ý Hoàng thượng là ta cần mở một cuộc thi tuyển để chọn người vào chức vụ quan trọng mà rất nhiều nghệ sĩ mong ước này.

Nhà vua nắm ngay sáng kiến đó :

- Hay lắm. Ta sẽ mở cuộc thi tuyển họa sĩ hoàng cung tại kinh thành. Vả lại cũng đã đến lúc phải trở về Madrid rồi.

- Thật là một ý kiến tuyệt diệu, tâu Hoàng thượng! - Maria Cayettana reo lên.

Hoàng hậu Mari Louise bỗng thấy e ngại. Bà sợ người phụ nữ nhan sắc kia đã phát hiện được điều bí ẩn trong ý đồ riêng của bà. Bà nhìn nàng chăm chăm và rất đổi lạ lùng khi thấy trên đôi môi nữ công tước Alper phảng phất một nụ cười mơ mộng.

Chương 7: Đỉnh cao danh vọng

Quả thật, chưa bao giờ Francisco Goya sung sướng như thế. Anh được bầu vào Viện Hàn lâm với đa số phiếu và chỉ duy nhất một phiếu chống, đó là phiếu của Baye. Những bức vẽ mực, tranh sơn dầu biểu hiện cảnh sinh hoạt hàng ngày trong đời sống nhân dân Tây Ban Nha rất được hoan nghênh và bán đắt hơn cả những chân dung thời thượng. Rất nhiều phu nhân, các bậc phong lưu mã thượng tới tấp kéo đến xưởng vẽ. Họ đông đến nỗi anh phải từ chối rất nhiều người. Những người hâm mộ tài năng viết thư từ London, Milan và Paris đến ca ngợi, chúc mừng anh, cùng gọi lên và trao đổi với anh những vấn đề lớn của thời đại. Ngày nào, anh cũng nhận được thiệp mời dự các buổi dạ tiệc, những vũ hội của nhiều tổ chức quyền quý. Tuy bận việc, không thể tham dự, nhưng anh cũng phấn khởi vì những dấu hiệu ngưỡng mộ ấy.

Tuy vậy, anh vẫn chưa hài lòng với bản thân.

Giuanito, với một đồng cảm sâu sắc, nói rõ với Goya là anh cần có một người vợ bên cạnh. Cô gái Pépa xinh tươi chân thật, sẵn sàng từ bỏ cuộc sống của cô để chung sống với anh. Nhưng trong mắt của Francisco, Pépa chỉ là biểu tượng cho đất nước Tây Ban Nha khốn khổ, chỉ vì sự dốt nát nghèo đói mà cô buộc phải làm nghề ô nhục. Đối với cô, anh chỉ thấy thương xót.

Anh đau khổ dần vặt, vì chưa thực hiện được mong muốn là bằng tác phẩm của mình, thức tỉnh đất nước, tác động vào lương tri của giai cấp cầm quyền. Anh lo rằng những cố gắng làm thay đổi đất nước chỉ hoài công vô ích. Dù sao, anh cũng đã mất đi phần bông bột xốc nổi trước đây. Anh quyết tâm làm việc thật nghiêm túc cho đến hết đời. Sớm muộn gì nước Tây Ban Nha cũng sẽ hiểu rằng thời kỳ Trung cổ đã qua rồi và thế kỷ XIX là thế kỷ của tự do.

Chính trong thời kỳ này người ta công bố cuộc thi tuyển vào chức vụ họa sĩ triều đình. Francisco ghi tên ngay.

Người ta đặt anh vẽ những bức họa cho tiểu giáo đường hoàng cung. Đề tài do họa sĩ tự chọn. Ban đầu chúc mừng anh gặp may. Nhưng riêng anh hiểu, còn phải vượt qua nhiều khó khăn. Với tư cách là chủ tịch Viện Hàn lâm. Họa sĩ Baye nhận trách nhiệm tổ chức cuộc thi tuyển. Ông nhận được lệnh của triều đình phải theo dõi, nhắc nhở các họa sĩ dự thi trong đường lối sáng tác phải thể hiện được tinh hoa của hội họa truyền thống và phải bao hàm ý nghĩa ca ngợi uy danh triều đình, Francisco Goya dự kiến dựng những bức họa theo một phong cách mới, trước nay chưa từng thấy ở Tây Ban Nha. Anh dùng ngay một số nhân vật

hàng xóm để làm mẫu cho phác thảo đầu tiên. Đó là những cô “maja” trong đó có Pépa, những người thợ thủ công thất nghiệp, một lão hành khất ở quảng trường Plada Mayo. Và một đầu sĩ bò tốt già đã từ già đầu trường.

Một buổi chiều, Baye vốn vẫn không tin tưởng lắm về chủ đề các bức bích họa mà Francisco đang tiến hành, liền đến yêu cầu được xem phác thảo.

- Goya, tôi cho rằng anh quên những nguyên tắc cơ bản đã công bố trong phiên họp cuối cùng của Viện Hàn lâm.

Francisco lảng lạng khoanh tay trước ngực :

- Không, tôi nhớ lắm, anh Baye.

- Tôi đã từng tuyên bố các họa sĩ không được tách rời truyền thống vinh quang của hội họa cổ điển. Tôi đã nhấn thiết chỉ rõ rằng, nhân vật trong bích họa phải là những con người tượng trưng cho cái thiện và cái mỹ. Cụ thể là những hài đồng, những chàng mã thượng, những thiếu nữ thanh lịch, thể hiện cuộc sống hạnh phúc, tươi vui của triều đại. Đức vua và Hoàng hậu là những người có tình cảm tinh tế, tôi không cho phép người nào trình bày những bức tranh có thể làm cho nhà vua chướng mắt và phật ý.

- Hoàng đế và Hoàng hậu không thể bị chướng mắt và phật ý vì những thần dân mà ngài vẫn thường gặp trên đường phố Madrid hoặc trên đồng ruộng nông thôn. Đây chính là những người Tây Ban Nha, tất cả đều giống như đức vua và Hoàng hậu.

- Đây đúng thật là những hình tượng bỉ ổi, kỳ quái đến nực cười, anh bạn ạ. Tôi không thể nào hiểu nổi.

Baye đẩy những phác thảo ra, ngẩng nhìn lên, vẻ kiêu căng đầy khinh thị. Francisco cố nén giận, nhặt những bản vẽ xếp lại.

- Tôi nghĩ, đức vua và Hoàng hậu là những người Tây Ban Nha như tất cả chúng ta. Vậy tại sao ta lại coi các vị ấy như những nhân vật bằng sứ mỏng mảnh dễ vỡ phải bọc kín trong nhung lụa? Tại sao ta lại phải vẽ đầy trên vòm trần thánh đường San Antonio những chú hài đồng mũm mĩm, những con người phong lưu giả tạo, những bà hầu tước, những công nương của vũ hội. Tôi muốn vứt bỏ hết những mẫu người ấy trong xã hội.

Baye lắc đầu, giận dữ :

- Anh thừa biết tôi không tán thành quan điểm ấy. Nhân vật trong bích họa thật hay giả, phụ thuộc vào bút pháp thể hiện của nghệ sĩ.

- Đúng thế. Nghệ sĩ chân chính vẽ theo trái tim và cảm xúc của mình.

Ông họa sĩ già không kiềm nổi phần nộ :

- Thật quái gở! Nếu mọi nghệ sĩ đều buông thả, vẽ theo những cảm xúc riêng thì nền hội họa chân chính sẽ nhanh chóng mất tính nhất quán trong truyền thống. Nghệ thuật đòi hỏi tính khuôn phép, tính kỷ luật, sự tôn trọng và kế thừa những nguyên tắc cổ truyền một cách nghiêm ngặt. Tiếc rằng tôi không thể làm cho anh hiểu được trong nghệ thuật cũng như trong cuộc sống, chúng ta phải biết thừa kế tinh hoa của tiền bối.

- Điều đó rất đúng. Nhưng chúng ta cũng không được quên rằng mỗi thời đại có cuộc sống riêng của nó. Thời đại trước đã qua, và các bậc tiền bối đã chết cả rồi. Nghệ sĩ thời đại phải thể hiện thế giới đương thời như chính nó, không dối trá, phỉnh nịnh.

Baye tức tối, tưởng như nghẹt thở. Ông ta cầm mũ và áo choàng đi ra phía cửa. Tay đặt lên nắm cửa, rồi quay mặt nhìn lại :

- Tôi không có ý tranh luận với ông. Nhưng ông hãy tuân thủ quy tắc. Nếu ông muốn hy vọng được bổ nhiệm vào chức vụ họa sĩ hoàng cung thì tác phẩm phải biểu thị được cuộc sống hạnh phúc, tươi đẹp của con người. Nếu không ông sẽ là một người thợ vụn vặt chỉ tạo ra những sản phẩm bồi bác.

Dứt lời, ông lãnh đạm mở cửa đi khuất.

Francisco định làm việc trở lại, nhưng cảm thấy tâm hồn rối loạn.

Biết không thể tiếp tục vẽ được, nên anh cùng Giuanito đi ra đường tản bộ. Hai người lang thang khắp phố phường. Lầm lì, bức dọc, Francisco bước đi chậm rãi và như không nhìn thấy gì xung quanh. Bỗng nhiên, anh chợt thấy hai người đã đến trước cổng thụ của tòa án giáo hội.

Một đám đông đứng chắn giữa đường.

Anh nghe nhiều tiếng la hét.

- Giết con mẹ phù thủy ấy đi!

Francisco thấy một tốp vệ sĩ của tòa án giáo hội đứng vây quanh một thiếu phụ trẻ cười lừa. Thiếu phụ phải khoát một chiếc bao tải, đầu bị chụp một cái mũ chòm nhọn, về mặt chi tiết lúc này đã thất sắc vì sợ hãi. Cả đoàn hành pháp, dẫn đầu là nhiều giáo sĩ thông thả tiến về phía đông củi cao dùng làm giàn hỏa. Đám đông chung quanh không ngớt lời nguyên rủa.

Francisco đứng sững lại, hai tay nắm chặt. Anh lẩm bẩm :

- Bọn chúng hóa điên rồi. Chúng giết người một cách dã man mà coi đó là hành động nhân danh Thiên Chúa.

Giuanito sợ hãi, tìm cách kéo anh đi chỗ khác.

- Goya này, đừng chống đối. Nếu không anh cũng sẽ lên giàn hỏa và kết thúc cuộc đời như vậy. Thôi chúng mình đi đi!

Nhưng Francisco không nghe bạn nói, vì anh chú ý đến một nhóm quý tộc đứng trên bậc thềm tòa án giáo hội và cũng đang theo dõi cuộc hành hình người đàn bà khốn khổ. Francisco chợt giật mình khi nhận ra một phụ nữ trẻ đứng trong tốp người ấy.

Như linh cảm cái nhìn đăm đăm của anh, nàng công tước quay mặt nhìn lại. Rồi quay nhìn đi chỗ khác. Anh thấy rõ, nàng không giấu được sự kinh khủng và lòng ghê tởm trước cảnh tượng dã man kia. Cũng như Goya, nữ công tước Alper cũng nghĩ rằng trong việc hành quyết người đàn bà trẻ kia có cái gì thú vật và man rợ. Chàng họa sĩ tự nhiên thấy tâm hồn nhẹ nhàng trong mối đồng cảm ấy. Anh thấy lòng thanh thản hơn và chăm chú ngắm nhìn nữ công tước.

Giuanito thấy rõ Goya đang chú ý đến nàng. Anh ta liền tưởng ngay đến câu chuyện bất hạnh đã xảy ra khi hai người gặp nhau lần đầu tiên trong đấu trường bò tót. Anh ta liền kéo Goya đi chỗ khác.

Nhưng Goya cứ đứng nguyên đấy cho đến lúc nữ công tước cùng đám tùy tùng lên xe.

Sau đó, anh cùng Giuanito đến quán rượu lão Rodas, nơi họ thường ăn tối.

Quán rượu đang đông. Thực khách chen chúc. Một vũ nữ quay cuồng trong điệu nhạc của hai cây đàn guitare. Nhưng, dường như không chú ý đến sự náo động quanh mình cả đến tiếng gọi giết giọng đầy lo ngại của Giuanito, Goya vẫn cắm cúi vẽ trên mặt giấy một cuốn sổ nhỏ. Anh phác họa lại cảnh tượng hành hình ghê rợn vừa được chứng kiến trước tòa án giáo hội. Với người đàn bà trẻ trên giàn hỏa, gần như ngoài ý định, anh đã vẽ nét mặt tội nhân, không phải là mặt phù thủy. Đột nhiên, anh nhận ra đó chính là gương mặt xinh đẹp của nữ công tước Alper.

Tiếng nhạc bỗng ngừng bật. Francisco thấy lão chủ quán hấp tấp chạy ra cửa, vui vẻ đón tiếp hết sức cung kính. Anh lơ đãng quay đầu nhìn lại. Cây bút chì bỗng rời khỏi tay.

Nữ công tước Alper đang cùng đoàn tùy tùng đang bước vào quán.

Francisco vo tròn tờ giấy anh vừa vẽ vứt xuống đất, vừa liếc mắt nhìn nữ công tước và đám tùy tùng. Anh sợ sự có mặt của nàng ở chốn này sẽ bị tuyên truyền sai lệch và rất ngại có chuyện không may sẽ xảy ra làm rối loạn cuộc hội ngộ này.

Rất nhiều khách trong quán, nâng ly chúc mừng sức khỏe nữ công tước. Nàng cũng nâng ly của mình đáp lại một cách duyên dáng không chút ngại ngùng.

Ngay lúc đó, một đấu sĩ bò tót đã bị thải hồi vì rượu chè quá mức, đột ngột đứng dậy, loạng choạng bước về phía nữ công tước.

Đến trước mặt nữ công tước, anh chàng đấu sĩ bị thải hồi bỗng há miệng cười sặc sụa, và chìa đôi bàn tay to bè ra :

- Khiêu vũ với tôi một bản, thưa công nương.

Ba ngài quý tộc tùy tùng cùng đứng bật lên. Một người trong bọn tiến lên đẩy anh chàng say rượu lùi ra sau.

- Cút mau! - Hắn ta quát lên - Mau cút ngay, thằng khốn!

Gã say rượu có tên José nhìn viên sĩ quan rít lên :

- Mà nói gì hử, thằng đạo đức giả?

Và ngay sau đó đã thấy viên sĩ quan quý tộc bị đánh ngã lăn trên nền gạch. Một tiếng kêu thất thanh vang lên trong quán, nhưng không một người nào muốn vướng vào vụ đánh lộn với anh chàng đấu sĩ hung hãn. Ngài quý tộc tùy tùng thứ hai của nữ công tước, cũng không muốn tiếp chiến, nhưng viên sĩ quan thứ ba, người có tầm vóc nhỏ bé nhất, bất giác đưa tay nắm lấy chuôi kiếm.

Nhưng trước khi hắn rút kiếm ra khỏi vỏ, đã bị nắm đấm khổng lồ của José giáng vào giữa mặt làm hắn ngã gục, nằm rên la dưới đất.

Có lẽ chỉ còn riêng nữ công tước là người bình tĩnh nhất. Thản nhiên, không tỏ vẻ hoảng hốt hay khiếp sợ và không tỏ dấu hiệu ghê tởm khi anh chàng đấu sĩ say rượu đến chỗ nàng.

Francisco đoán chắc hắn sẽ chớp lấy nàng, nên không kiềm mình được nữa. Bằng một giọng cương quyết, trầm nhưng đủ cho tất cả mọi người nghe rõ, anh gằn giọng :

- Thôi đủ rồi, José!

Chàng đấu sĩ giật mình quay ngoắt ngay lại và tiến về phía Francisco với vẻ đe dọa. Còn nữ công tước, như vừa thoát hiểm, thở ra một hơi thật nhẹ nhàng, nở nụ cười vui khi nhận ra họa sĩ Goya. Nhưng cơn điên cuồng của kẻ say thì không bờ bến. Hắn làu bàu :

- Cậu cũng tham gia à, Goya?

Francisco nhún vai :

- José, nên về nhà đi. Khi nào tỉnh rượu anh sẽ khá hơn.

- Này, tôi báo trước, cậu đừng chõ mỏ vào đây, Goya!

Hai sĩ quan hộ vệ nữ công tước đã lồm cồm đứng dậy và khẩn nài nàng rời khỏi chốn tồi tệ này. Nhưng nàng đưa tay ra hiệu bảo họ im lặng. Đôi mắt long lanh, nụ cười trên môi, nàng đứng thẳng người lên để nhìn rõ cảnh tượng lúc ấy.

Thực khách quây vòng xung quanh, để lại ở giữa phòng một khoảng rộng. José hơi lão đảo, hắn trở nên mù quáng với cơn say. Mọi người hiểu rằng, hắn sẵn sàng giết chết ngay đối thủ. Còn Francisco, thái độ vẫn bình tĩnh, anh cười lạnh lẽo :

- Các bạn đừng lo, tôi chỉ muốn tổng cổ chàng đấu sĩ dữ tợn của chúng ta vào giường nằm mà không cho dùng bữa tối mà thôi!

José chửi thề. Đám đàn bà con gái quanh đấy rú lên khi trông thấy hắn rút từ thắt lưng ra con dao nhọn sáng loáng. Giuanito cũng vội rút dao ra và đưa cho Francisco. Nhưng anh gạt đi.

- Không, tôi không định đấu theo kiểu ấy. Ai cho tôi mượn chiếc khăn!

Một trong những chàng đấu sĩ bò tót có mặt tại đó, hiểu dụng ý liền ném cho anh một cái khăn choàng. Francisco đưa tay đón lấy. Anh vung khăn choàng lên, quay tít trên đầu, và bước những bước ngắn theo thể đấu, chờ anh chàng say rượu xông tới. Đột ngột, José vung dao nhảy vọt tới, nhưng rất nhanh, Francisco đã tung cái khăn trùm kín lấy anh ta như trùm một con bò tót trong đấu trường. Tất cả thực khách phá lên cười.

Không còn ai xem cuộc đấu này là một xung đột nghiêm trọng nữa. Tuy vậy, Francisco không quên anh đang đối đầu với một đối thủ nguy hiểm có vũ khí đang nổi điên vì say rượu và tức giận. Anh theo dõi từng cử động nhỏ của gã. Lần tấn công mới của hắn không còn hùng hổ liều mạng nữa mà đã trầm tĩnh có suy nghĩ. Francisco buộc phải lùi bước nhường bộ tạm thời.

Bỗng một tia sáng quyết liệt, man rợ ánh lên trong đôi mắt đục ngầu của José. Francisco

hiếu, hấn chuẩn bị phóng dao vào mình. Không do dự, anh phán đoán động tác của hấn và, tung chiếc khăn choàng đúng lúc José vung tay. Một chuỗi cười tán thưởng lại vang lên làm rung chuyển cả quán. José lại bật ra mấy câu chửi thề. Nhưng Francisco đã xông tới, bằng một động tác nhanh gọn, anh giật mạnh khăn choàng, làm con dao nhọn văng ra xa. Cùng lúc đó, anh tổng một quả đấm bằng tất cả sức mạnh vào giữa cằm José. Gã đấu sĩ loạng choạng ngã khụy xuống, nằm sổng sọt trên nền gạch.

Cả quán rệu lạng đi một lát, rồi các thực khách đều quay lại bàn mình.

Lão chủ quán chạy đến bên Francisco để cảm ơn anh. Nữ công tước Alper, sắc mặt ửng hồng vì xúc động, lại ngồi xuống ghế.

Francisco cúi sát José thấy mồm hấn ứa máu nhưng cứ lảm nhảm chửi rủa.

- Thôi đủ rồi. Nằm yên đấy rồi các bạn sẽ đưa anh về nhà.

Goya đứng lên, thấy nữ công tước đang nhìn anh, thế là, đáng lẽ quay lại chỗ bàn cũ như đã dự định, anh đi thẳng đến trước mặt nàng và cúi chào.

Lúc đó, anh đã quên hấn José. Anh chàng này đã hồi lại, đủ tỉnh táo để nhìn con dao găm bị văng ra nằm dưới gầm bàn gần sát ngay bên cạnh. Hấn nở một nụ cười độc ác, vớ lấy con dao nhanh đến nỗi không ai kịp nghĩ hấn sẽ làm gì. Hấn đưa mắt nhìn quanh tìm Goya. Thấy anh đang tiến đến gần nữ công tước, hấn liền bật dậy, vung dao lao về phía anh. Nữ công tước thấy tình hình rất nguy hiểm chỉ kịp kêu lên :

- Ôi! Hãy coi chừng.

Nếu nàng không kêu kịp, có thể mũi dao đã đâm trúng anh rồi. Nhưng nghe thấy tiếng kêu, anh vội né sang một bên và cảm thấy mũi dao sượt xuống cánh tay trái.

Nhìn thấy máu tuôn ra, José như tỉnh rượu, hấn vừa rút dao, định chạy trốn. Nhưng tất cả thực khách trong quán đã tức giận thét lên, xông vào đánh hấn ngã gục.

Đã nén được xúc cảm, Francisco nhìn cánh tay nhuộm đỏ máu của mình rồi lại nhìn nữ công tước, anh mỉm cười :

- Có phải chính nàng là nữ công tước Alper XIII? Hay nàng là hiện thân của quỷ dữ mà mỗi lần được gặp nàng là một lần tôi lại vướng vào tai họa!

Chương 8: Tình yêu và lòng hận thù

Anh chưa kịp nói thêm lời nào thì Giuanito và các bạn đã vây quanh, họ dìu anh vào phía nhà trong để chăm sóc. Họ xé áo sơ-mi và dùng rượu mạnh để rửa vết thương. Mũi dao của José chỉ gây một vết thương nhẹ, song máu cũng ra nhiều. Mọi người tranh nhau nói ầm ĩ, nên chẳng ai nghe ai nói gì cả. Francisco quay về phía Pépa, này giờ vẫn đứng nhìn anh từ xa và bảo cô :

- Thôi, tối nay không làm việc được, Pépa, em cho xin một lần váy lót để băng vết thương và đừng trách anh nữa.

Cô gái bưng miệng cười :

- Anh ạ, em chỉ có một lần váy lót thôi.

Francisco không tin :

- Đánh cuộc năm Rio là em nói dối.

Cô gái nhướn cặp lông mày đỏm dáng, luồn một tay vào trong tấm váy rộng, lớp váy lót rơi xuống chân cô thành một vòng tròn. Cô rút chân ra, cúi nhặt và đưa cho Goya. Anh cầm lấy, xé thành dải nhỏ. Giuanito quấn những vái bằng đó vào vết thương.

Pépa tiến lại chỗ hai người, hai tay cô nắm gấu váy kéo ngược lên đến ngực. Đúng, cô không nói dối. Mọi người xung quanh đều được ngắm đôi chân thon nhỏ đến tận cặp đùi trắng nõn nà.

- Goya, anh tin em nói thật chưa?

Francisco phá ra cười và móc túi :

- Đây, em cầm lấy. Mười Rio, năm đồng cô được cuộc, còn năm đồng thưởng cho cặp đôi đẹp nhất Madrid.

Ngoài bậc cửa, giọng phụ nữ tươi cười :

- Một nghệ sĩ phải biết đánh giá cái đẹp.

Nữ công tước Alper mỉm cười duyên dáng lảng lảng đứng nhìn Francisco. Đám tùy tùng xúm xít phía sau nàng. Pépa kính cẩn thi lễ rồi vội rút lui khỏi phòng. Đám đàn ông đứng đó cũng theo cô đi ra. Chỉ còn lại Giuanito và lão chủ quán. Theo phép lịch sự, Goya định đứng dậy, nhưng nữ công tước vội ngăn lại.

- Xin ngài cứ tự nhiên. Ngài đang bị thương mà.

Goya cảm thấy lúng túng. Nữ công tước nhìn Giuanito băng vết thương cho anh, tay lóng ngóng. Nàng đến gần bên, nói nhỏ nhẹ :

- Đàn ông các ông vụng về lắm. Xin để tôi làm giúp.

Giuanito miễn cưỡng tránh ra một bên. Maria Cayettana tháo những vòng băng đã quấn, rồi nhẹ nhàng quấn lại khéo léo. Francisco cảm thấy xao động lạ lùng. Lúc ấy bọn tùy tùng cũng đã vào phòng. Họ nhìn nữ công tước băng bó vết thương cho Goya và tỏ vẻ khó chịu. Chợt nàng nhìn lên, trông thấy họ liền cau mày :

- Các người ra ngoài kia đợi ta. Ta muốn được nói chuyện riêng với ngài Goya.

Buộc lòng tuân theo lệnh, họ miễn cưỡng đi ra. Riêng Giuanito thì vẫn đứng trong góc phòng. Francisco tế nhị quay lại phía anh ta, cười và nhẹ nhàng nói :

- Cả anh nữa, anh bạn.

Ý nghĩ sẽ chỉ một mình đối mặt với nữ công tước kích thích anh một cách kỳ lạ khiến anh càng bối rối. Giuanito tuân theo nhưng dặn lại :

- Nêu có việc cần, hãy gọi tôi, Goya. Tôi đứng ngay ngoài cửa nhé.

Nữ công tước bật cười, Francisco cũng cười theo.

- Tôi thành thật khen tôn ông đã có những người bạn tận tâm đến thế. Đó là một điều mà không một tước vị quý tộc nào, hay tiền tài nào có thể mua được... Thưa ngài Goya, tôi đã làm ngài mất vui tối nay.

- Không đâu, thưa công nương. Trái lại, đây cũng là một kỷ niệm đẹp. - Goya lúng túng, chẳng tìm được lời nào ngoài những câu nhạt nhẽo thông thường ấy.

- Thật thế ư?

- Tôi rất vinh hạnh thấy công nương đã nhận ra tôi.

- Không nhận ra họa sĩ Goya, đó mới thật là điều đáng kinh ngạc! Hình như mỗi lần tôi được gặp tôn ông, thì tôn ông lại vướng vào một cuộc xung đột đổ máu. Đó là dấu hiệu của những cuộc hội kiến không lành sao?

- Xin công nương thứ lỗi. Tôi rất cảm tạ công nương đã xin cho tôi được ân xá để trở về tổ quốc. Tôi không biết làm cách nào...

- Thôi, tôn ông chớ phiền lòng. Vả lại, chính tôi cũng mắc nợ tôn ông trong chuyện ấy.

Nàng nói rất chân thành làm anh cảm thấy nao nao. Nàng tiếp :

- Lần trước ở đấu trường bò tót, chính tại tôi mà ngài đã sát thương viên sĩ quan. Thú thật là tôi đã có ý khích lệ ngài trong vụ ấy. Vì vậy xin với nhà vua ân xá cho ngài cũng là nhiệm vụ của tôi.

Nàng ngồi xuống trước mặt anh. Francisco như quên hẳn vết thương.

- Tôi muốn nói về tác phẩm của ngài, thưa ngài Goya. Đôi khi những bức tranh làm tôi hoảng sợ. Nhất là những biếm họa. Nó cay độc và tàn nhẫn. Nhưng chân lý nhiều khi tàn ác như vậy phải không? Tranh của ông làm tôi có cảm giác như tận mắt nhìn thẳng vào sự thật.

Rõ quá. Đáng sợ quá. Tại sao như vậy?

Giọng nàng đờm buồn, trầm hẳn xuống và không chút giấu cợt. Francisco trả lời, cùng giọng trang nghiêm như vậy :

- Tôi không được biết công nương đã cảm xúc thế nào trước những bức tranh ấy. Tôi chỉ có thể nói về riêng bản thân tôi. Tôi thấy dường như nhiều khi trong cuộc sống, sự thật mà ta gọi là chân lý ấy, mang bộ mặt của ác quỷ. Nhưng quỷ dữ không thể làm ta sợ hãi, nếu ta dám nhìn vào mặt nó. Chỉ khi nào ta tìm cách tự đánh lừa mình, hoặc cố tình và hèn nhát lẩn trốn trong sự dối trá, đó mới là điều nguy hiểm.

Maria Cayettana nghiêng đầu suy nghĩ một lúc, rồi bỗng khê bật ra chuỗi cười bất ngờ.

- Tôi kết luận là, theo ngài, ác quỷ có nhiều bộ mặt.

Vừa nói nàng vừa lấy trong thắt lưng ra một viên giấy vo tròn. Khi nàng mở viên giấy ra, đặt lên đầu gối, vuốt lại cho phẳng thớm, thì Francisco nhận ra đó là bức ký họa anh vẽ mụ phù thủy bị hành hình trên giàn hỏa. Khi xem tấm ký họa đó, anh chắc chắn nàng sẽ nhận ra hình ảnh mình ngay. Anh đỏ mặt, ngượng ngùng :

- Xin công nương cho tôi được trình bày. Đây không phải là một hành động có chủ tâm. Tôi thấy không thể không ghi lại trước mắt toàn bộ cảnh tượng ghê gớm ấy... lũ khát máu và người đàn bà trẻ khốn khổ... Cùng lúc đó tôi lại bị ám ảnh bởi một hình ảnh khác... tôi nghĩ đến công nương, và tôi không hiểu thế nào nữa... tôi vẽ trong sự xúc động lạ lùng nên đã vẽ công nương theo trí nhớ mà không có chủ ý...

- Ngài có biệt tài vẽ theo trí nhớ. - Maria Cayettana tiếp lời anh - Ngài vừa nói, sự thật mang bộ mặt quỷ dữ, nhưng ngài chưa nói rõ, có giây phút nào đó, sự thật đã làm ngài khiếp sợ? Sự thật ẩn giấu dưới bộ mặt quỷ dữ mà ngài ghi lại trên gương mặt người đàn bà trong bức ký họa này!

- Công nương quá quan tâm đến một điều không hề có.

- Chính tôi cũng không biết nữa... Có thể, ông đã hiểu tôi rõ hơn cả tôi hiểu chính mình? Người ta nói rằng nghệ sĩ có thể nhìn thấu những gì mà người thường không thấy được.

- Đó chỉ là chuyện mê tín.

- Tôi muốn được vẽ chân dung vào một ngày gần đây. Ngài thấy thế nào?

Đối với Goya, đây không phải là ý kiến, mà là mệnh lệnh.

- Thừa công nương, tôi rất hân hạnh và vô cùng sung sướng được thực hiện điều công nương muốn.

- Vậy thì, ngày mai vào lúc năm giờ chiều tôi đợi ngài đến thăm tại lâu đài công tước Alper. - Nàng vừa nói vừa đứng dậy.

Ngày nào Goya cũng làm việc suốt từ sáng đến chiều tối cho bức bích họa vòm cung tiểu giáo đường San Antonio. Và, mặc dù anh biết khước từ lời mời của nữ công tước là khiêm nhã và khó khăn, nhưng anh vẫn đặt công việc nghệ thuật lên trên hết.

- Thừa công nương, vào giờ ấy, tôi đang làm việc. Tôi chỉ còn rất ít thời gian để hoàn tất bức tranh trong thánh đường...

- Đúng năm giờ, thưa tôn ông. - Nàng nhắc lại bằng giọng kiêu kỳ của một mệnh phụ - Chiều mai tôi tiếp khách. Ngoài ông, tôi còn phải tiếp đón những nhân vật khác.

Francisco sững sốt, có cảm giác như vừa bị một cái tát.

Lòng kiêu hãnh của anh bị xúc phạm. Anh giận sôi lên khi nghĩ rằng một người đàn bà, cho dù là một bà lớn quý tộc Tây Ban Nha, lại có thể ra lệnh cho anh. Điều khổ tâm hơn, rõ ràng anh thấy xuất hiện cái vực sâu ngăn cách giữa anh và người phụ nữ diễm lệ này.

Trong khoảnh khắc ngắn ngủi vừa qua, hai người đã trò chuyện cởi mở với thái độ bình đẳng, nhưng nàng vừa nhắc anh nhớ rằng hai người sống trong hai thế giới khác biệt. Nàng thích thú được giới thiệu cho bạn bè những nhân vật kỳ lạ, hoặc những mẫu người quái đản. Nàng coi họ như những vai hề mùa vui chứ không phải là con người.

Anh liền đứng dậy, hơi cúi mình cứng cỏi, mặc dù vết thương còn làm anh choáng váng :

- Lời mời của Công nương làm tôi rất vinh dự, đó là bốn phận, tôi sẽ phải đến dự, nếu công việc cho phép. Nhưng tiếc rằng, lúc này tôi không thể hứa trước.

Nữ công tước nhận thấy phản ứng của anh, đôi mắt nàng như nẩy lửa. Chưa bao giờ có một người đàn ông nào dám từ chối lời mời của nàng. Thái độ tự chủ, cứng cỏi của Goyai làm nàng kinh ngạc đến nổi giận. Nhưng, nhìn lại anh, đôi mắt nàng như dịu xuống.

Nàng hơi nghiêng mình về phía Goya, rất điềm tĩnh, với nụ cười nhỏ nhẹ, nói thì thầm :

- Ngài sẽ đến!

Dứt lời, nàng kéo gọn váy áo, ngẩng cao đầu, rời khỏi phòng.

* * * * *

Ngày hôm sau, Francisco miệt mài lao vào công việc. Thật ra, nếu muốn anh có thể dễ dàng đến dự buổi tiếp khách của nữ công tước Alper, vì anh làm việc nhanh hơn dự tính. Nhưng anh cảm thấy có một thích thú riêng trong thâm tâm khi ngồi lì bên giá vẽ cho đến tận chiều tối. Hoàng hôn nhuộm màu sẫm buộc anh phải thu dọn bút vẽ. Sau đó, với tâm trạng bức dọc và không có chủ định, anh đến nhà Martin Daparte, kéo bạn cùng đi ăn tối ở quán rượu Rodas.

Ăn xong, hai người trở về xưởng vẽ. Daparte nhận lời Goya mời về nhà. Nhưng khi đẩy cửa xưởng vẽ, hai người sững lại ngoài bậc cửa.

Một người lạ đang ngồi trong xưởng. Anh ta đứng lên, đưa mắt nhìn hết người nọ đến người kia và hỏi :

- Thưa, vị nào là ngài Francisco Goya?

- Tôi là Goya đây.

- Tôi là quản gia của công tước phu nhân Alper. Công nương sai tôi đến hỏi tại sao ngài không đến dự buổi tiếp khách chiều nay như đã hẹn trước?

- Tôi không hề hẹn trước với nữ công tước.

Nhưng viên quản gia trịnh trọng nhắc lại :

- Công nương đã hạ cố nói cho tôi biết là công nương chờ ngài tại lâu đài vào đúng năm giờ chiều.

- Đúng thật, nữ công tước có mời tôi. Tôi đã trả lời rất tiếc là không nhận lời mời được, vì bận việc.

- Bận việc ư, thưa ngài?

- Đúng. Tôi bận làm việc. Anh cần biết thêm gì không?

- Chưa bao giờ một thường dân lại có gan khước từ lời mời của nữ công tước.

- Bây giờ thì phải bắt đầu lại tất cả. Chính tôi là hạng thường dân ấy đây. Và anh có thể về thưa với bà chủ của anh rằng tôi bận làm việc. Không một ai trên đời có quyền ngăn cản tôi làm việc cả. Công việc, đối với tôi là hệ trọng hơn những ý thích phù phiếm của bà lớn, nhất là khi bà ta lại là một nữ công tước nhiều quyền lực, giàu và đẹp.

- Tôi sẽ nhắc lại với công nương những lời ngài vừa nói.

Viên quản gia như nghẹn thở. Hắn phải ngừng lại để lấy hơi. Sau đó hắn bước ra ngoài.

Khi cửa phòng đã sập lại sau lưng hắn, Daparte khẽ lắc đầu, nhìn Goya như dò hỏi, rồi anh nhận xét :

- Cậu vẫn chứng nào tật nấy. Tôi chưa từng thấy ai gây cho mình nhiều kẻ thù như cậu.

- Nếu như nữ công tước tuyên bố là kẻ thù của tôi chỉ vì tôi không nhảy vào vòng múa rối do bà ấy điều khiển, thì mặc kệ bà ấy.

Francisco rót đầy hai ly rượu, anh nhận thấy tay mình run run. Daparte cười và nói :

- Cậu quên là đang mang ơn bà ấy sao?

- Tuyệt nhiên không phải vậy. Nhưng đâu chỉ vì bà ấy giúp đỡ mà mình phởn phác cả tâm hồn và thể xác vào tay bà ấy. Nhất là bà ấy không có quyền cho một tên gia nô đến lục vấn, coi mình như một kẻ tội phạm.

Rồi Francisco thuật lại vắn tắt sự việc xảy ra buổi tối hôm trước. Anh nói rõ nỗi thất vọng khi thấy nữ công tước tỏ ra có thái độ ngạo mạn và trịch thượng đối với anh. Anh đã rõ bản chất của nàng.

Daparte lắng nghe, suy nghĩ một lúc lâu rồi mới trả lời.

- Đúng. Thái độ của nàng có thể hơi quá đáng. Tôi không rõ lắm về nàng, nên không thể nói đó có phải là cách đối xử thông thường của nàng hay không? Nhưng xin anh nhớ điều này, đừng bao giờ quên đẳng cấp và tước vị của nàng.

- Chính bà ta không quên và cũng không để ai quên điều đó. Anh yên tâm.

Daparte buông một tiếng thở dài.

- Goya, đừng trách nàng. Làm thế nào một phụ nữ quý tộc như nàng có thể ngay lập tức hoàn toàn từ bỏ thói quen, suy nghĩ và nếp sống cũ?

- Mặc kệ những thói quen của bà ta! - Francisco gần giọng - Điều làm tôi tức giận là những hành động khoa trương làm ra vẻ một chiến sĩ đấu tranh cho tự do, dân chủ. Bình đẳng và tự do là những báu vật không thể dùng làm trang sức cho một mệnh phụ nhiều dục vọng xấu xa. Bà ta muốn kiếm cái gì? Tiếng tăm lừng lẫy vang vọng ra nước ngoài chăng?

- Goya, anh thật bất công. Nàng cũng tận tụy, trung thành đấu tranh cho lý tưởng tự do chẳng kém gì anh. Theo những nguồn tin chắc chắn tôi biết rõ là cơ quan mật vụ của Thủ tướng không rời nàng nửa bước. Cho đến nay, tước vị của nàng trong tầng lớp quý tộc, tiếng tăm của nàng trong quần chúng bình dân đã bảo vệ nàng. Nếu không, người ta đã chấm dứt hoạt động của nàng từ lâu rồi.

Rồi Daparte uống một ngụm rượu và nói nhỏ :

- Anh có thể tin chắc cả kinh thành đều biết anh đã từ chối lời mời của công tước. Xét cho cùng hành động ấy có thể mang lại cho anh nhiều tốt lành hơn là những ảnh hưởng xấu.

- Tôi không hiểu ý anh.

- Anh đang mong được bổ nhiệm vào chức vụ họa sĩ triều đình. Anh miệt mài dốc toàn tâm lực vào bức họa của thánh đường San Antonio, chỉ chuyên tâm vào nghệ thuật mà không để ý đến việc nào khác.

- Tôi thấy điều ấy chẳng liên quan gì đến chuyện trên cả.

- Dù sao anh cũng biết là Hoàng hậu Mari Louise không ưa nữ công tước. Hoàng hậu có ảnh hưởng lớn đối với nhà vua và Thủ tướng. Nếu biết anh có thái độ chống đối với nữ công tước bà ta sẽ tán thành anh và có những nhận xét có lợi.

Ý nghĩ nữ công tước nhận xét thái độ khước từ của anh và cũng có thể lý luận theo kiểu đó làm Francisco hồ thẹn, máu dồn lên mặt.

- Tôi muốn được lựa chọn vào chức vụ đó do tài năng xứng đáng của tôi. Và chỉ thế thôi.

- Thì chuyên ấy có ảnh hưởng gì đến nghệ thuật của anh? Miễn sao nó tác động tốt cho việc anh được bổ nhiệm.

- Không, không chỉ đơn giản như vậy. Nó còn là phẩm cách con người và nghệ thuật. Tôi không muốn bước lên bậc thang danh vọng bằng con đường ấy. Nữ công tước phải hiểu điều đó. Tôi đã mất gần nửa cuộc đời để kiếm sống trong một cuộc sống đầy bất trắc. Nếu được bổ nhiệm làm họa sĩ triều đình, điều kiện làm việc của tôi sẽ được đảm bảo cho đến cuối đời. Tôi sẽ được tự do vẽ theo ý muốn.

Daparte không thể giữ khỏi bật cười. Francisco nhìn anh bực dọc :

- Anh cười giễu cợt ước vọng của tôi ư?

- Không đâu anh bạn. Nhưng mình buộc lòng phải nghĩ cậu cứ muốn bắt bẻ cuộc đời phải theo ý muốn, mà ý muốn của cậu thì lại luôn thay đổi. Goya, theo mình thì cho đến bây giờ cậu

vẫn không biết rõ là cậu muốn gì?

Chương 9: “Kẻ háo thắng khi đạt được mục đích thường bỏ ngay lý tưởng của mình”

Suốt một tháng miệt mài làm việc, công việc của Francisco đã vào giai đoạn kết thúc. Rất vừa lòng với tác phẩm của mình, anh tuyên bố với Giuanito và những người mẫu là khoảng mười ngày nữa, những bức tranh của vòm cung thánh đường sẽ hoàn thành.

Vào chiều hôm ấy, Goya đang chăm chú vào bức tranh thì đức cha quản trị tu viện đi cùng một sĩ quan đeo hàm đại tá đến gặp anh. Họ báo cho anh biết rằng đức vua và Hoàng hậu sẽ đến xem các bức bích họa của anh ngay bây giờ. Goya chỉ kịp ra hiệu cho mấy người lính đẩy giàn giáo vào một góc, để nhà vua có thể nhìn rõ các bức bích họa. Thì anh đã nghe tiếng hoan hô chào mừng vang lên mỗi lúc một to theo bước chân của đức vua và Hoàng hậu tiến đến cửa thánh đường.

Viên đại tá, gương tuốt trần đứng trong tư thế nghiêm ở trước cửa ra vào. Đức vua đi vào trước tiên, theo sau là Hoàng hậu và Thủ tướng Don Manuel de Godoi, rồi đến một tốp cận thần và nữ công tước Alper. Francisco đứng chờ bên cạnh bàn thờ nên trông thấy nàng ngay lập tức. Đôi mắt hai người giao nhau, trước khi họa sĩ kịp làm lễ bệ kiến đức vua. Maria Cayettana giữ vẻ mặt lạnh lùng, khó hiểu, và tỏ vẻ như không nhận ra anh.

- Họa sĩ đâu nhỉ? - Nhà vua cất tiếng hỏi, giọng vừa niềm nở vừa oai vệ.

Francisco định thần, từ bệ thờ bước xuống, cúi đầu ra mắt cung kính.

Sau đó, anh cúi mình thi lễ trước Hoàng hậu, nhẹ nhàng nâng bàn tay của bà đưa cho, theo nghi thức triều kiến. Anh cảm thấy cái nhìn của nữ công tước đè nặng lên anh. Nhà vua với vẻ vồ vập hơi vụng về, muốn làm cho anh đỡ bối rối liền nói :

- Chúng ta nhận ra họa sĩ ngay lập tức. Dường như tất cả nghệ sĩ đều giống nhau như hệt. Quần áo lôi thôi lem nhem những màu vẽ. Ngài có thấy đúng như vậy không, Thủ tướng Don Manuel?

- Tâu Hoàng thượng, cuộc viếng thăm không được báo trước, họa sĩ Goya không chờ đợi vinh dự lớn lao, nên không có sự chuẩn bị.

Francisco thầm cảm ơn những lời che chở bất ngờ ấy, anh mỉm cười với ngài Thủ tướng được nhà vua sủng ái.

- Thủ tướng nói rất đúng. Ngài đã thông cảm hoàn cảnh của họa sĩ đó, Don Manuel ạ.

Nhà vua định cầm tay Goya, nhưng ông rút tay lại vì thấy màu vẽ dính đầy áo anh. Đức vua bỏ ngay ý định làm một cử chỉ có vẻ dân chủ. Ông nói với Goya :

- Người ta bàn luận rất nhiều về những bức bích họa mà họa sĩ vẽ ở đây.

Không hiểu rõ những ý kiến ấy tốt hay xấu cho mình, nên Francisco chỉ im lặng cúi mặt khiêm tốn nhìn xuống.

- Một trong những đồng nghiệp của ông không tán thành lắm tác phẩm của ông... - Nhà Vua nói tiếp. - Này, tên ông ấy là gì nhỉ?

Maria Cayettana nói nhỏ :

- Tâu Hoàng thượng, đó là ông Baye.

- À phải, ông Baye, Chủ tịch Viện Hàn lâm, đúng đấy!

Francisco liếc nữ công tước và nghĩ thầm, có thể nàng đã liên kết với Baye để chống lại anh, sau khi anh khước từ lời mời của nàng. Nhà vua như thấu hiểu sự băn khoăn lo ngại của họa sĩ.

- Nhà vua quen có những nhận xét riêng ông bạn ạ. Chính vì thế mà chúng ta phải đến đây để xem xét tận mắt. Nào, những bích họa ấy đâu nào?

- Tâu Hoàng thượng, trên vòm cung thánh đường đây. Nhưng thần phải tâu trình với

Hoàng thượng trước là, những bức tranh ấy chưa được vẽ xong.

- Được, được, ta ghi nhận điều đó.

Nhà vua bước thêm mấy bước rồi ngược mắt trông lên. Ông ngắm nghía những bức tranh với vẻ như ngỡ ngàng, sửng sốt, chẳng tìm được lời nào.

Một lúc sau, nhà vua quay lại phía đức cha quản giáo :

- Nào, đức cha. Xin người hãy dẫn giải cho chúng ta ý nghĩa những bức bích họa này đi!

Trước đây, chính vị giáo sĩ này thoát đầu khi xem phác thảo của Goya cũng có phản ứng như bị kích động và xúc phạm. Nhưng từ khi ông bị cuốn hút vào với công việc say mê, mải miết của anh thì ông đã trở thành một trong những người ca ngợi anh nhiệt thành nhất. Bằng những lời rành rẽ, ông trình bày :

- Tàu Hoàng thượng, bức tranh này kể lại một giai đoạn lịch sử trong cuộc đời của thánh Antoine de Padoue. Đức thánh phải tự thân đến thành phố Lisbonne để bảo vệ cho thân phụ của người bị kết án vì can tội sát nhân. Vụ án không có bằng chứng cụ thể. Để minh oan, cũng không có dẫn chứng xác thực. Thánh Antoan cầu đức Chúa cha bằng phép lạ của Người, làm cho nạn nhân sống lại. Thủ phạm thật của vụ án phải thú nhận tội lỗi, thế là ông thân sinh của thánh Antoan được giải thoát. Tàu Hoàng thượng, đây là một phép màu kỳ diệu nhất.

Đức vua cúi đầu, cắn môi suy nghĩ rồi nhìn mọi người xung quanh. Hầu hết đám cận thần đều có vẻ ngỡ ngàng và lúng túng. Nhà vua chẳng rút ra được một kết luận nào trong thái độ của họ. Thủ tướng Don Manuel cũng giữ bộ mặt lăm lì, lặng ngắt. Hoàng hậu Mari Louise thì không ngắm bức bích họa mà chỉ để ý nhìn nàng công tước Alper. Còn nữ công tước thì lại có vẻ đắm chìm trong suy tư mơ mộng nào đó, đôi môi hồng điểm một nụ cười khó hiểu. Thấy không thể dựa vào một nhận xét nào của người chung quanh để đưa ra ý kiến riêng, đức vua một mình kêu lên :

- Sao vậy? Các người hóa câm cả rồi ư? Nào, thử nói xem, các khanh nghĩ thế nào về những bức bích họa này?

Cười cay độc, Hoàng hậu nói nhỏ tai vua :

- Bà công tước Alper của chúng ta có vẻ tán thưởng những bức tranh này, tâu Bệ hạ.

Nhà vua quay sang công tước như dò hỏi.

Francisco với vẻ bình tĩnh cương nghị, chờ đón tấn công của nàng. Maria Cayettana quay về phía Hoàng hậu, trả lời với một vẻ lãnh đạm giả tạo, nhưng không giấu nổi con mắt tinh tế của chàng họa sĩ.

- Tàu lệnh bà, bệ hạ đã đoán được ý nghĩ của tôi. Tôi nhận thấy những bức bích họa của họa sĩ này có nhiều nét tiêu khiển.

Đám cận thần giật mình kinh ngạc, còn nhà vua thì có vẻ bị kích động bởi lời nhận xét đột ngột, liền đổi thế đứng. Thủ tướng Godoi nhướn mày tỏ ý ngạc nhiên. Nàng thích thú vì tác động của nhận xét vừa rồi vào không khí êm lắng của đoàn người.

Francisco cảm thấy một cơn điên bốc lên trong người. Còn Hoàng hậu khó chịu với lời nhận xét trắng trợn ấy, liền quay lại :

- Lạ thật! Lần đầu tiên chúng ta được nghe một lời bình phẩm nói một đề tài tôn giáo lại mang vẻ tiêu khiển.

Nữ công tước hiểu mình đã đi hơi quá đà.

- Tàu lệnh bà, tôi không nói về chủ đề, mà nói phương pháp thể hiện nó.

- Sao? - Francisco không thể kìm chế nổi.

- Vâng, thật vậy. Đối với thánh đường của nhà vua, lẽ ra họa sĩ phải thể hiện cảnh tượng gọi lên cảm hứng cao siêu với những hình ảnh kỳ diệu mới mang lại cho Người sự xúc động nhẹ nhàng sâu sắc, như ta thường thấy trong các bích họa ở những nơi tôn nghiêm.

- Tác phẩm của tôi phải mang bản sắc của riêng tôi. - Goya đáp lại.

- Tôi không nghi ngờ điều ấy. - Nữ công tước nói với một nụ cười nhẹ nhàng - Tàu Hoàng thượng, tôi tự hỏi không biết ngài có chú ý đến điều này không? Câu chuyện xảy ra ở Lisbon, nhưng ngài Goya thể hiện các nhân vật trong bối cảnh ấy lại là dân chúng Madrid. Nhân vật của họa sĩ không phải người Bồ Đào Nha, mà là người Tây Ban Nha. Nhìn trang phục họ, ta nhận ra ngay điều đó.

- Đúng thế thật. - Đức vua lẩm bẩm.

- Chính từ điểm đó mà tôi thấy có nhiều nét tiêu khiển. Tàu Hoàng thượng, Người thử nhìn xem, những con người ấy dường như không quan tâm đến phép màu của Đấng Cứu Thế. Mà điều ấy, thật tự nhiên. Họ có những mối ưu tư riêng. Rõ ràng ta thấy như họ đang tự hỏi xem mình lấy gì để sinh sống vào ngày mai? Và, xin ngài hãy nhìn đám đàn ông và đàn bà trong bức vẽ kia. Đó là những người hành khất rách rưới, những cô “maja” bán mình vì một mẩu bánh. Rồi những tên trộm cắp kia, những thợ thủ công nghèo khổ thất nghiệp, không biết xoay xở cách nào để nuôi sống gia đình họ. Kia là cả một xã hội dưới đáy của Tây Ban Nha được thể hiện thật là rõ nét.

Không để ý đến phản ứng chung của mọi người, Maria Cayettana thông thả nói tiếp :

- Trước mặt vị Thánh, có một tốp trẻ con trèo trên hàng rào. Tôi tin chắc bọn chúng sẵn sàng cắt trộm túi tiền của đức Thánh để mang về cho những bà mẹ chúng. Thưa ngài Don Manuel, ngài có thấy trong bút pháp thể hiện của họa sĩ Goya có những nét tiêu khiển không?

- Tôi thấy những kiến giải của công nương thật là đặc sắc. - Thủ tướng dè dặt đáp lại - Nhưng tôi không hiểu họa sĩ có cùng một quan điểm với công nương không? Thưa ngài Goya, xin ngài trình bày cho đức vua biết chủ ý của ngài trong việc thể hiện nhân vật trong những bức tranh này. Tôi tin rằng những phát hiện mới của ngài sẽ soi sáng nhiều cho nhận thức của người xem tranh.

Francisco hiểu rằng người ta tạo điều kiện cho anh phản bác lại ý kiến nữ công tước. Và lần đầu tiên trong đời Goya dùng con bài ngoại giao chính trị một cách mềm mỏng. Anh cúi mình rất thấp trước đức vua và trịnh trọng trả lời :

- Tàu Hoàng thượng, tôi vẽ theo cảm xúc những gì tôi nhìn thấy và nhận thức được.

- Ta thấy những biểu hiện trong tranh đều đầy thiện chí. - Nhà vua nói.

- Công nương không lầm, khi nhận xét là những nhân vật trong tranh đều là người Tây Ban Nha, chứ không phải Bồ Đào Nha. Vâng, đó chính là dân chúng thành Madrid, thần tử trung thành của triều đại ta, những con người dũng cảm yêu mến Hoàng đế và hoàng tộc. Họ luôn ngược nhìn lên để suy tôn và chiêm ngưỡng uy danh của Người.

Nữ công tước cất tiếng cười :

- Theo tôi thì ngược lại, chính là họ nhìn xuống đức vua từ trên cao đây chứ!

Francisco có cảm giác như đã xông vào một cuộc đấu sinh tử. Anh lạnh lùng nhìn thẳng vào nữ công tước.

- Tôi không muốn tranh luận với công nương. Tôi vẽ những người Tây Ban Nha này để họ luôn được gần gũi đức vua.

Câu trả lời làm nhà vua hài lòng. Ngài cười to với vẻ thỏa mãn.

Như được khuyến khích, Goya nói tiếp :

- Dĩ nhiên, thần dân của Hoàng thượng không bao giờ dám từ trên cao nhìn xuống. Các thần tử không bao giờ dám ngẩng cao đầu trước uy vũ vô cùng lớn lao của Người. Nhân vật của tôi là những người nhỏ bé hèn mọn. Hoàng thượng thường vào hành lễ trong thánh đường này, tôi nghĩ rằng, giữa hai bài kinh cầu nguyện, Hoàng thượng thường đưa mắt nhìn lên vòm trần bán cầu kia. Như vậy, Hoàng thượng có thể nhìn thấy ngay thần dân của Người, những người sùng kính và trung thành, họ như muốn lưu ý Hoàng thượng, xin ban cho họ những lời phủ dụ. Thần dân Tây Ban Nha của đức vua là một dân tộc sống trung thành và có kỷ cương. Tàu Hoàng thượng, bè bạn thân thiết của tôi cũng là dân Tây Ban Nha, được thể hiện trên bức tranh kia đang cầu xin Hoàng thượng gia ơn cho họ có quyền làm người và có điều

kiện giữ gìn nhân phẩm.

- Đó, một bài diễn thuyết tuyệt vời, thưa ngài Goya! - Thủ tướng Don Manuel reo lên.

Thật ra, Thủ tướng không tán thành quan điểm và cách nhìn như vậy, nhưng ông ta biết họa sĩ không phải người có những chủ trương chống đối chính thể quân chủ đương thời, và không phải là một người nguy hiểm. Ông mỉm cười nghĩ rằng Goya là kẻ vô hại. Theo ông, dù anh ta có làm gì đi nữa thì cũng không có khả năng tác động đến dân chúng.

Về phần Hoàng hậu, bà chẳng hiểu gì những ẩn ý chính trị của Goya. Bà chỉ thấy người tình, vị cận thần sủng ái của bà có vẻ tán thành ý kiến lý giải của họa sĩ, còn nữ công tước thì như vừa nhận được một cái tát vào mặt.

Hoàng hậu thốt lên rất chân tình :

- Hay lắm, thưa ngài Goya.

Nhà vua hấp háy đôi mắt :

- Ta yêu mến thần dân của ta. Ai dám nghi ngờ điều đó!

Francisco nghĩ thầm, mặc dù nhà vua nhu nhược nhưng có lẽ đã thành thật. Nếu được tư vấn tốt, ông sẽ là người đầu tiên nói rộng nhiều quyền tự do cho dân chúng.

Hoàng hậu quay về phía nàng Maria Cayettana :

- Ta nghĩ rằng công nương cũng không còn ý kiến gì phê phán nữa!

- Dạ, tâu lệnh bà, còn chứ ạ. Tôi muốn hỏi ngài Goya một câu, nếu ngài đồng ý.

- Xin sẵn sàng phục vụ công nương.

Francisco nhìn thẳng vào đôi mắt nàng, lòng anh có chút tự mãn vì thấy trong nét mặt của nữ công tước lộ vẻ lúng túng. Tuy nhiên, lúc này nàng vẫn là một địch thủ nguy hiểm đối với anh.

- Tôn ông nói rằng tôn ông chỉ vẽ những gì hiện thực, những cái nhìn thấy và nhận thức được. Vậy xin tôn ông cho biết đã nhìn thấy đức Thánh và các thiên thần có dung mạo tuyệt vời kia ở đâu?

Nhiều người trong đám cận thần bật cười thành tiếng. Ngay cả đức vua cũng phải cố giấu nụ cười.

- Cho phép tôi hỏi lại, công nương cũng đã nhìn thấy các đấng thánh thiện ấy ở đâu mà biết được họ đúng là có dung mạo tuyệt vời như vậy?

Lần này thì tất cả đều phá lên cười, cả nhà vua lẫn đám cận thần và đoàn tùy tùng. Nhưng nữ công tước tỏ ra không bối rối.

- Những đấng thiên thần của ngài Goya giống một cách lạ lùng những nhân vật mà ban đêm ta thường gặp lẩn quất trên hè phố Madrid. Các thiên thần đều có trang phục bóng bẩy, hở hang trông thấy các da thịt nõn nà giống y như của những cô “maja” vậy.

Goya thấy tức giận vì nữ công tước lại chĩa mũi dùi đả kích vào Pépa và những người mẫu khác. Anh định tìm một câu ý nhị để trả lời, nhưng Hoàng hậu đã nói trước anh :

- Những lời công nương vừa nói làm tôi thêm khó hiểu, thưa công tước phu nhân kính mến. Công tước phu nhân không muốn họa sĩ thể hiện hình tượng những cô “maja” trong bức họa. Nhưng dư luận lâu nay chẳng vẫn đồn đại rằng, những cô gái chơi ở quán rượu, những chàng đấu sĩ, những nghệ sĩ hề phố đều giao du mật thiết với công nương đó sao?

Nữ công tước nhìn thẳng vào Hoàng hậu, rồi đưa mắt nhìn vị sủng thần. Nàng nói với vẻ móc họng và khinh thị :

- Nếu căn cứ vào những chuyện quan hệ riêng tư để đánh giá con người, thì tâu lệnh bà, tôi e rằng ở đây không phải chỉ mình tôi phải đổ mặt vì hổ thẹn.

Lời ám chỉ ấy thật quá rõ ràng. Từ bao lâu nay, cả đất nước này đều biết rõ chuyện Hoàng hậu ngoại tình với Thủ tướng Don Manuel. Tuy ai cũng biết chuyện này, nhưng nói thẳng ra trước mặt cả nhà vua và Hoàng hậu thì rõ ràng là một điều không thể tha thứ. Đức vua lộ vẻ

khó chịu, còn Hoàng hậu giận tím mặt. Riêng Thủ tướng Godoi vẫn giữ thái độ lăm lì.

Sau đó, đức vua phá tan sự im lặng.

- Trao đổi quan điểm với nhau bao giờ cũng là điều thú vị. - Nhà vua nói, coi như không nói riêng với ai cả - Việc ấy làm cho ý tưởng con người thêm sắc sảo. - Trẫm nghĩ là ta vẫn đang trao đổi về bức bích họa đấy chứ!

- Nhà vua ôn tồn nói tiếp.

Nhân lúc nhà vua quay lại bức tranh, Francisco liền tiếp luôn một đòn tấn công nữ công tước. Anh đến trước mặt Hoàng hậu, trịnh trọng cúi mình :

- Tâu lệnh bà, xin lệnh bà hiểu cho tôi đã vẽ bức họa này trong niềm yêu mến vô cùng đất nước Tây Ban Nha. Xin lệnh bà cho phép tôi được coi đây là một hiến phẩm kính dâng lệnh bà và Hoàng thượng. Nhân dân Tây Ban Nha ngưỡng mộ Hoàng hậu. Và trong niềm kính yêu sâu sắc, họ không hề có những suy nghĩ tách biệt và sai lầm về lệnh bà.

Hoàng hậu rất hài lòng về những lời chúc tụng, thầm cảm ơn sự tinh tế và ý nhị của Goya đã vô tình gỡ thể diện cho bà trước đám tùy tùng. Bà mỉm cười với họa sĩ và bất chợt thấy cái nhìn tức tối của nữ công tước, bà thấy đã đến lúc phải có ý kiến dứt khoát :

- Ngài Goya, chúng ta không hiểu biết nhiều về hội họa, nhưng chắc chắn một tác phẩm đã gợi lên nhiều ý kiến tranh luận như tác phẩm của ngài đã vẽ đây, hẳn không phải là một tác phẩm tầm thường.

- Tôi hoàn toàn đồng ý với lệnh bà.

- Và, theo thiện ý của tôi, - Thủ tướng nói tiếp - bức tranh này chứng tỏ tài năng và đức độ của ngài, ngài Goya rất xứng đáng được bổ nhiệm làm họa sĩ triều đình.

Hoàng hậu nhiệt liệt tán thành.

- Tôi hoàn toàn nhất trí với ý kiến ngài Thủ tướng. Chẳng hay Người nghĩ thế nào, thưa Hoàng thượng?

- Trong thâm tâm, ta quyết định như thế đã hơn một khắc đồng hồ trước đây rồi.

Đức vua nói tiếp :

- Triều đình sẽ làm sắc lệnh bổ nhiệm. Nhưng ngay từ bây giờ, tôn ông có thể được hưởng đầy đủ những ân tứ theo chức vụ. Và khi vẽ xong những bích họa của thánh đường, tôn ông sẽ bắt đầu công việc của hoàng cung, vẽ một loạt chân dung của nhà vua.

- Tâu Hoàng thượng, tôi không thể tìm đủ lời để cảm ơn ngài. - Francisco trả lời như một cái máy.

Anh thấy hai thái dương ù vang, những ý nghĩ lộn xộn quay cuồng trong đầu, anh lặng đi như không có cảm giác gì trong giây phút thắng lợi quang vinh ấy.

Sau đó, đức vua và Hoàng hậu chuẩn bị ra đi cùng đám tùy tùng. Nhưng Don Manuel nán lại một lát :

- Tôi hy vọng rằng dù bị cuốn hút vào nhiều công việc bận rộn, ngài cũng có thể thu xếp để vẽ cho tôi một bức chân dung chứ?

- Chắc chắn như vậy, thưa ngài Thủ tướng.

- Vậy thì rất tốt. Chúng ta sẽ tìm hiểu nhau kỹ hơn. Tôi thấy có lẽ. - Ông ta nói tiếp với nụ cười nhẹ nhàng đưa mắt nhìn theo nữ công tước - Đối với nhiều vấn đề trước mắt, ông với tôi, có nhiều điểm tương đồng.

Dứt lời, ông ta rảo bước đi ra, không đợi Francisco kịp trả lời.

Maria Cayettana bước ra sau cùng. Đến ngưỡng cửa, nàng đột ngột quay đầu lại. Nhìn thẳng vào mắt Goya, day nghiêng :

- Cho phép tôi được chúc mừng sự thành đạt của tôn ông.

- Bản thân tôi phải cảm tạ công nương đã giúp đỡ tôi trong việc giành được thắng lợi quang vinh này. - Anh trả lời nàng cũng bằng giọng điệu ấy.

Nàng như có vẻ trầm ngâm một lát :

- Tôi từng nghe nói, “Kẻ chiến thắng khi đạt được nguyện vọng thường từ bỏ ngay lý tưởng, mà nó đã làm động lực đưa họ lên bệ cao của vinh quang”. Bậc hiền triết đưa ra câu châm ngôn ấy thật là một người sáng suốt, phải không, thưa tôn ông?

Dứt lời, với nụ cười khinh mạn, nàng quay đi và bước khỏi thánh đường.

Chương 10: Con người thật đằng sau bức chân dung của Thủ tướng

Sau nhiều tháng làm việc trong những phòng khách chật chội của nhà vua và Hoàng hậu, vẽ xong chân dung cho tất cả nhân vật của hoàng gia, Francisco cho chuyển đồ đạc sang tư dinh làm việc cho Thủ tướng Godoi. Ở đây, anh cảm thấy không khí đỡ nặng nề ngọt ngào hơn.

Trong thời gian vẽ chân dung cho nhà vua và Thủ tướng, Francisco Goya có dịp thấy đất nước đã được cai trị như thế nào.

Anh hết sức ngạc nhiên khi thấy đức vua dùng thời gian của mình để chơi đùa với con cái, sưu tầm các loại đồng hồ bỏ túi và đi săn. Hoàng hậu thì suốt ngày chuyện vãn với bọn người hầu và mặc thử những bộ lễ phục.

Tuy chỉ một mình, nhưng Godoi nắm việc triều chính rất chặt chẽ. Những sứ thần, quan chức cao cấp và tướng lĩnh luôn luôn đến tường trình công việc với ông ta. Tư dinh của Thủ tướng không khi nào vắng khách.

Ngay những kẻ gièm pha, cho rằng ông ta làm thế để củng cố địa vị và quyền lực, cũng không thể chối cãi là ông ta làm việc rất cần mẫn, có trách nhiệm. Đêm đêm, ông ta thường làm việc rất khuya.

Đối với họa sĩ, một người mẫu như thế, thật khó định hình trên mặt vải. Vì những buổi ngồi vẽ luôn bị gián đoạn, mà đến tâm lý, tình cảm biểu lộ trên sắc mặt cũng luôn thay đổi, khiến ông ta trở thành nhiều kiểu người, khó nắm bắt những nét gì thuộc về bản chất. Nhiều lúc Francisco phải vẽ bằng trí nhớ và buộc lòng phải làm việc theo một thời gian biểu do thực tế đòi hỏi. Cách làm việc như vậy vừa mệt, vừa phức tạp lại kém hiệu quả.

Cuối cùng hai người đồng ý áp dụng quy ước chung. Thủ tướng chấp nhận cho Goya ở lại vẽ trong cả các cuộc tiếp xúc của ông ta.

Vì vậy, công việc của họa sĩ tiến triển nhanh và có hiệu quả hơn. Francisco cố gắng không quan tâm gì đến việc tiếp khách của Thủ tướng. Nhưng vào buổi chiều ngồi mẫu, Don Manuel tiếp một vị sứ thần nước Pháp làm anh chú ý. Vị này vừa trình quốc thư lên cho nhà vua xong, liền vội đến để bàn chuyện bang giao giữa hai nước với vị nguyên thủ Tây Ban Nha.

Viên sứ thần nói :

- Ngài Thủ tướng vừa gửi công hàm cho ngài tổng tài thứ nhất về việc nước ngài cần vũ khí trang bị cho ba sư đoàn chiến đấu?

- Tôi hy vọng tướng quân Bonaparte có thể cung cấp vũ khí cho chúng tôi. Như ngài đã thấy, súng bộ binh và đại bác của chúng tôi đã quá cũ kỹ, không còn sử dụng được. Nếu phải đối phó với một cuộc vũ trang bạo loạn tôi lo rằng quân đội không đủ sức mạnh để có thể đè bẹp nó.

- Lấy gì đảm bảo vũ khí viện trợ sẽ không dùng để chống lại nước Pháp?

- Ngài có thể tin ở lời cam kết của chúng tôi. Tướng quân Bonaparte biết rõ tôi là người trước nay vẫn cảm phục ngài và là một người bạn tốt của nước Pháp.

Viên sứ thần cất tiếng cười.

- Tướng Bonaparte là một người phức tạp, thừa ngài Don Manuel. Ngài chẳng bao giờ để bị chi phối bởi tình cảm quá mức. Và, tôi buộc lòng phải thú nhận là ngài tổng tài thứ nhất chưa chấp nhận một thỏa ước viện trợ nào cả.

- Vâng... Tôi hiểu hoàn cảnh của ông ta hiện nay. Bonaparte không thể mở rộng lãnh thổ nước Pháp lên gấp ba lần bằng cách chỉ tin vào những hứa hẹn. Tôi nghĩ thế.

- Ngài Thủ tướng là một con người thực tế. Tôi rất cảm phục ngài.

- Tôi có đủ thực tế để tự hỏi rằng ngài tổng tài sẽ dành cho tôi một giải pháp ra sao trong vấn đề này, nếu ông ấy từ chối không viện trợ vũ khí, thì tôi lo rằng không thể chống trả lại lực lượng bạo loạn lâu hơn nữa. Dân chúng đang bị kích động và có thể trở nên rất nguy hiểm.

Tướng Bonaparte có đề xuất gì về phía chúng tôi không?

- Tướng quân Bonaparte đề xuất với ngài Thủ tướng là mong ngài chấp nhận cho sự đồn trú của hai binh đoàn gồm tám mươi ngàn quân, trên mảnh đất Tây Ban Nha. Lực lượng ấy sẽ giúp ngài giữ an ninh đất nước.

Godoi bỗng cất tiếng cười :

- Và theo ngài, như vậy ngài tổng tài là một người thực tế? Dù ông ấy có đưa sang đây hai trăm ngàn quân cũng chưa chắc đã đủ để bóp nghẹt một cuộc cách mạng. Phải nói thẳng là nhân dân nước tôi còn nghi ngờ thái độ của ông ta. Họ nghĩ ông ấy sẽ thôn tính Tây Ban Nha, sáp nhập nó vào nước Pháp.

- Nhưng còn ngài, thưa Thủ tướng Don Manuel, ngài có đồng tình với những lo ngại của nhân dân ngài không?

- Tôi đã nói với ngài rằng tôi tự coi mình là thân hữu của ngài tổng tài thứ nhất mà.

Francisco không dám chắc điều anh đang nghĩ về ẩn ý trong câu trả lời của Godoi. Anh tự hỏi phải chăng ông ta muốn nói là đến một thời điểm thích hợp, ông ta sẽ từ bỏ Hoàng đế Charles IV và Hoàng hậu Mari Louise để phụng sự người Pháp?

- Tôi vững tin rằng, - Thủ tướng nói tiếp - chỉ một thời gian ngắn tuyên truyền thuyết phục, nhân dân nước tôi sẽ chấp nhận sự có mặt của quân đội Bonaparte trên đất nước Tây Ban Nha. Trong khi chờ đợi, tôi khuyên ông ấy phải kiên nhẫn, cần gì phải gây ra những cuộc xung đột vô ích.

- Những điều ngài nói đều có lý và đúng sự thật. - Viên sứ thần trả lời - Tôi sẽ tường trình không chậm trễ chi tiết cuộc hội đàm giữa chúng ta về Paris.

- Và ngài sẽ nhắc lại yêu cầu của tôi về viện trợ vũ khí?

- Tôi sẽ không quên điều ấy.

Rồi họ chia tay, sau những lời chúc tụng niềm nở.

Thủ tướng ngồi lặng hàng giờ. Đột nhiên nắm chặt tay vịn ghế bành, ông ta gọi to :

- Ngài Goya?

- Thưa ngài, tôi đây.

- Tôi cho rằng ông không quên mọi cuộc hội đàm riêng trong tư dinh Thủ tướng đều là chuyện tôi mật của nhà nước.

- Dĩ nhiên như vậy. - Francisco nói nhỏ, vẻ khó chịu. Anh hối hận vì đã để ý nghe cuộc hội đàm.

- Và kẻ thù của nước Tây Ban Nha, dù ở trong hay ngoài biên giới, vẫn tung những món tiền cực lớn để nắm được những bí mật ấy. - Thủ tướng Godoi lầm bầm nói thấp giọng với vẻ thâm hiểm.

- Xin ngài nâng cao cằm lên một chút, hai cánh tay cứ buông xuôi tự nhiên. Thưa ngài... thế, thế đấy, ngồi đúng tư thế cũ... tốt lắm. Kẻ nào tìm cách bán những bí mật ấy là phạm tội phản bộ tổ quốc. - Goya nói một cách bình tĩnh - Nhưng có một số người lại không giữ miệng được. Họ cứ muốn tỏ ra là người thông thạo tình hình trong nước nên đã để lọt những bí mật đó qua bàn bè. Như vậy không kém phần nguy hiểm.

- Chỉ bọn trẻ tuổi nông nổi và những kẻ rồ dại mới hay đưa chuyện như vậy, thưa ngài.

Francisco cảm thấy rất khổ tâm phải trả lời lẽ độ kẻ mà anh khinh ghét, kẻ đang trắng trợn đe dọa anh. Nhưng anh cũng không quên rằng nếu không tỉnh táo và khôn ngoan, nếu có những hành động kinh suất thì dù là một sơ hở nhỏ cũng có thể mất đầu. Còn ngài Thủ tướng thì không khỏi ngạc nhiên, khi thấy một người như Goya, nổi tiếng là nóng nảy và dễ bị kích động, lại tỏ thái độ điềm tĩnh và từ tốn đến như vậy.

- Nhà chức trách Tây Ban Nha biết rằng từ nhiều năm nay, họa sĩ Francisco Goya vẫn tỏ ra trung thành tận tụy với số phận đất nước. - Thủ tướng nhận xét.

- Xin Thủ tướng giữ nguyên dáng ngồi cũ... vâng, xưa nay tôi vẫn là một người yêu nước, Và hiện nay, tôi vẫn không thay đổi...

- A... - Thủ tướng Godoi vừa thở ra một hơi dài, vừa đột ngột đứng dậy - Ta tạm nghỉ một lát! Mời ông uống với tôi một ly rượu.

Không bao giờ Francisco uống rượu trong lúc làm việc. Nhưng anh nghĩ, lúc này nhận lời là khôn ngoan hơn. Anh bước tới nhận ly rượu Don Manuel đưa cho.

- Ông nói với tôi, ông là một người yêu nước. Tôi cũng vậy, tôi chỉ nghĩ đến hạnh phúc, sự an toàn và con đường cứu nguy cho đất nước.

Francisco nghĩ thầm, nếu hạnh phúc đất nước đồng nghĩa với quyền uy cá nhân, thì Thủ tướng đã nói thật.

- Tôi tin tưởng rằng, - Godoi nói tiếp - việc cứu vãn tình thế nguy ngập của đất nước phải tùy thuộc vào mối bang giao với nước Pháp. Tôi cho rằng ông đã nghe đồn đại về tướng quân Bonaparte. Người ta đoán ông ta đang có ý đồ tự xưng làm Hoàng đế nước Pháp.

- Một vài người bạn ở Anh và ở Áo cũng cho tôi biết tin ấy. - Goya thận trọng trả lời.

- Tôi không hiểu dư luận ấy có căn cứ không, nhưng riêng tôi cho là có. Mỗi sắc lệnh mới ban hành của Bonaparte đều chỉ rõ khả năng ấy. Nhưng điều chủ yếu là trong lúc này, ông ta đang mạnh nhất châu Âu.

Godoi thao thao thuyết giảng :

- Tôi vẫn nghĩ nếu Bonaparte đem quân xâm lược Tây Ban Nha, thì chỉ trong vòng một tháng ông ta sẽ có thể làm chủ đất nước này. Có những đất nước hùng mạnh hơn ta nhiều mà cũng không thể đương đầu nổi. Còn chúng ta, chúng ta không hy vọng giành được thắng lợi trong một cuộc chiến không cân sức, mà ngay cả người Phổ và người Áo cũng đã nếm mùi thất bại.

- Đối với một công dân bình thường như tôi, những ý kiến của ngài hết sức đúng đắn. Hơn ai hết, ngài thừa hiểu chúng ta phải giữ mối quan hệ hữu hảo với người Pháp.

Francisco Goya hiểu rằng Thủ tướng đang thăm dò và thử thách anh, vì cho rằng anh đã nắm được ý đồ sách lược sâu hiểm của ông ta. Và Francisco cũng biết chống đối công khai hoặc lừa gạt một người như Godoi là việc ngu ngốc. Thành thật là tốt hơn hết.

- Thưa ngài, cơ quan mật vụ chắc đã tường trình là tôi không tán thành những đường lối, chính sách của ngài trước đây.

Godoi không kìm nổi kinh ngạc, ông im lặng chờ đợi.

- Giờ đây được biết rõ ý đồ của ngài. - Goya nói tiếp - Tôi hoàn toàn nhất trí về chủ trương liên minh với người Pháp. Tôi không giấu cảm tình với nước Pháp và tôn kính một nhân vật lớn như tướng quân Bonaparte.

Don Manuel trầm ngâm suy nghĩ, ông ta bỏ ngay ý tưởng cho đây là thủ đoạn giả dối của Goya.

Báo cáo của cơ quan mật vụ đã nhiều lần nói rõ thái độ thân Pháp rất công khai của họa sĩ. Điều đó đúng sự thật. Mặt khác, ông cũng thấy, do đối lập về quan điểm ấy mà quan hệ giữa họa sĩ với nữ công tước Alper trở nên hết sức căng thẳng.

Tuy vậy, Godoi vẫn nhấn thêm :

- Tại sao ông lại có cảm tình với người Pháp, ngài Goya? Tôi biết phần lớn các nhà văn và nghệ sĩ bạn ông đều coi Bonaparte như một tên bạo chúa?

- Có thể ông ta cũng là một bạo chúa thật, nhưng một khi đất nước vừa ra khỏi tình trạng hỗn loạn, việc thi hành những biện pháp cứng rắn, nhằm duy trì trật tự là điều cần thiết. Tôi biết một cách chính xác rằng cách mạng đã thiết lập những nguyên lý tự do bình đẳng, bác ái cho xã hội Pháp. Đã là một thời nhân dân Pháp được hưởng những quyền đó và Bonaparte đã tuyên thệ không bao giờ phản bội lý tưởng cao cả ấy, và đã giữ lời hứa.

Don Manuel mỉm cười. Ông đã nhận xét và đánh giá đúng họa sĩ. Anh ta là một nghệ sĩ

say sưa với những lý tưởng cao đẹp. Anh ta không hiểu rằng bình đẳng và tự do mà người Pháp ban cho các nước bị chinh phục, sự thật chỉ là ảo tưởng.

- Tôi thành thật hoan nghênh ông đây. Và tôi cũng tự hỏi, tại sao chúng ta có cùng chung quan điểm mà ông lại chưa đồng ý cùng đứng với tôi trên lập trường phục vụ vương quốc Tây Ban Nha?

Với những lý lẽ có hàm ý, ông ta muốn đề nghị Goya giúp đỡ trong công việc phức tạp ấy. Có nghĩa là anh sẽ trở thành một cánh tay của cơ quan mật vụ, một điệp viên nằm giữa bạn bè, dò xét thái độ và hành động của họ, để báo cho nhà cầm quyền. Goya thừa biết, với việc tống họ vào tù, dùng những cực hình tra tấn. Chính phủ, theo lời Godoi vừa nói, sẽ dùng những biện pháp gì để làm họ thay đổi chính kiến. Anh còn đủ tỉnh táo để tự ghìm mình xuống, và trả lời khô khốc :

- Bạn bè tôn trọng quyền tự do tư tưởng của tôi. Và họ cũng mong được tôi đối xử lại như vậy.

Don Manuel nhìn họa sĩ hồi lâu, cố giấu sự tức giận. Con người này không có nguy hiểm nhưng cần phải giám sát chặt chẽ.

Goya đã bình tĩnh lại, uống cạn ly rượu, đứng lên và nói nhẹ nhàng :

- Tôi rất vui lòng về cuộc đàm thoại ngắn ngủi này. Nào, ta lại bắt đầu vào việc.

* * * * *

Francisco vẫn giữ xưởng vẽ riêng và để Giuanito ở lại đấy, còn anh ở trong nội điện.

Người ta dành cho anh một căn lầu nhỏ bên cạnh tư thất quan ngự giám. Mặc dù, những nghi thức phiền toái trong sinh hoạt cung đình đè nặng cách sống, anh không thể nghĩ đến việc chuyển đi nơi khác, vì công việc bận rộn liên miên.

Trong những dịp hiếm hoi, anh trở về căn nhà cũ, hoặc đến quán rượu Rodas, gặp lại bạn bè. Anh thấy họ có vẻ dè dặt, xa lánh anh. Hầu hết bạn bè anh lúc trước đều gia nhập những tổ chức hoạt động của nữ công tước Alper, chống âm mưu thôn tính của nước Pháp đối với Tây Ban Nha. Những cuộc vận động chính trị ấy đang nổi lên như một phong trào yêu nước sôi nổi. Còn Giuanito, vẫn có thái độ thẳng thắn và tin cậy như trước, nói cho anh biết là nữ công tước không bao giờ bỏ lỡ dịp phê phán vạch mặt anh như đối với một tên phản bội. Nàng rêu rao anh là chà đạp lý tưởng chiến đấu trước kia, để cam tâm làm một kẻ nô bộc tầm thường của triều đình. Những lời buộc tội làm Goya tức giận, nhưng xét cho cùng anh không thể không thấy trong đó một phần sự thật.

Anh hy vọng sẽ có dịp gặp nàng để giải quyết những ngộ nhận quá đáng này. Và cuối cùng dịp may mà anh mong đợi đã đến.

Đó là vào buổi tổ chức vũ hội hóa trang trong cung vua.

Trước giờ khai mạc dạ hội, Goya chặn gặp nàng trong một dãy hành lang hẹp. Nữ công tước không thể làm ngơ như không thấy anh. Nàng nhìn anh.

- Kính chào họa sĩ Goya, xin ngài tránh đường cho tôi đi.

Francisco không nhúc nhích.

- Đã lâu lắm, tôi chờ dịp được thưa chuyện với công nương.

Đứng thẳng người kiêu kỳ, nàng nói nhỏ với giọng gay gắt :

- Tôi nghe ông đây.

Lẽ ra đây chính là lúc để anh thanh minh những điều bị ngộ nhận. Nhưng, đột nhiên anh lại cau mặt và nói bằng giọng chua chát :

- Tại sao công nương thù ghét tôi?

- Tôi không yêu cũng không ghét ông. - Nữ công tước trả lời, cố ra vẻ thành thật.

- Không đúng. Công nương bằng mọi cách đã phỉ báng, bôi nhọ thanh danh tôi khắp nơi. Nhưng tôi không buộc tội công nương trước khi được giải thích về những chuyện ấy.

- Có một lúc. - Nữ công tước nói - Cũng như nhiều người khác, tôi tin tưởng ngài là người đấu tranh cho lý tưởng tự do. Nhưng ngài đã chọn con đường của những vinh quang phù phiếm. Những bức chân dung nhà vua ngài thể hiện rất đẹp, mặc dù có hơi quá thiên về biểu hiện tính cách riêng. Nhưng, có điều ngài không thể chối cãi là ngài đang ăn miếng bánh của những kẻ áp bức nhân dân.

Điều nhận xét của nữ công tước đã đánh trúng điểm yếu của Goya. Tuy vậy, anh cũng chống trả :

- Vậy thì tôi có thể làm gì? Cứ tiếp tục vẽ tranh biếm họa, đả kích, để người ta tịch thu và ném hết vào lửa? Hay cứ phải vẽ những bức tranh làm cho Don Manuel run sợ, rồi chính hắn lại tống tôi vào ngục tối? Tôi có thể phụng sự cái gì với cách hy sinh để làm vui lòng công nương? Hay chỉ múa may như một con rối dưới sự điều khiển của bàn tay nhiều tham vọng của công nương?

- Chẳng có việc làm nào của ngài hiện nay làm tôi thấy cảm phục cả. Từ ngày ngài chọn con đường hiếu danh của những kẻ cơ hội, thú thật tôi cũng mất luôn chút tín nhiệm đối với ngài và sự nghiệp nghệ thuật của ngài.

- Công nương tự coi mình là quan tòa và lên án tôi chẳng?

- Tất cả mọi công chúng Tây Ban Nha, có ai không phải là quan tòa đối với một nghệ sĩ? - Nàng nói với một nụ cười khó hiểu.

- Nghệ thuật của tôi không sợ những lời khích bác không chân chính.

Maria Cayettana hiểu là mình đã đi hơi quá xa đề tài cần thiết.

- Đối với nghệ thuật của tôn ông, tôi vẫn kính phục sâu sắc. Tôi xin bảo đảm điều ấy.

Nữ công tước nói rất chân thành và sự thay đổi thái độ đột ngột của nàng làm Goya ngỡ người ra, hơi thở như nghẹn lại trong lồng ngực. Anh ngập ngừng :

- Xin đa tạ công nương.

- Đáng tiếc là tôn ông đã phí hoài một vũ khí đấu tranh để có thể phụng sự tốt hơn cho quyền lợi đất nước. Nhưng đó lại là chuyện riêng, rõ ràng, đối với ngài, tôi không hề có ý định đóng vai trò cố vấn chính trị.

Rồi nở một nụ cười nhạo báng, nàng quay bước trên đôi giày gót cao, thông thả bỏ đi không hề nhìn lại một lần.

Chương 11: Đêm vũ hội hóa trang

Sau cuộc gặp gỡ với nữ công tước, Francisco trở nên lăm lì, bực dọc.

Anh đi thẳng về xưởng vẽ riêng, anh muốn được ngồi suy nghĩ một mình.

Bước vào nhà, anh thấy Giuanito đang đóng những chiếc đinh dài vào một cây chùy nặng. Anh chàng hộ pháp ngẩng lên cười.

- A, kìa Goya! Lâu quá mới gặp.

- Lâu thật đấy. Được về nhà thật sung sướng. Cậu định mở xưởng làm vũ khí à?

- Không, không đúng hẳn. - Giuanito lẩm bẩm trả lời mập mờ.

- Một vũ khí nguy hiểm. - Anh nhận xét - Tôi không muốn nhận một chùy vào đầu đâu.

- Kể cả bọn lính của Godoi cũng thế, chúng nó chẳng muốn nhận cái này vào đầu đâu. - Anh ta nói thêm.

- Cậu nói vậy nghĩa là sao? - Francisco kêu lên, giọng nói đột nhiên trở nên nghiêm trọng.

Nhưng Giuanito không trả lời mà ngắm nghía anh từ đầu đến chân, rồi đột ngột hỏi :

- Anh nghĩ thế nào về đức vua và bà vợ của ông ấy?

- Đức vua là một người dễ có cảm tình, không độc ác... Hoàng hậu thì phức tạp hơn. Bà ta dốt nát, nhưng thật ra không đến nỗi xấu xa.

- Thế còn Godoi? Anh nghĩ về ông ta như thế nào?

- Ông ta là một người ích kỷ và hiếu thắng. Đó là một kẻ vô đạo lý, vô lương tâm. Ông ta coi thường dân tộc, chỉ yêu bản thân và có khả năng làm mọi chuyện bất nhân để bành trướng quyền lực riêng. Đây câu trả lời của mình đã làm cậu thỏa mãn chưa?

Gương mặt đầy đặn của Giuanito như sáng hẳn lên vì một nụ cười :

- Tôi biết rõ là anh không có gì thay đổi, biết rõ anh vẫn là người của chúng tôi. Tôi luôn nhắc lại với họ là cả anh cũng sẽ tham gia vào hành động chung của chúng tôi.

Francisco hết đưa mắt nhìn bạn, lại nhìn cái chùy lớn chồm đỉnh dựa vào trong góc.

- Mình thấy hành động của các cậu thật là nguy hiểm.

- Không có chuyện gì nguy hiểm cả, với điều kiện là quân lính và cảnh sát đừng có dính vào đây... chắc anh không quên ngày mai là ngày vũ hội hóa trang cuối cùng?

- Không, nhưng mấy ngày nay mình rất bận, mình không có thì giờ chuẩn bị một bộ y phục để hóa trang.

- Còn tôi không cần hóa trang, các chiến hữu của tôi cũng vậy. Nhưng tôi thấy việc hóa trang là cần thiết cho một người đang nổi tiếng như anh. Dù không có quần áo hóa trang, anh cũng phải đeo một chiếc mặt nạ. Nếu để người khác nhận ra, sẽ có nhiều chuyện phiền cho anh đấy.

Francisco gắng gượng làm ra vẻ bình tĩnh :

- Cậu nói rõ xem nào.

Giuanito ngập ngừng một lát, rồi thì thầm :

- Đây là một chủ trương bí mật. Vào thời gian sắp kết thúc buổi dạ hội, lúc quảng trường đang đông, chúng tôi sẽ tổ chức diễu hành với những khẩu hiệu đòi tống cổ Godoi và cả tướng Bonaparte. Có hai hình nộm của Godoi và Bonaparte được làm sẵn. Sau diễn thuyết kết thúc, người ta sẽ tổ chức treo cổ những hình nộm ấy.

- Cậu đừng quên là Godoi sẽ phái ngay những đơn vị vũ trang đến để đàn áp cuộc biểu tình.

- Hẳn sẽ làm to. Lực lượng chúng mình đông và mạnh. Vả lại, còn có những nhân vật có thể lực và tiếng tăm đứng về phía chúng mình nữa. Họ đâu dám đàn áp trắng trợn.

- Cậu muốn nói đến nữ công tước Alper?

- Anh cứ đến với bọn tôi rồi sẽ biết. Anh nhận lời chứ Goya?

- Nếu cuộc biểu tình chỉ chống lại Godoi thì mình sẽ tham gia. Nhưng tại sao lại lôi cả Bonaparte vào đây làm gì?

- Vì hẳn muốn thôn tính Tây Ban Nha.

- Cậu có nghĩ rằng Bonaparte có khả năng giúp ta giành được quyền tự do mà hiện nay người Pháp được hưởng không?

- Anh có nghiêm túc không đấy, Goya? - Giuanito sừng sốt kêu lên - Nhưng, chính anh là người đã tuyên bố là nước Tây Ban Nha phải tự cứu lấy mình. Nhân dân phải đấu tranh cho quyền tự do của mình.

Goya lắc đầu điềm tĩnh trả lời :

- Tôi không có gì thay đổi. Tôi vẫn chủ trương phải hành động nhưng đừng để đổ máu một cách vô ích. Nhân dân Tây Ban Nha phải có tự do. Tôi tin chắc rằng, dựa vào Bonaparte, ta có thể thu được nhiều thắng lợi hơn là hành động một mình. Chính vì vậy mà tôi không tham gia vào cuộc đấu tranh của các cậu đâu.

* * * * *

Trong đêm vũ hội hóa trang, ranh giới phân chia giữa các hạng người trong xã hội đều xóa bỏ.

Niềm vui sướng chan hòa khắp nơi. Rượu tràn đầy mọi chỗ, nhưng hôm nay, lại rất ít người say rượu và hiếm có những cuộc gây lộn. Cảnh tượng ấy làm ngạc nhiên lực lượng phòng vệ của nhà cầm quyền, vì không khí vui chơi lành mạnh của đêm hội có cái gì khác với truyền thống. Lực lượng bảo vệ an ninh không biết rằng dân chúng dè dặt, giữ kín năng lực là để chuẩn bị cho một cuộc biểu diễn khác.

Tổ chức mật vụ của Thủ tướng có nghe được một vài tin đồn mập mờ về một cuộc gây rối nào đấy nhưng không chắc chắn. Tuy vậy, Thủ tướng Godoi, con người nhiều mưu trí xảo quyệt, cũng đã có những biện pháp đề phòng.

Lòng nặng trĩu ưu tư, Francisco ở lại trong nội cung làm việc. Nhưng, những tiếng ồn ào từ đường phố vọng đến làm anh bứt rứt.

Anh tin chắc vũ hội sẽ kết thúc thảm hại, và biết mình không có quyền lực gì để ngăn cản hành động mà anh cho là ngu ngốc và đại dột của mọi người. Anh cô buộc mình chăm chú vào công việc, nhưng anh không thể tập trung được.

Đến khoảng nửa đêm, anh nhận thấy mình chỉ còn nghĩ tới nữ công tước Alper. Tính mạng nàng có thể gặp nguy hiểm nếu cuộc xung đột đổ máu nổ ra.

Cuối cùng, trong lòng đầy phiền muộn, anh xếp bút vẽ lại, lấy một chiếc áo choàng khoác vào người, rồi hấp tấp đi ra, không quên đeo thanh kiếm vào bên mình.

Ra đến ngoài phố, anh cố len lỏi tìm đường tới quảng trường Plada Mayo. Sau cùng, anh cũng len được vào khu vực quảng trường. Và thấy ở đây hàng vạn người đang vờn cổ nhìn về phía khán đài dựng giữa những vòi phun nước. Người ta gào thét, khoa chân, múa tay, quay cuồng. Và Francisco đã nhìn thấy đúng đưa trên đầu mọi người hai hình nộm bị treo trên giá treo cổ. Cuộc biểu tình đã bắt đầu.

Khi anh tiến được vào gần sát khán đài, thì những hình nộm đã được hạ xuống và bị đám đông xông vào xé tan thành từng mảnh. Ba nhạc công chơi guitare leo lên trên bục và tất cả mọi người đều cất tiếng hát. Tiếp đó, một phụ nữ trẻ được mấy người kiệu trên vai bước lên khán đài. Thế là cả biển người dồn dập lên như một làn sóng hoan hô vang dậy.

Goya nhận ra đó chính là nữ công tước Alper, với một chiếc áo hở hang và một chiếc váy mỏng trên người. Nàng không đeo mặt nạ, mỉm cười đưa tay vẫy đáp lại những tiếng hoan hô, cổ vũ của đám đông.

Nữ công tước quyết tâm vượt qua vực sâu ngăn cách nàng với công chúng bằng cách cải trang với bộ trang phục của một cô "maja". Và như để công bố cảm tình của nàng đối với dân chúng, nàng bắt tay cùng nhảy với một anh chàng to béo vừa tham gia treo cổ hai hình nộm kia. Lập tức nhiều đôi khác cũng nhập bọn khiêu vũ. Chẳng mấy chốc mặt sàn gỗ rung lên, vang dội nhịp giầy.

Đột nhiên, luồng mắt hai người gặp nhau. Nét mặt nàng tươi hân lên. Nàng tiến ngay ra mép khán đài và gọi to :

- Ngài Goya!

Anh bỏ mũ chào, nhưng không thể cúi mình thi lễ theo nghi thức vì bị chen chặt cứng cả bốn phía.

Đôi mắt sáng lấp lánh, nàng nói tiếp :

- Ngài không thích nhảy với tôi ư?

Francisco cho rằng nàng có ý nhạo báng anh, nên không trả lời. Vẻ lạnh nhạt ấy làm nữ công tước bức bối. Nàng giơ tay ra hiệu. Các nhạc công ngừng bật. Đám người đang khiêu vũ cũng đột ngột dừng lại. Tất cả mọi người nhìn nàng. Nàng nói, giọng mạnh mẽ, để tận ngoài xa người ta cũng nghe được :

- Đêm vũ hội này thuộc về nhân dân Tây Ban Nha. Kẻ nào không tham gia cùng chúng ta, tức là kẻ ấy chống lại chúng ta. Francisco Goya, ông là ai? Một người Tây Ban Nha, hay một tên đầy tớ của những kẻ đã từ chối không cho dân chúng hưởng quyền tự do dân chủ?

Maria Cayettana đã dồn anh đến chân tường. Francisco rất hiểu điều đó và giận sôi lên vì

đã bị đưa ra trước công luận.

- Ông hãy công khai trả lời đi! - Nàng gặng thêm - Hoặc là ông khiêu vũ với tôi, hoặc là ông có can đảm tuyên bố nhận là kẻ thù của nhân dân Tây Ban Nha.

Francisco không còn cách lựa chọn nào khác. Anh trèo lên khán đài giữa những tiếng hoan hô vang dậy của công chúng. Anh cầm tay nữ công tước, nhạc công bắt đầu một bản nhạc theo vũ khúc Boléro nhịp điệu dồn dập. Maria Cayettana mỉm cười, mặt nàng hồng lên, say sưa với chiến thắng.

- Chào ngài Goya, ngài không thể cứ nấp kín đằng sau cái giá vẽ được nữa. Cả Don Manuel cũng sẽ phải mở to mắt để thấy tình hình đất nước bây giờ ra sao? Ngài phải cảm ơn tôi chứ, vì tôi đã giúp ngài công khai bày tỏ lập trường, quan điểm trước công chúng.

Anh cắn chặt môi để khỏi trả lời gay gắt và nhìn nàng với vẻ lạnh lùng, anh lẩm bẩm nói như trách móc :

- Công nương còn dám nói đến dân chúng nữa ư!

- Đương nhiên là như vậy. Ngài nhìn kia, dân chúng đang tán thành đấy!

- Chỉ vì họ không biết công nương làm ra vẻ như mình xả thân vì những tầng lớp bần cùng. Việc đó đối với công nương là một trò chơi vui thích. Nhưng rồi họ sẽ thấy họ chỉ là những vật bị hy sinh, bị lợi dụng trong một trò đùa của người đàn bà nhiều tham vọng. Cuối cùng, họ sẽ nhận ra rằng công nương đang đưa họ vào chỗ chết.

Maria Cayettana phá ra cười, tiếng cười giòn tan, nàng quay mình theo điệu vũ, nện đôi gót giày cao theo nhịp nhạc thành những tiếng vang động như nhịp phách.

- Còn ông thì sao?

- Tôi không muốn biết rõ hơn về công nương. Tôi là một họa sĩ, tôi được ngắm nhìn bề ngoài của công nương với dáng vẻ tươi đẹp hấp dẫn, thế là đủ rồi. Công nương là một mệnh phụ quyền quý, thích thú làm chính trị như một trò chơi tô điểm thêm cho sắc đẹp của mình. Cả bộ trang phục hóa trang mà không mang mặt nạ này nữa. Công nương muốn chọc tức bọn người đối lập bằng cách học đòi bộ dạng của bọn “maja” ngoài phố. Đúng thật, công nương không phải đeo mặt nạ nào khác bộ mặt của chính mình. Nhưng tôi khuyên công nương hãy thử nhìn bộ mặt ấy trong tấm gương, và thử so sánh với một bộ mặt của cô “maja” thực thụ xem. Có thể công nương sẽ hiểu điều tôi muốn nói.

Anh đã tự hứa là sẽ giữ thái độ thật bình tĩnh, vậy mà những lời phỉ báng cay độc cứ bật ra. Tuy nhiên, anh không ân hận vì những lời đã nói, đó là tất cả sự thật.

- Tôi không phải là một nghệ sĩ, nên tôi không thể nhìn tôi bằng con mắt của ông.

- Chiếc nhẫn công nương đang đeo trên ngón tay kia, nếu bán đi, có thể đủ tiền nuôi tất cả những cô “maja” của Madrid này suốt đời. Công nương đã biết thế nào là đói chưa? Có biết thế nào là sự thiếu thốn không? Đã từng sống trong những căn nhà tối tăm dột nát chưa?

- Những câu đùa của ông thật chướng quá.

Nàng vẫn quay theo điệu vũ, vừa nói vừa bật những ngón tay như đánh nhịp. Tất cả đám đông vỗ tay theo điệu nhạc. Francisco phải cất cao giọng thêm để nói cho rõ :

- Tôi cam đoan với công nương là tôi không hề có ý đùa cợt. Xuất hiện trước dân chúng với bộ y phục lộ liễu của một “maja” là một điều thích thú đối với công nương. Nhưng công nương có bao giờ nghĩ rằng những con người thật ấy thì lại mong có những thứ y phục khác để khoác lên cuộc đời nhơ nhớp của họ không? Công nương nghĩ rằng cách kiếm sống lang thang khốn khổ trên đường phố làm họ thích thú lắm sao? Bộ trang phục này rất hợp với sắc đẹp của công nương, nhưng đối với những cô “maja” kia, họ mặc thế không phải để phô trương thân hình hấp dẫn của họ như một thứ hàng quảng cáo đâu. Bộ trang phục ấy đối với họ, như một dấu ấn, một nhãn hiệu, một thứ đồng phục nghề nghiệp mà thôi.

Francisco Goya rất đỗi ngạc nhiên không thấy Maria Cayettana nổi giận vì những lời lẽ gần như phỉ báng của anh. Trái lại, nàng mỉm cười có vẻ hơi đượm buồn, và nhỏ nhẹ nói :

- Ít ra, mặc như thế này, ông cũng thấy tôi đẹp chứ?

- Tôi không phủ nhận điều đó. Nhưng sắc đẹp đâu phải là điều kiện để miễn thứ cho những hành động phóng dăng. Hay công nương lại đồng tình với những hành động ấy?

Anh cảm thấy đã nói quá lời, nên buông một câu nhận xét vu vơ với nụ cười gượng gạo :

- Đêm nay cuộc đời nhu bị đảo lộn lung tung cả.

- Có thể trái lại. Chính xã hội đang tìm một thể đứng vững chắc cho nó.

- Tôi không tin chuyện ấy, nó không dễ dàng và đơn giản đến như vậy. Công nương chưa bao giờ đau khổ vì cảnh đói rét khốn cùng. Bên dưới bộ áo ngoài mặc theo thời trang của những “maja”, quần áo lót của công nương có thêu gia huy của dòng họ Alper đây.

Nữ công tước Alper tái mặt trước những lời lẽ xúc phạm ấy. Nàng giơ tay định tát Goya nhưng anh đã nhanh hơn, chớp ngay lấy bàn tay nàng.

- Công nương thấy không? Công nương mặc trang phục của gái đường phố nhưng lại nổi giận vì những lời nói bộc trực đến sống sượng theo kiểu bình dân. Tôi nói với công nương những lời chân thực, nếu cách dùng câu chữ có làm công nương chối tai, xin công nương thứ lỗi. Tôi đâu phải là một nhà quý tộc, tôi nói thứ ngôn ngữ của dân chúng, theo kiểu cách dân chúng.

- Thật thế ư? Thế mà tôi cứ tưởng tôn ông đã trở thành cận thần sủng ái của triều đình và bạn thân của Hoàng hậu rồi đấy.

Francisco rất hối hận vì những lời anh đã nói. Anh thấy nổi giận với chính mình hơn là giận nữ công tước. Hình như nữ công tước đã nhận thấy điểm yếu đó ở anh. Chính đây mới là điều mà anh thấy không thể tự tha thứ.

Để giấu nổi bức tức, anh trả lời ngay :

- Công nương hy vọng làm tôi sồn lòng bằng cách ghép tôi vào phe phái của họ và cho rằng tôi có thái độ chống lại dân chúng Tây Ban Nha chăng? Tôi biết rõ các người là những kẻ ngự trị trên cao, các người không có chút công minh nào đối với đồng bào của mình. Các người sẽ trả giá cho trò chơi của mình bằng sự thù hận, cấu xé nhau. Một vực thẳm đã mở ra dưới chân các người, nhưng các người còn mãi bận rộn vì những chuyện cãi cọ tranh giành ti tiện nên cũng không nhìn thấy. Thật đáng thương và ghê sợ biết chừng nào! Không, không bao giờ tôi thuộc về các người.

- Thật kỳ quái! Chính ông không hiểu ông đang nói gì!

- Thật ư? Có lẽ công nương sẽ hiểu rõ hơn nếu tôi nói với công nương rằng: “Công nương đừng tưởng đã đưa được tôi vào tròng khi mời tôi khiêu vũ với công nương”. Chiến thắng ấy chỉ là ảo tưởng. Không bao giờ công nương có thể biến tôi thành con rối. Không bao giờ!

- Ngài Goya! - Nàng nói thì thầm - Tôi thương hại cho ngài!

Tiếng nói của nàng đột ngột bị tiếng kêu thét đầy kinh hoàng từ dưới đám đông cất lên làm át đi. Âm nhạc ngừng bật. Tiếng báo động vang lên phía đầu quảng trường. Mọi người đều hướng về các đại lộ. Lập tức Goya hiểu ngay chuyện gì đã xảy ra. Anh chưa nhìn thấy đội kỵ binh, nhưng anh không ngạc nhiên khi nghe thấy tiếng nhiều người thét lên :

- Chạy đi! Lính cận vệ của nhà vua!

Những người khiêu vũ nhảy ào từ khán đài xuống. Biển người xao động, quay cuồng, nhốn nháo tìm cách tản về các ngã.

Nhưng trong đó có những nhóm người liên kết với nhau, sẵn sàng đối phó với bạo lực của quân lính. Những người này đứng tập trung lại một góc quảng trường, họ được vũ trang bằng những khẩu súng cũ và những cây chùy giống như của Giuanito.

Chỉ trong chốc lát, máu sắp đổ.

Lúc này chỉ còn Francisco Goya đứng với nữ công tước trên khán đài. Anh dồn hết sự giận dữ vào nàng :

- Đấy! Tôi mong giờ đây công nương được hài lòng!

Maria Cayettana không nghe anh nói. Mặt nàng nhợt nhạt dưới lớp son phấn. Nàng có vẻ

khiếp sợ đưa tay chỉ về phía con đường có đám kỵ binh đang phóng tới :

- Xe ngựa chờ tôi ở đằng kia!

- Chậm mất rồi, thưa công nương. - Anh bảo nàng - Công nương không thể đi đến chỗ đầy được đâu. Đêm nay công nương đã đốt lên ngọn lửa mà công nương không thể nào dập tắt được. Và có nguy cơ là nó sẽ thiêu cháy cả công nương.

Nàng trả lời bằng những tiếng giận dữ mà anh không nghe rõ, rồi cúi mình trên mép khán đài. Như có linh tính, anh vội giữ nàng lại. Nhưng nàng vùng tay ra một cách quyết liệt, quay lại và hét vào giữa mặt anh.

- Để mặc tôi!

Dứt lời, nàng nhảy xuống đường, bắt đầu chen vào dòng người, len lách, chống trả, cố vượt lên trong biển người mênh mông cuộn cuộn.

Chương 12: Máu đổ quảng trường

Còn lại một mình đứng trên khán đài, Francisco đưa mắt theo dõi nữ công tước đang gắng sức vạch một con đường trong biển người đông nghẹt. Đột nhiên, Francisco không nhìn thấy nàng nữa. Có thể nàng đã ngã và bị đám đông xéo lên.

Goya vội nhảy xuống đường, xông thẳng đến chỗ nàng vừa biến mất. Anh nhìn thấy nàng ngã dúm dưới đất, đang kêu hét lên vì khiếp sợ, còn đám người chạy loạn đang lấy chân gạt nàng ra. Dòng người cứ ào ào trong cái đà kinh khủng không sức gì cản lại được. Phải chật vật lắm, anh mới vực được nàng đứng lên, và dùng hết sức mới gượng giữ cho chính mình khỏi ngã. Cuối cùng, nàng đã đứng thẳng lên được, bám chặt vào người anh, hơi thở dốc, mắt nhìn như thất sắc.

Hồi lâu, nữ công tước đã trấn tĩnh lại. Goya thấy nàng không run rẩy nữa. Họ bị làn sóng người đẩy dồn xa khu vực quảng trường, dọc theo một đại lộ. Cuối cùng Francisco đẩy được nữ công tước chạy vào ttiệt hẻm tối, ở đó an toàn hơn.

Họ chưa kịp dừng lại để nghỉ, thì đã nghe tiếng kêu hét vang lên ngay ngoài phố nơi họ vừa chạy qua. Tiếp theo là những loạt súng nổ. Francisco kéo nữ công tước sát vào mình, đứng dán chặt vào tường trong một ngách tối. Một tốp khoảng ba chục người vũ trang bằng những cây chùy, vừa chạy tới đó thì bị lính kỵ binh của nhà vua đuổi theo. Quân lính đã nhận được lệnh thẳng tay đàn áp, nên chúng vung kiếm chém loạn xạ và dùng súng bắn vào đám người hoảng loạn bỏ chạy như bắn vào những cái bia sống rất gần ấy. Chúng giết và làm bị thương rất nhiều. Tay nắm chặt, Francisco nghiến răng :

- Quân sát nhân!

Maria Cayettana cũng tận mắt nhìn thấy cảnh tượng ghê sợ đó, nàng lấy tay che mặt, toàn thân run lên thốn thức.

- Tôi nghĩ Godoi không bao giờ dám hành động như vậy. - Nàng lẩm bẩm.

- Còn tôi thì biết rõ hắn sẽ dám làm. Bây giờ chắc công nương hiểu vì sao tôi không thể tán thành hành động này của công nương.

Lại một loạt súng rộ lên trong bóng đêm yên tĩnh. Francisco giật mình :

- Chúng sẽ lùng sục tất cả khu vực này bây giờ. Ta phải chạy thôi.

Anh dắt nữ công tước chạy về phía khu phố nghèo của dân lao động. Ở đây tình hình có vẻ yên tĩnh hơn tuy bọn lính vẫn đi tuần.

Francisco chưa kịp nghĩ xem nên đưa nữ công tước về đâu thì một tình huống bất ngờ xảy ra.

Một toán người, quần áo rách rưới, đã dựng một lũy chiến đấu bằng đủ các đồ vật ngổn ngang giữa đường phố. Trên đỉnh đồng chướng ngại vật đó họ đặt một thùng rượu lớn. Chúng bắt tất cả khách qua đường đều phải uống với chúng.

Khi Francisco phát hiện ra tốp người nhộn nhạo ấy thì đã quá muộn, không thể quay trở

lại được. Goya hiểu rằng, nếu anh tỏ vẻ sợ hãi hoặc gọi lên những mối ngờ vực trong hoàn cảnh này thì hậu quả sẽ rất nguy hiểm. Anh liền nắm chặt cánh tay Maria Cayettana và mạnh dạn bước tới.

Một tên trong bọn nhìn thấy họ, liền rót đầy hai ly rượu lớn.

- Lại hai vị nữa đây. - Hẳn kêu to lên - Nào xin mời chạm ly với chúng tôi, nếu không xin mời quay lại nơi nguy khốn mà các vị vừa thoát hiểm.

Nữ công tước rùng mình rồi nói nhỏ :

- Tôi không thể uống được đâu!

- Cần phải uống! - Francisco hạ thấp giọng, nói như ra lệnh. Rồi anh vừa cười vừa nói lớn.

- Rất cảm ơn các bạn. Chúng mình đang sắp chết khát đây.

Gã có vẻ sùng sỏ nhất bọn liền đưa cho mỗi người một ly rượu đầy. Hai chiếc ly bằng thiếc méo mó và cấu bẩn. Hẳn liếc mắt nhìn Maria Cayettana và nói :

- A! Gã này vớ được món bở đây!

Cả bọn phá lên cười. Một gã huơ cái bầu rượu bằng da lên, hét to :

- Nào! Cạn chén chúc mừng sự diệt vong của bọn quý tộc!

- Tiêu diệt giai cấp quý tộc!

Goya hăng hái hô lớn và uống một hơi cạn ly rượu đắng chát, cố giấu sự rùng mình tởm lợm.

Còn nữ công tước vốn không quen với tình cảnh ấy, nàng không dám nâng chiếc ly cấu bẩn ấy lên miệng, nhìn Francisco như van xin cầu cứu.

Đám lưu manh bất chợt thấy vẻ lạ lùng ấy, bắt đầu thầm thì với nhau. Sau đó, một gã đến gần ngắm nghía từ đầu đến chân nữ công tước, soi mói nhìn tận mặt nàng, hẳn chắc chắn đây là một con điếm, nên bảo :

- Em làm sao thế?

Chưa từng có ai dám nói với nàng bằng giọng ấy, nên nàng cũng không biết trả lời thế nào.

- Này thôi, ông bạn, để con bé lại đây cho chúng tôi. Bọn mình sẽ dạy cho cô em phép lịch sự ở đời. Đồng ý chứ, người đẹp?

Cả bọn hét ầm lên tán thành và đứng vây chặt lấy nữ công tước.

Gã giang hồ đầu sỏ cười lớn, phô cả hai hàm răng và nói :

- Người đẹp của cậu có vẻ đồng đánh làm cao. Nhưng tôi có cách để làm cô ấy hạ mình.

Francisco vẫn giữ trên miệng nụ cười bướng bỉnh. Anh ôm sát Maria Cayettana vào mình, đặt một tay lên bầu ngực căng tròn của nàng. Đó là một cử chỉ mà đến một thằng say rượu cũng phải hiểu ý nghĩa.

- Khó thật, các bạn! Con bé này là của tôi. Tôi đã trả tiền trước cho cả đêm nay và tôi không chịu mất tiền không đâu!

Lý sự cứng rắn ấy làm bọn anh chị cắt hứng. Họ đứng lặng ngắt, Goya lợi dụng thời cơ quay lại nhìn nữ công tước, rồi đưa tay phát một cái vào mông nàng và ra lệnh :

- Nào uống đi! Em hiểu chứ!

Maria Cayettana phục tùng. Khi nàng đã uống cạn ly rượu, Francisco ghì chặt lấy nàng và hôn rất lâu lên môi. Anh rất lạ khi thấy nàng không tỏ vẻ phản ứng, cũng không chịu đựng giả tạo, mà trái lại, nàng đã hôn anh hết sức say đắm.

Bọn giang hồ đứng quanh, thích thú cảnh tượng ấy hoan hô ầm ĩ.

Anh âu yếm vuốt ve nàng, rồi mỉm cười với đám lưu manh :

- Tôi đang thích con bé này lắm! Lúc nào xong tôi sẽ gửi cô em về chỗ các bạn!

Vừa nói, anh vừa đẩy Maria Cayettana đi lên trước. Đám lưu manh rẽ ra cho họ đi.

Đi được một lúc, khi không còn cách xưởng vẽ của Goya bao nhiêu. Chàng họa sĩ định mời nữ công tước về tạm nghỉ tại đây, nhưng lại sợ nàng hiểu lầm ý định của mình.

Francisco còn nghĩ ngợi thì gặp bốn tên lính cận vệ. Anh đưa tay quàng qua vai Maria Cayettana với một điệu bộ như người che chở. Bổng viên sĩ quan chỉ huy nhảy tới, chặng trước mặt họ, kiểm soát trần.

- Buông ngay người đàn bà này ra!

Phản ứng của Francisco thật nhạy bén và dữ dội. Anh đẩy Maria Cayettana vào sát tường và lập tức rút kiếm khỏi vỏ. Anh đưa kiếm lên đón mũi kiếm của đối thủ.

- Xin hãy trở về trại đi, anh bạn!

Nữ công tước kêu lên, nhưng hai người đàn ông đang gườm mắt nhìn nhau thách thức, chẳng ai nghe thấy nàng nói gì.

Viên thiếu úy tấn công trước, với tư thế một tay kiếm tinh nhuệ, Francisco gạt đường kiếm của đối phương một cách tài tình.

Cuộc đọ kiếm tiếp diễn theo một nhịp độ rất nhanh. Goya có vẻ thắng thế và sắp dồn đối phương vào thế bị động. Nhưng nữ công tước đã xông vào giữa cuộc đấu, đứng chắn giữa hai người. Đôi mắt nàng như náy lửa, giận dữ quát lên :

- Có phải các người hóa điên cả rồi không? Tôi ra lệnh cho các người phải đình chỉ ngay cuộc đấu vô lý này.

Vẻ ngơ ngác, viên thiếu úy hỏi :

- Công nương quen biết người này?

- Đó là điều hiển nhiên.

Francisco cảm thấy một cái gì nhói lên trong tim, như lòng ghen tuông, anh hỏi bằng giọng khô khan :

- Công nương cũng biết anh sĩ quan này?

- Thiếu úy Don Rodrigues Sanches, một người bạn cố cựu của tôi. Anh Rodrigues, tôi giới thiệu với anh, ngài Francisco Goya, họa sĩ hoàng cung, người đã cứu sống tôi đêm nay.

Hai người đàn ông nhìn nhau, hơi thẹn thùng rồi cùng cúi chào nhau một cách gượng gạo. Maria Cayettana nói tiếp :

- Xin cảm ơn cả hai anh, nhưng phải thú thật là vừa rồi các anh đã hấp tấp xử sự như bọn con nít vậy.

Don Rodrigues Sanches không muốn cười.

- Tôi tìm công nương khắp nơi mãi đến giờ mới gặp.

- Yên tâm đi, Rodrigues. Anh đã thấy tôi đây, bình an, mạnh khỏe.

- Tôi đã nói với công nương là đêm nay đừng có mặc bộ y phục kỳ quái ấy. Đáng lẽ công nương phải nghe những lời khuyên của tôi. Nhưng công nương có nghe ai bao giờ. Công nương chỉ làm theo ý mình. Tai họa là ở đó.

Trái tim như thắt lại, Francisco nhận thấy viên sĩ quan nói năng như một người đang lo lắng cho người yêu. Chắc chắn anh ta là người được nữ công tước sủng ái.

Maria Cayettana mỉm cười duyên dáng, chìa cho hai kẻ tình địch, mỗi người nắm một tay và nói :

- Thôi, không nói chuyện ấy nữa! Tôi muốn các ông sẽ trở thành bạn thân, và đòi hỏi tình bạn ấy phải được gắn bó và chứng thực với những ly rượu trên tay.

Nàng lắc lắc mớ tóc hung nói tiếp :

- Hình như quán rượu Rodas ở gần đây. Ta hãy đến đây đi!

Cuối cùng cả bọn đã đến trước quán rượu.

Lão Rodas hấp tấp chạy ra, cúi mình :

- Ôi! Kính chào công tước phu nhân. Còn gì bất ngờ hơn. Bao giờ công nương cũng là khách quý của quán rượu thấp hèn này.

- Đêm nay ta là một con người khác. - Nàng đáp bằng một giọng khô khan - Đêm nay, coi như lão không biết ta là ai.

Lão chủ quán tỏ vẻ không hiểu, song cũng không dám hỏi lại, ông ta đưa đám khách quý vào chỗ sang trọng nhất.

Trong quán đầy khách bị kích động bởi sự biến trong thành phố, họ uống rượu, nói cười ầm ĩ, như muốn quên đi chuyện khủng khiếp vừa qua. Lão Rodas mang đến một bình rượu vang ngon nhất. Cả ba người cùng uống. Đột nhiên nữ công tước quay về phía Francisco :

- Chúng ta nhảy chứ? - Và nàng nói thấp giọng - Tôi thích khiêu vũ ở đây, nơi mà tôi đã gặp anh, và lại vũ khúc ta nhảy vừa rồi ở quảng trường đã bị ngắt quãng nửa chừng.

Maria Cayettana yêu cầu đám nhạc công chơi đúng điệu nhạc Boléro mà nàng đã khiêu vũ ở quảng trường và đã đột ngột bị bỏ dở vì cuộc xung đột. Rồi nàng xoay người trên gót chân, uốn mình chìa tay cho Francisco.

Hai người thả mình theo điệu nhạc quay cuồng, họ nhảy như thể thân hình của hai người đã hòa hợp với nhau, quen thuộc với nhau trong một phút tuyệt diệu của tình yêu, đến nỗi làm cho những cặp nhảy khác phải bỏ cuộc, không dám đua tài với họ. Chỉ hai người hoàn toàn chiếm lĩnh sàn nhảy.

Khi tiếng nhạc dứt, hai người trở về chỗ ngồi thở dốc vì thấm mệt, họ thấy viên thiếu úy Rodrigues Sanches lặng lẽ bỏ đi từ lúc nào. Francisco chỉ vào chiếc ghế bỏ trống và hỏi :

- Thật ra, hắn là thế nào?

- Một người bạn. Có gì là quan trọng?

Goya cảm thấy hổ thẹn vì lòng ghen tuông, anh cầm lấy tay nàng. Sự tiếp xúc ấy làm nàng rung mình. Nàng mở mắt ra nhìn anh :

- Anh có nhớ bức ký họa anh đã vẽ tại đây ngày mà chúng ta mới quen nhau không? Mụ phù thủy trên giàn lửa. Giờ đây anh nhìn thấy gì trên gương mặt của tôi? Tôi vẫn là hình ảnh mụ phù thủy? Hình ảnh một con quỷ dữ? Hay có thể đúng là một cô “maja” trên đường phố?

Francisco ngập ngừng một lúc lâu trước khi trả lời :

- Tôi nhìn thấy trong đôi mắt công nương bầu trời Aragon lấp lánh muôn vì sao. Tôi nhìn thấy ở đôi mắt ấy dòng nước trong xanh của con sông vùng Castille với những núi đồi trùng điệp đến tận chân trời...

Maria muốn cười, nhưng tiếng cười nghẹn lại trong tiếng thổn thức.

- Anh có những hình ảnh ấy từ bao giờ?

- Từ ngày đầu tiên ở vũ trường Corida. Nàng biết không, tôi đã vẽ hàng trăm bức chân dung nàng. - Anh thú nhận đột ngột.

- Vẽ bằng trí nhớ? Thế ra anh không hề quên tôi?

- Không một giây phút nào.

- Trong những bức chân dung ấy, cái nào anh ưng ý nhất?

- Bức chân dung tôi sẽ vẽ đêm nay.

- Đêm nay ư?

- Đúng thế.

Chương 13: Những tín hiệu tình yêu

Trong cuộc đụng độ với bọn lính, Giuanito chỉ bị xây xát nhẹ, mắt trái sưng tím. Anh thoát về xưởng vẽ trước Goya và nữ công tước khá lâu. Anh không ngạc nhiên khi nhận thấy

hai người cũng về tới. Francisco bảo anh đến lâu đài nữ công tước Alper, gọi người mang xe đến đón nàng.

Francisco bắt đầu vẽ, rất nhanh như trước nay anh vẫn làm. Nhưng chỉ lát sau, anh bỗng ngừng tay, lặng ngẫm nữ công tước, như bị xâm nhập bởi những cảm giác mới lạ. Sự có mặt của Maria làm anh xao xuyến. Anh thấy tay mình run lên. Anh đặt bản pha màu xuống, rồi bước đến bên nàng im lặng.

Goya cũng không nhớ rõ sự tình đã diễn ra thế nào, mà cuối cùng nàng đã ở trong vòng tay ôm ấp của anh, đôi môi ấm nóng và ngọt ngào gắn chặt vào môi anh. Rất lâu sau, hai người buông nhau ra.

- Anh yêu em. - Goya nói, ngạc nhiên vì sự mạnh dạn của chính mình.

Nàng vẫn im lặng. Goya nhắc lại.

- Em không tin anh?

- Em không biết... Em sợ. Em nghĩ, em không có quyền cho phép anh yêu em.

- Tại sao?

- Vì cuộc đời em, vì tất cả những điều em đã làm trong quá khứ.

- Quá khứ đã chết rồi. - Goya nói rất chân thành.

- Anh tin như vậy ư? - Nàng mỉm cười và cố gượng ngồi dậy - Em sẽ hiểu được lòng anh khi anh vẽ xong bức chân dung của em. Anh đồng ý chứ?

- Đúng, anh sẽ vẽ em như chưa từng biết quá khứ của em. Nhưng cũng chẳng cần phải chờ tới khi bức chân dung được vẽ xong đâu. Em có thể thấy ngay đây.

Goya rảo bước ngang qua xưởng vẽ rồi quay lại với một tập ký họa. Anh mở ra trên mặt ghế.

Maria Cayettana thấy tập ký họa có khoảng mười hai bức chân dung của nàng với những dáng vẻ biểu lộ tình cảm khác nhau. Goya nhận rõ sự bàng hoàng xúc động của nàng, anh muốn an ủi nhưng sợ nàng hiểu lầm cử chỉ của anh. Có thể nàng lầm tưởng đây là những hành động bông bột, say mê và thiếu suy nghĩ. Anh muốn rằng giữa hai người mọi cái đều phải rõ ràng, minh bạch. Họ đã có quá nhiều những chuyện hiểu lầm nhau.

- Em có biết tại sao vợ anh bỏ anh không? - Anh đột ngột hỏi nàng - Cô ấy cần một người chồng an phận và mực thước, nhưng anh lại là một người có tâm hồn dữ dội, kiêu hãnh và bất trị.

- Em cũng vậy, em cũng là một người bất trị. Anh có nghe những chuyện thiên hạ đàm tiếu về em không? Họ làm như ở Madrid này không còn chuyện gì để nói nữa. Khi lấy chồng, em còn ít tuổi và ngây thơ quá. Sau khi chồng chết, em muốn được biết tình yêu là thế nào. Em đã tìm kiếm nhưng không thấy. Em chưa từng yêu ai bao giờ... Tại sao anh theo đuổi em? - Nàng nói tiếp giọng sôi nổi - Em... Em không thể mang lại cho đời anh điều gì tốt đẹp.

- Anh không tin!

- Anh sẽ giống hệt những người khác, ghen tuông, ngờ vực và thù hằn.

- Không bao giờ! - Anh vừa nói vừa đưa tay về phía nàng, nhưng nàng đẩy anh ra và đứng dậy đi ra cửa sổ, cúi nhìn xuống dưới.

Đằng xa có tiếng xe lăn lộc cộc trên mặt đường lát đá gồ ghề. Tiếng xe ngựa đến gần. Francisco ngẩn người như không hiểu.

- Anh đã làm em phiền lòng?

- Không, không phải đâu anh. Em không biết em làm sao nữa, thật lạ lùng. Em... em sợ. Vậy mà chưa bao giờ em biết sợ.

Francisco mở tròn đôi mắt. Nữ công tước nghẹn ngào nói tiếp :

- Em sợ chính em. Và sợ anh. Em không hiểu nữa. Em không hiểu được chính em. Từ nhiều tháng qua, em đã hành hạ anh một cách tàn nhẫn, em thấy hổ thẹn. Nhưng chính em lại

chống đối những tình cảm của mình. Anh hãy quên em đi. Em không có quyền làm vẩn đục cuộc đời của anh. Và rồi sợ mai đây anh sẽ chán ghét em. Em sợ sẽ không còn được anh yêu nữa.

- Maria, anh yêu em hơn cả cuộc đời anh, hơn cả nghệ thuật. - Francisco thì thầm.

Cỗ xe ngựa dừng lại dưới cửa sổ. Nữ công tước nước mắt ràn rụa bước ra cửa.

- Em chưa bao giờ biết một tình yêu như tình yêu của anh. Chính đó là tình yêu mà em mơ tưởng. Vâng, nhưng mà... phải có thời gian để em tập quen dần với nó.

- Ngày mai em đến chứ?

Đôi môi nữ công tước hình như trả lời một tiếng “vâng”, nhưng nàng không thốt nên lời. Francisco không tin nàng. Đường như anh sợ nếu nàng bước qua khỏi cửa thì anh sẽ mất nàng vĩnh viễn.

- Hứa với anh đi!

Nàng đáp lại :

- Em xin thề.

Rồi nàng bỏ ra ngoài để lại phía sau mình cánh cửa mở rộng. Francisco lắng nghe tiếng chân nàng chạy xuống thang gác, anh vội quay lại cửa sổ.

Cỗ xe tứ mã sang trọng gần gia huy dòng họ Alper chạy xa dần. Anh đưa mắt nhìn theo cho đến khi nó mất hút trong đêm tối.

* * * * *

Maria Cayettana thông thả bước lên những bậc thềm rộng lát đá hoa cương của lâu đài Alper. Nhưng đột nhiên, nàng đứng sững lại. Một người đàn ông, mặc quần áo đen đứng ngay giữa hành lang trước mặt nàng. Nữ công tước nhận ra ngay Thủ tướng Don Manuel de Godoi.

- Ngài làm gì ở đây?

Cười nửa miệng, ông ta bình tĩnh trả lời :

- Tôi đang đợi công tước phu nhân.

- Tôi không nhớ có mời Thủ tướng đến vào buổi tối hôm nay.

- Và bà công tước chắc cũng không nhớ những sự biến trong đêm nay nữa chứ?

Nữ công tước cố giữ khỏi giật mình.

- Chẳng bao giờ tôi quên những biến cố ấy, cả đất nước Tây Ban Nha cũng vậy.

- Vào đêm khuya, công tước phu nhân có nghĩ rằng ta có thể nói chuyện ở một nơi nào khác thuận tiện hơn chẳng? Tôi chẳng thích đứng ở giữa hành lang này chút nào.

- Nếu ngài yêu cầu.

- Vâng, tôi yêu cầu.

Maria Cayettana nhận thấy vẻ đe dọa ẩn giấu sau giọng nói. Nàng nhún vai :

- Được. Ta vào thư viện.

Nàng đẩy cửa thư viện và sững người lại. Một viên cảnh sát trưởng, mặc đồng phục nghiêm chỉnh đứng trước bàn giấy, trong khi ba tên cảnh sát đang lục lọi sách vở.

Nổi giận, nàng quay về phía Thủ tướng :

- Sao ông dám cho phép họ đột nhập vào tư dinh của tôi như thế này?

Đến lượt Don Manuel nhún vai. Nữ công tước thấy viên cảnh sát trưởng cầm trong tay một tập giấy tờ. Nàng không rõ là giấy tờ gì của nàng, nhưng sẵn ngay đến, giật lấy và kêu lên :

- Không ai được quyền xem xét giấy tờ riêng của tôi.

Viên cảnh sát trưởng có vẻ khó chịu, đưa mắt nhìn Thủ tướng như dò hỏi. Don Manuel lăm lăm, ra lệnh :

- Ra chờ tôi phía ngoài, cùng với những người của ông.

Viên cảnh sát trưởng cùng mấy tên cảnh sát lập tức biến mất. Nữ công tước đưa đôi mắt long lanh nhìn Godoi.

- Thế nào, thưa ngài?

Don Manuel không vội trả lời ngay. Ông ta cầm vài quyển sách để trên bàn rồi mở ra xem. Cuối cùng ông ta nói :

- Không hiểu công tước phu nhân có biết là trong nhà mình có rất nhiều cái đáng để cho tòa án giáo hội phải chú ý không?

Nàng đã chuẩn bị tinh thần chống trả trong mọi tình thế, nhưng đòn tấn công này quả thật không ngờ.

- Xin lỗi, đó là những cái gì vậy?

- Phu nhân xem đây: "Voltaire, Rousseau, Montesquieu".

- Tôi đã đọc họ. Vậy thì sao?

- Phu nhân đã đọc những tác giả ấy. - Ông ta nói với vẻ giấu cợt - Đó là những nhà cách mạng, những người cổ tư tưởng tự do, những nhà triết học lỗi lạc. Nhưng một thần tử trung thành của đức Hoàng đế không thể...

- Chính bản thân ngài, thưa ngài Don Manuel, ngài mà cũng còn dám nói đến lòng trung thành của thần tử?

Thủ tướng vờ như không hiểu ý nghĩa câu móc trong lời nói của nữ công tước.

- Tôi chịu trách nhiệm về nền an ninh và sự vững chắc của hoàng triều. Tôi không thể coi nhẹ niềm tin tưởng của Hoàng thượng vào tôi.

Nữ công tước cất tiếng cười một cách thành thật :

- Cả thế giới đều biết rõ lòng trung thành tận tụy của ngài đối với triều đình.

Godoi tỏ ra không phải là một người dễ bị làm bối rối.

- Tôi chỉ là một người, cũng như công tước phu nhân, một con người có sống, có chết. Công tước phu nhân tất phải nhận thấy từ lâu tấm lòng ngưỡng mộ của tôi đối với phu nhân.

- Xin tha cho những lời vô vị ấy, thưa ngài.

Ngài Thủ tướng mỉm cười và bằng giọng rắn rỏi lạnh lùng, ông ta nói tiếp :

- Thưa bà công tước, đêm nay, bà đã liên minh với những phần tử thù địch của nền đế chế, tham gia vào một cuộc bạo động, mà mục đích rõ ràng là đánh đổ ngai vàng. Bà đã đứng lên với tư cách người cầm đầu việc kích động dân chúng nổi dậy chống lại chính thể quân chủ, và chống lại tôi.

Maria Cayettana cúi mặt xuống mỉm cười, không trả lời. Thủ tướng Godoi nói tiếp :

- Nhờ có tôi tâu trình xin ân giảm, nên hình phạt đối với bà không đến nỗi nặng nề.

- Thật may mắn cho tôi.

- Bà công tước có vẻ cho là tôi đùa giỡn nhưng đó là sự thật. Hình án không có gì nghiêm trọng. Triều đình xử bà một năm câu lưu biệt xứ.

Ông ta nói với giọng chân thật, nhưng nữ công tước lại không cho những lời đe dọa ấy là chuyện nghiêm trang.

Nàng im lặng, ông ta nói tiếp :

- Đó chỉ là hình thức. Còn thực tế thì triều đình sẽ để bà rút lui về vùng lãnh địa của bà ở Solina. Tôi cam đoan rằng, tại đây bà sẽ có một cuộc sống tự do.

Maria Cayettana đứng lên, vẻ kiêu hãnh :

- Nếu tôi chống lại thì sao, thưa ngài?

Lim dim đôi mắt, ông ta ngắm nhìn nữ công tước một lát rồi buông ra những tiếng sắc

nhộn từa kim loại :

- Bà sẽ không chống lại, thưa bà công tước. Như thế thật là chuyện điên rồ. Không những bà sẽ gây tai họa cho bản thân bà, mà còn cho cả những người thân thiết của bà.

Rõ ràng lời đe dọa nhằm vào Goya. Nàng hiểu, nếu nàng chống lại, Goya sẽ phải chịu hậu quả rất nặng nề. Don Manuel như đoán được ý nghĩ của nàng, ông cười nham hiểm.

- Tôi tin rằng bà là một người tinh tế, hiểu lý lẽ và nắm được phần sâu kín của vấn đề. Nếu lệnh án của triều đình bị tiết lộ, tôi e rằng sẽ không có lợi. Và như thế, nhất định, một số người trung thành thân thiết của bà sẽ không được bảo toàn tính mạng.

- Máu đã đổ rồi, như vậy còn chưa đủ sao?

- Máu đã đổ quá nhiều rồi. Vì vậy xin bà công tước vui lòng rời bỏ kinh thành ngay.

- Tôi còn phải viết mấy lá thư...

- Bà sẽ không viết một lá thư nào cả. Hoặc là bà lập tức lên đường ngay bây giờ, hoặc là bà sẽ gánh chịu những hậu quả của việc bất phục tùng. Kể cả những người thân yêu của bà cũng sẽ phải gánh chịu.

* * * * *

Mãi đến lúc gần sáng, Francisco mới chợp mắt được. Và mấy giờ sau, anh thức dậy. Trong lòng tràn ngập vui sướng, anh cảm thấy bao nhiêu mệt nhọc đều biến đâu mất cả. Anh mặc quần áo rất nhanh, ăn điểm tâm, rồi cứ đi đi lại lại trong xưởng vẽ trong tư thế chờ đợi cả buổi sáng.

Đến trưa, không chịu nổi tình trạng lo âu, chờ đợi, anh nhờ Giuanito mang mấy bức họa chân dung nữ công tước đến lầu đài Alper để hỏi tin nàng.

Sau khi Giuanito mang tập ký họa đi, Francisco vẫn đi đi lại lại trong xưởng vẽ như con gấu trong chuồng, chốc chốc lại xem đồng hồ, tỏ vẻ sốt ruột.

Cuối cùng, cửa mở và Giuanito xuất hiện. Anh vớt tập ký họa trên mặt bàn trước đôi mắt lo ngại của Goya.

- Sao lại thế?

- Anh hỏi sao lại thế à? Nàng đã đi khỏi. Thế thôi!

Lạ lùng đến choáng váng, Francisco bám chặt lưng ghế dựa.

- Cậu bảo nàng đi rồi à? Nàng đi đâu?

- Một anh bạn làm phu ngựa trong lầu đài cho biết bà ấy bất thành linh có ý thích đi nghỉ ở lãnh địa của bà mãi tận Solina. Bà ta dự định ở lại đấy khá lâu.

- Goya, anh chẳng thể làm gì được. - Giuanito nhấn mạnh - Anh không thể làm thay đổi bản chất người đàn bà luôn thay đổi kỳ lạ ấy. Tốt nhất là đừng nên nghĩ đến nàng nữa. Nàng không xứng đáng với lòng chân thành tha thiết của anh. Dù có mất nàng, trên đời này còn vô khối đàn bà để đền bù và an ủi anh. Tôi tin cứ như thế là hơn.

Francisco quay lưng lại phía người bạn chí cốt. Anh nhìn qua cửa sổ một lát, rồi mỉm cười buồn bã.

Anh lăm bầm như nói với mình :

- Ta sẽ chỉ mang theo hai cái túi nhỏ, rút bớt những hành trang trên lưng ngựa thật gọn nhẹ, ta có thể phóng suốt ngày đêm và sẽ đến Solina cùng lúc với nàng.

- Goya, đừng làm thế. Anh sẽ mất chức họa sĩ triều đình. Sau bao năm tháng cần cù lao động, anh lại đi phá vỡ sự nghiệp một cách ngu ngốc như vậy sao!

- Tôi chẳng cần biết người ta sẽ làm gì tôi, nhưng tôi không thể cho phép nàng trốn chạy khỏi tay tôi như thế.

Hai tay nắm chặt, vẻ mặt âm thầm, Francisco nói tiếp, giọng nói tức giận như rít lên trong hàm răng :

- Lần này, nàng sẽ thấy tôi không phải là một người đàn ông giống như những người đàn ông khác.

Chương 14: Cuộc mặc cả và sự lựa chọn

Mặt trời chiếu những tia nắng vàng rực rỡ trên vòm trời cao không một gợn mây. Trong làn gió thoảng nhẹ, người ta cảm thấy hơi hướm của mùa xuân đang tới. Các nông dân làm việc trên cánh đồng, hoặc trong những vườn cây đang đơm hoa. Nhưng Francisco không để ý đến họ, anh chăm chú nhìn phía trước, thúc ngựa liên hồi, và cuối cùng phóng đến lâu đài công tước Alper ở Solina. Tòa lâu đài được xây dựng trên một ngọn đồi cao. Anh giục ngựa vào thẳng trong sân, nhảy xuống đất, ném dây cương cho một người hầu chạy ra đón rồi đến nhắc tấm chắn cửa nặng nề bằng đồng đỏ.

Một người gác mở cửa, nhìn Francisco từ đầu đến chân, rồi dùng một cây gậy chắn ngang lối vào. Anh ta hỏi cộc cằn :

- Ông muốn gì?
- Gặp công nương. - Goya trả lời.
- Công nương vừa đến nơi. Người không tiếp ai cả.
- Nhưng công nương sẽ tiếp ta. Vào báo ngay cho công nương biết Francisco đã đến.

Vẻ mặt đàng hoàng và giọng nói chững chạc của anh làm người gác cửa e sợ, anh ta do dự một chút rồi rút gậy, nép sang một bên.

- Mời quý ông vào, xin quý ông chờ ở đây.

Anh ta để Goya đứng chờ trong một căn phòng nhỏ rồi mất hút.

Mấy phút sau, một cô hầu gái bước ra, dẫn anh vào một phòng khách rộng, trên tường có treo hai bức họa của anh. Cô hầu gái mời anh ngồi và nói :

- Tôi thật phiền lòng và ái ngại vì ngài đã mất công cho một cuộc hành trình dài như vậy, thưa ngài.

- Sao vậy, thưa bà.

- Đường xá xấu quá! Công nương quá cực nhọc vì cuộc hành trình dài mấy ngày đường, nên hiện giờ rất mệt mỏi.

- Thế dọc đường nàng cũng ngủ được chứ?

- Thật đáng ái ngại, công nương không ngủ được. Vì vậy phải để công nương nghỉ ngơi một chút. Vả lại, chúng tôi cũng chỉ mới tới đây được mấy giờ đồng hồ. Công tước phu nhân đã ra lệnh là không được để một ai đến quấy rầy, bất cứ với một lý do gì.

- Chính tôi đây mới thật ái ngại. - Goya nói với giọng cương quyết - Tôi buộc lòng phải làm trái với mệnh lệnh ấy.

- Thưa tôn ông, tôi xin tôn ông nể tình. - Người hầu gái năn nỉ - Tôi biết là tôi không được quyền nói với tôn ông những lời này nhưng xin tôn ông hãy trở về Madrid. Ngài không thể ở lại đây, công nương không muốn tiếp ai trong những ngày lưu lại đây.

Francisco không nghe hết những lời từ chối của cô hầu gái. Anh hỏi giọng hơi xẵng :

- Nàng hiện ở đâu?

Hoảng sợ. Cô hầu gái đưa mắt liếc nhanh về phía một cái cửa thông với phòng khách. Thế là đủ cho Goya đoán biết. Anh vùng đứng lên, mở cánh cửa chạy vào một hành lang hẹp. Anh đi qua một phòng khách nhỏ, nhưng không thấy có ai trong ấy. Cánh cửa thông với một phòng khác đóng kín. Goya đẩy cánh cửa, anh lấy đà quá mạnh, cánh cửa bật ra làm anh lao vào giữa phòng.

Maria Cayettana ngồi trước bàn trang điểm, đang chải mái tóc dài đỏ rực của nàng. Nàng nhìn thấy anh trong gương, bật lên một tiếng kêu, vùng đứng dậy, đánh rơi cả cái lược.

- Sao anh lại dám xông vào phòng riêng của tôi?

Francisco nhận rõ vẻ tức bực của nàng chỉ là giả tạo, nên anh cũng gắng hỏi lại bằng một giọng như thế, vừa bước lại gần nàng.

- Sao em lại dám bỏ anh để trốn chạy như vậy?

Nàng cúi mặt và quay đi chỗ khác.

Francisco nắm lấy vai nàng, ngón tay như bấm sâu vào da thịt, nhưng nàng không động đậy, mặc dù anh làm nàng bị đau.

- Maria, em có trí nhớ đầy đủ và sáng suốt. Em không thể quên rằng, anh đã nói là anh yêu em. Anh không nói dối. Và anh cam đoan với em, anh không chấp nhận tình yêu một cách nông nổi hời hợt đâu.

Nàng ghen ngào, thốn thức, muốn đẩy anh ra. Nhưng Goya không còn tự chủ được nữa, anh ôm ghì lấy nàng trong một cơn điên mù quáng. Cuối cùng, anh chợt nhận ra là anh đã xé cả tấm yếm che ngực của nàng. Nhìn thấy bộ ngực trần ngà ngọc, anh rung chuyển từ đầu đến chân, bởi một cảm giác say đắm. Nàng cũng như được truyền cảm từ trong da thịt mình sự bồi hồi xúc động khó tả, nhưng nàng không thể đọc được những ý nghĩ trong đôi mắt anh.

Goya cũng nhận thức được rằng lòng ham muốn của anh không chỉ là những khao khát về nhục thể. Nàng có vẻ yếu đuối đến nỗi anh cảm thấy một niềm thương yêu đến xót xa tràn ngập cõi lòng. Anh ghì chặt nàng trong vòng tay, gắn môi anh vào đôi môi lạnh giá của nàng. Nàng để anh ôm hôn như vô giác, như mất hết cảm xúc.

Nhưng rồi, dần dần, cơ thể nàng bừng nóng, như được sưởi ấm bởi niềm khao khát nồng nàn, đôi tay nàng vòng lên quấn chặt cổ Goya. Môi nàng hé mở, chờ đợi Francisco nhắc bổng nàng lên, bế nàng âu yếm đặt vào chiếc giường lớn có những cột rèm cổ kính.

Ép sát vào nhau, hai người lặng lẽ nằm yên. Song, ngay lúc đã nắm giữ hạnh phúc trong tay, Goya vẫn cảm thấy không hoàn toàn tận hưởng niềm vui trọn vẹn về chiến thắng của anh. Anh vừa chiếm được thân thể người đàn bà nhan sắc này, nhưng anh cảm giác không chinh phục được nàng. Nàng vẫn có thể tuột khỏi tay anh, chối bỏ tình yêu của anh. Anh mơ hồ nhận thức như vẫn còn một bức rào ngăn cách giữa hai người.

Maria Cayettana gục mặt vào vai anh thì thầm nói những lời không rõ. Francisco nghe nàng khóc thốn thức. Anh chẳng biết nói gì để an ủi. Nàng ngẩng mặt nhìn anh bằng đôi mắt đầm lệ.

- Goya, em muốn nói để anh rõ, để anh biết sự thật. Triều đình đã trục xuất em khỏi Madrid và có sắc chỉ của Hoàng đế câu lưu em tại đây không thời hạn.

Francisco nhìn nàng, miệng há ra, hết sức ngỡ ngàng vì kinh ngạc.

- Đêm hôm ấy, khi em trở về, Don Manuel đã chờ sẵn ở trong lâu đài. Ông ta không cho phép em viết thư cho anh. Bọn lính không rời em. Em buộc phải lên đường ngay lập tức.

Bây giờ Francisco đã hiểu. Sự trốn chạy của nàng thực sự là như vậy. Những thắc mắc cuối cùng của anh được thông suốt. Anh như trút bỏ được gánh nặng đè trên tâm hồn. Anh mỉm cười dịu dàng, ôm chặt nàng trong tay :

- Em tưởng tượng rằng anh sẽ bỏ em vì em đang bị lưu dày sao? Anh yêu em, Maria, anh càng yêu em hơn.

Nhưng Maria Cayettana vẫn không nói hết điều quan trọng nhất. Nàng thấy thật vô ích khi phải nói thật cho Goya biết rằng, nàng buộc phải tuân theo lệnh chỉ của triều đình, buộc phải chịu khuất phục trước Don Manuel chỉ vì nàng muốn cứu Goya khỏi bị tù đầy, có khi cả án tử hình trước tòa án giáo hội nữa. Nàng không nói, và sẽ chẳng bao giờ nói, nàng nhận nhục chịu nhận lệnh án của nhà vua chỉ vì nàng yêu anh.

Maria Cayettana hiểu thấu tâm hồn Francisco, như chưa từng hiểu thấu người nào như thế. Nàng thấy cần thiết phải giữ niềm kiêu hãnh ấy cho anh.

Lúc này, anh đã nằm đây, ngay bên cạnh nàng, điều đó chứng tỏ anh sẵn sàng chịu đựng mọi nỗi gian nan nguy hiểm vì nàng, sẵn sàng từ bỏ địa vị, tiền tài vì nàng. Nàng thở dài, cảm thấy hạnh phúc đầy đủ, lặng lẽ để những giọt nước mắt ràn rụa tràn ra và sung sướng đến ngất

đi.

- Điều mà em tìm kiếm suốt đời đến đây đã kết thúc. Em yêu anh thật lòng, Goya!

* * * * *

Nhiều tháng đã trôi qua. Hai người yêu nhau sống ở Solina trong hạnh phúc tình yêu, xa hẳn mọi người, mặc dù luận bàn tán xôn xao về cuộc sống chung ấy. Tuy nhiên, nếu chỉ thế thôi thì cũng vẫn chưa phải là vấn đề ghê gớm. Nếu như mọi người biết rõ thời gian này, Francisco đã vẽ rất nhiều và đã dùng nữ công tước Alper làm người mẫu, như một người mẫu thông thường, thì tất thiên hạ còn phải kinh ngạc và lạ lùng hơn nữa.

Anh đã vẽ nàng trong rất nhiều ký họa, đưa hình ảnh nàng vào phác thảo trong những bức tranh lớn, vẽ nhiều chân dung nàng. Đối với anh, sắc đẹp của nàng làm anh có cảm hứng về không biết mệt mỏi. Sau một thời gian khá lâu, kể từ ngày anh đến đây, anh quyết định vẽ nàng khỏa thân.

Không bao giờ một người đàn bà có phẩm cách cao quý lại có thể nghĩ đến chuyện có thể lỏa thể đứng làm mẫu cho họa sĩ trong đất nước Tây Ban Nha khắc nghiệt này.

Nhưng đôi bạn tình chẳng bận tâm đến việc mà cả hai đều coi là bình thường. Bức vẽ hoàn thành, hai người vui sướng đặt cho nó là “Maja khỏa thân” để kỷ niệm đêm vũ hội hóa trang đáng ghi nhớ đã bộc lộ tình yêu thắm thiết từ lâu vẫn cố ẩn giấu và kiềm chế giữa hai người.

Ngay sau đó, trong đà hưng phấn, Goya lại bắt tay ngay vào vẽ một bức tranh giống hệt như thế, nhưng nhân vật trong bức vẽ lần này mặc đồ trang phục của cô gái “maja”, thứ y phục đằm dáng và khêu gợi, mỏng đến nỗi trông rõ cả da thịt. Chưa bao giờ họa sĩ được biết một niềm cảm hứng kỳ diệu, một niềm say mê trong sáng tạo đến như thế. Cả cuộc đời, anh đã tìm kiếm tình yêu và anh đã khám phá ra nó trong vòng tay âu yếm của người phụ nữ kiều diễm bậc nhất Tây Ban Nha.

Nhưng Solina, miền lãnh địa hẻo lánh này, mặc dù xa cách với tất cả, nhưng chưa phải là một thế giới riêng của hai người. Một ngày kia, một đơn vị quân kỵ binh đến đã làm náo động khung cảnh yên tĩnh của lâu đài. Viên đại úy chỉ huy, xin phép được đóng quân trong một cánh đồng thuộc điền trang của nữ công tước và được nàng đồng ý. Viên chỉ huy còn cho biết thêm những tiểu đoàn khác sắp sửa hành quân qua vùng này, và binh đoàn lớn thuộc quyền điều khiển của bộ tổng tham mưu đang vận động hướng về biên giới Bồ Đào Nha.

Sau khi viên sĩ quan đi khỏi, Maria Cayettana cảm thấy lo ngại, bứt rứt. Vì vậy, khi Goya đi tắm về, nàng liền nói lại mọi chuyện và bày tỏ những suy nghĩ làm nàng lo lắng đến tình hình đất nước cho anh biết.

Anh chăm chú nghe nàng nói, nhưng khó đồng ý với sự lo sợ xa xôi của nàng.

- Theo anh, có thể Bồ Đào Nha có ý đồ gây chiến với ta. Chúng ta phải tập trung lực lượng ở biên giới phô trương sức mạnh, để đề phòng một cuộc xâm lược từ phía ấy.

- Thật kỳ quái! Người cầm quyền Bồ Đào Nha là một nhà lãnh đạo có thiên chí và tinh táo. Ông ta thừa biết nếu đụng vào Tây Ban Nha, lớn và mạnh hơn nhiều lần, thì chắc chắn ông ta sẽ thất bại.

- Nếu vậy, thì đây chỉ là một cuộc hành quân tập trận bình thường mà thôi.

- Không! Kẻ thù đe dọa Tây Ban Nha chính là từ phía bắc, tướng Bonaparte. Nếu quân đội của ta điều toàn bộ lực lượng về phía Tây, tức là biên giới vùng núi Pyrénées bỏ trống, không có lực lượng chống giữ.

- Vậy, tại sao Thủ tướng Godoi lại hành động kiểu ấy. Nếu ông ta muốn để quân đội Pháp tiến vào nước ta, ông ta đâu cần phải đưa quân đội mình đến tận biên giới phía kia của đất nước làm gì.

- Cần chứ anh! Quân lính của ta là những người Tây Ban Nha. Họ không muốn tổ quốc trở thành chư hầu của nước Pháp. Nếu bị kích động, binh lính có thể nổi dậy và cả nhân dân nữa. Càng suy nghĩ, em càng thấy rõ Godoi rất khôn ngoan và thâm hiểm trong chủ trương điều

động quân lính đi thật xa đường tiến quân của Pháp.

Francisco đã phạm sai lầm khi anh muốn nói dàn hòa để làm nòng nhôi lòng :

- Việc ấy có gì đáng làm em lo lắng.

- Anh thấy như vậy sao? Anh thấy cuộc xâm lược của quân thù vào tổ quốc là không đáng lo lắng sao?

- Thành thật là không. Vì nếu như Napoléon đến đây ông ta sẽ đem lại cho nhân dân Tây Ban Nha tự do, mà nền đế chế và nhà thờ đã từ chối họ.

Maria Cayettana tức giận đến nỗi chẳng nghĩ ngợi gì, ném thẳng vào mặt anh :

- Thế thì anh là một thằng ngu!

Goya biết, nếu anh trả lời thêm câu nữa thì cuộc cãi cọ sẽ trở thành nghiêm trọng hơn. Và dù anh biết nàng đã có vẻ hối hận về lời nhục mạ, nhưng bản chất anh đâu phải là hạng người dễ dàng tiếp nhận lời xỉ vả của một người đàn bà. Anh lạnh lùng cúi chào, rồi bỏ ra ngoài.

Thấy người yêu bỏ đi ra, Maria Cayettana định chạy theo để xin lỗi, nhưng anh đã đi xa. Buồn rầu và hối hận, nàng quay vào, ngồi trong phòng khách, chờ anh quay về.

Một lúc sau, nàng rất ngạc nhiên khi thấy cô hầu gái bước vào với vẻ hốt hải, bối rối.

- Thủ tướng Don Manuel de Godoi vừa đến, thưa công tước phu nhân, ngài Thủ tướng xin được tiếp kiến.

Khi Don Manuel bước vào với bộ quân phục gắn quân hàm đại tướng tổng tư lệnh, Maria Cayettana liền tấn công ngay :

- Thưa ngài Thủ tướng, chắc ngài đến để xác nhận là tôi chưa chạy trốn chứ gì?

Don Manuel, không hề bối rối, mỉm cười.

- Sao lại thế? Công nương quá nặng lời.

Maria Cayettana không nói gì. Vị Thủ tướng bước đến cạnh bàn, cầm lấy bình rượu.

- Công nương cho phép chứ? Đời sống quân lính nhàm chán thật!

- Đối với ngài, thưa Thủ tướng, đó hẳn không phải là cuộc sống lý tưởng.

- Không. Công nương cứ thử xem, cả hai chúng ta đều là tù nhân. Mà là những tù nhân dễ thông cảm với nhau. Đời sống quân ngũ như giáng vào tôi những đòn nặng. Và tôi nghĩ công nương cũng chẳng vui thú gì chịu đựng cảnh sống tẻ nhạt ở thôn quê này.

Vị Thủ tướng đưa mắt nhìn khắp phòng khách một lượt, ông ta chú ý đến những bức tranh của Goya, trong đó có bức "Maja khóa thân". Ông ta phải giấu sự kinh ngạc, và tuy rất muốn đến gần bức tranh để xem cho kỹ, nhưng con người chính trị tinh tế trong ông ta không cho phép làm thế. Ông quay sang phía nữ công tước và nói tiếp bằng giọng nhẹ nhàng :

- Nhưng có lẽ tôi đã lầm. Tôi thấy công nương xinh đẹp hơn bao giờ. Hình như không khí trong lành của vùng nông thôn đã bồi dưỡng tốt cho sức khỏe của công nương.

- Tôi nghĩ ngài đến tận Solina này không phải để chúc tụng và khen ngợi tôi. Thưa ngài, ngài đến gặp tôi có chuyện gì?

Don Manuel không ngờ nữ công tước lại có thể hỏi thẳng, không cần quanh co như vậy. Ông trả lời, thận trọng chọn từng chữ :

- Tôi đang tính toán những khả năng có thể thuyết phục được Hoàng đế và Hoàng hậu chấm dứt thời hạn câu lưu của công nương.

- Nhưng điều kiện của ngài thế nào? - Nàng hỏi một cách lạnh lùng.

- Tôi xin nói thẳng thắn là công nương sẽ không lấy làm ngạc nhiên, khi tôi thông báo với công nương là tướng Bonaparte đã tiến quân sát biên giới ta.

Maria Cayettana nghĩ thầm, nàng đã phán đoán đúng khi tìm hiểu lý do của việc điều động quân lính đến tận miền Tây đất nước này. Nàng chờ Don Manuel nói tiếp :

- Đại tướng nhiếp chính nước Pháp đang tìm cách tăng cường sự liên minh với Tây Ban

Nha. Thực tế thì họ dùng áp lực, yêu sách với chúng ta. Hoặc ta chấp nhận yêu sách của Bonaparte, hoặc ông ta sẽ chiếm đóng Tây Ban Nha và coi ta như một nước bị chinh phục. Tôi cho rằng, ta nên làm bạn của nước Pháp, hơn là làm một nước chư hầu.

- Cho phép tôi có một nhận xét, thưa ngài Thủ tướng. Theo tôi, tình bạn liên minh này là Bonaparte liên minh với Godoi, chứ đâu phải với nước Tây Ban Nha.

Thủ tướng Godoi làm như không hiểu ý châm chọc của câu nói.

- Tình bạn liên minh này sẽ bị thương tổn, nếu trong đó bao hàm những tham vọng cá nhân.

- Tham vọng cá nhân nào? Của Bonaparte hay của ngài?

- Tôi ủng hộ một tình bạn liên kết giữa những người Tây Ban Nha, thưa công tước phu nhân. Còn phu nhân thì sao? Chắc hẳn phu nhân không ngạc nhiên khi biết rằng mọi người dân Tây Ban Nha, đều yêu mến và ngưỡng mộ phu nhân, mặc dù hiện nay phu nhân ở xa. Nhân dân ta chống lại sự liên minh với nước Pháp, nhưng họ sẽ sẵn sàng chấp nhận nếu được công tước phu nhân ủng hộ đường lối của sự liên minh ấy.

- Tôi biết!

Nàng hiểu là ông ta đồng ý chấm dứt hình phạt lưu đày của nàng với điều kiện nàng ủng hộ đường lối chính trị của ông ta.

- Tôi hy vọng điều ấy, thưa phu nhân. Tổ quốc đang lâm nguy, tôi đề nghị chúng ta hãy đoàn kết, góp sức để cứu nguy cho tổ quốc, cùng phục vụ ý tưởng chung.

- Lý tưởng riêng của ngài, dĩ nhiên là thế, thưa ngài Don Manuel.

- Lý tưởng chung của chúng ta chứ, nếu phu nhân tán đồng. Bonaparte chắc chắn sẽ phải ghi nhớ công ơn ta giúp ông ấy tránh được những cuộc tàn sát làm đổ máu của cả hai dân tộc.

Maria Cayettana vùng đứng lên, nhìn Thủ tướng, đôi mắt long lanh.

- Tôi cứ tưởng ngài thông minh, thưa ngài Don Manuel. Nhưng tôi thấy là tôi đã lầm. Ông nói với tôi là Bonaparte đã tiến sát biên giới. Tôi thì bảo phải đóng cửa biên giới và chặn đứng hẳn lại.

- Sự biến trong đêm vũ hội hóa trang đã không dạy cho bà được bài học nào sao, thưa bà công tước. Bà không biết rằng dân tộc ta sẽ bị tàn sát và giày xéo? Quân Pháp mạnh hơn ta nhiều lần.

- Khi danh dự đất nước bị xúc phạm, thì không kể gì đến kẻ thù đông và mạnh.

Don Manuel nổi nóng :

- Vậy ra bà công tước vẫn một mực ngoan cố với sự điên rồ của mình? Việc ấy tùy bà. Nhưng tôi nhắc để bà nhớ rằng bà đang chịu án câu lưu chứ không phải đang giao du tuần trăng mật! Nếu bà không tự nguyện cộng tác cùng chúng tôi, tôi sẽ có cách buộc bà phải đi theo.

- Bắt buộc tôi ư? Thưa ngài Thủ tướng. Đó thật là một ý kiến quan trọng đối với tôi.

- Tôi sẽ bắt buộc bà phải theo. Nội trong ba ngày họa sĩ Francisco Goya phải trở về Madrid. Đó là lệnh của triều đình. Nếu Goya không trở về Madrid trong vòng bảy mươi hai giờ thì không thoát khỏi bị tòa án tối cao truy nã.

- Nhưng tôi làm sao có thể thuyết phục được anh ấy...

- Việc ấy tùy bà. Nhưng phải chấm dứt cái trò xấu xa bôi nhọ cả hoàng tộc và truyền thống của dòng họ quý phái này. Tôi sẽ đặt tại đây một đơn vị lính đặc nhiệm để canh giữ và giám sát mọi hành động của bà.

Rồi ông lại nói thêm với nụ cười thâm độc :

- Đơn vị lính đặc nhiệm ấy đã được lệnh bắt giữ họa sĩ Goya nếu ông ta không tuân lệnh. Và, viên chỉ huy đơn vị đặc nhiệm ấy chính là thiếu úy cận vệ Don Rodrigues Sanches.

Chương 15: Con đường dẫn tới hầm ngục của tòa án giáo hội

Don Rodrigues Sanches là người trước đây cũng một thời say đắm và theo đuổi Maria Cayettana. Cho đến bây giờ, Sanches vẫn chẳng thể nào quên những giây phút hạnh phúc trước đây được sống bên nữ công tước. Hôm nay, Rodrigues lúng túng vì ngượng ngập đứng trước mặt nàng trong phòng khách lớn của lâu đài.

- Maria, xin công nương hiểu thấu lòng tôi, làm thế nào công nương có thể tin những mệnh lệnh đặc nhiệm này làm tôi vui thích!

- Anh có thể từ chối không phục tùng.

- Tôi không thể.

Don Rodrigues rất khổ tâm. Nhưng sự từ chối của anh ta thật cương quyết, không thể lay chuyển.

Nàng đành cố nén lòng và thay đổi chiến thuật. Với nụ cười đầy ma lực quyến rũ, nàng dang rộng hai cánh tay tỏ ý thất vọng :

- Rồi tôi sẽ ra sao, Rodrigues? Biết làm thế nào bây giờ? Nếu tôi không tranh đấu với hắc, đời tôi sẽ tan vỡ và Godoi sẽ kiêu căng với chiến thắng mới này.

- Công nương bảo tôi làm gì bây giờ?

Vừa lúc ấy, Francisco xuất hiện trên bậc cửa. Nhưng cả nữ công tước và cả viên trung úy đều không thấy anh.

Francisco trở về với hy vọng sẽ dàn hòa với nữ công tước. Nhưng mới nhìn thấy viên sĩ quan trẻ tuổi, người trước đây đã cùng độ kiếm với anh trong đêm vũ hội hóa trang, anh bỗng thấy sự ghen tức ập đến. Lúc trông thấy cảnh nữ công tước đứng sát vào viên sĩ quan, ngược nhìn anh ta với đôi mắt khẩn nài thì máu ghen trong người anh sôi lên. Những câu nói và giọng triu mến của Maria thoảng đến tai anh càng như đổ thêm dầu vào lửa. Anh nghe thấy nàng nói với viên sĩ quan.

- Don Rodrigues thân ái, hãy giúp đỡ tôi.

Rodrigues lúc ấy thật đã xiêu lòng, hắc nắm lấy đôi vai nàng nói âu yếm :

- Đối với nàng, tôi sẽ làm bất cứ việc gì. Nàng đã biết rõ đấy.

Francisco không thể kiềm mình được nữa, anh nói to bằng một giọng chua chát :

- Xin lỗi, tôi đã làm gián đoạn một cảnh tượng tuyệt vời.

- Goya!

Maria Cayettana quay mặt lại, kêu lên, bàn tay che lấy ngực. Viên sĩ quan trẻ tuổi đỏ mặt, vội buông nữ công tước ra và cúi chào lịch thiệp.

- Tôi... khoan đã, kìa, Francisco! Không, anh đừng bỏ đi!

- Tôi chờ đây! - Goya nói lạnh lùng.

Don Rodrigues như bị vấp, chững ngay lại. Sự ghen tức như bóp chặt lấy trái tim hắc. Hắc nhìn chằm chằm một cách căm hờn con người đã thành công đối với người phụ nữ mà hắc đã thất bại. Đã đành việc nữ công tước lại say đắm một người không cùng đẳng cấp đã là một chuyện quá đáng rồi, song cái giọng lưỡi ngang tàng của gã thường dân xấc xược đã vượt quá giới hạn. Hắc liền đứng thẳng người tuyên bố một cách khô khan :

- Ngài Goya, lệnh chỉ của triều đình, ông phải thu xếp trở về Madrid ngay tức khắc.

Francisco đứng sững, miệng há hốc kinh ngạc. Còn Maria Cayettana thì bật khóc.

Maria Cayettana đã có ý định, trường hợp mọi cuộc vận động đã thất bại, nàng sẽ cùng Francisco xem xét tình thế, và nếu cần, thì sẽ cùng anh trốn sang Bồ Đào Nha. Nhưng Rodrigues đến một cách đột ngột, cuộc chạm trán này đã làm mọi kế hoạch tan vỡ cả.

- Goya. - Nàng đáp ứng - Hãy nghe em, em...

- Hãy khoan! Thú thật, tôi rất ngạc nhiên vì thấy một kẻ khác bà công tước lại ra lệnh ở

tòa lầu đài này. Don Rodrigues, ta mừng hạnh phúc của anh. Còn đối với bà, thừa bà công tước, tôi rất thương hại bà.

- Ta cấm anh nói năng như vậy đối với công nương. - Rodrigues tức giận, quát to - Ta yêu cầu anh thu xếp hành trang và rời khỏi đây ngay lập tức.

- Rodrigues tôi xin anh! - Nữ công tước kêu lên - Tôi cần phải nói với anh ấy, tôi cần giải thích cho anh ấy hiểu...

- Vô ích, thừa bà. - Goya chặn ngang và quay về phía viên sĩ quan - Thừa ông, vừa đúng lúc tôi cũng muốn rời khỏi đây. Tôi không có thời gian để tháo gỡ những bức tranh, yêu cầu ông gửi về xưởng vẽ của tôi ở Madrid. Một nghệ sĩ cần phải sống, và tôi muốn bán những tranh ấy càng sớm càng tốt.

Những cơn thổn thức và tiếng khóc nức nở làm nữ công tước không thể nói được những lời cầu xin.

Don Rodrigues hét lên :

- Cút ra ngoài!

Goya nén giận, đáp lại viên sĩ quan đang tức tối bằng một giọng hết sức bình tĩnh :

- Nay, ta không cho phép ai nói với ta bằng cái giọng ấy.

- Tao không cần xin phép mày!

Rodrigues đã đặt tay lên đốc kiếm, Francisco cũng vội bước đến chỗ cái bao kiếm đặt trên mặt rương để trong căn phòng nhỏ. Anh quay ra, rút kiếm và quát :

- Ta bảo anh, sửa lại câu nói vừa rồi đi!

- Không đời nào!

- Thế thì, chống đỡ đi, thừa ông! Ta hãy kết thúc trận đấu lần trước bị dở dang vì sự can thiệp của một con điếm quý tộc.

Maria Cayettana muốn can ngăn, định nói cho hai người thấy rõ lý lẽ, nhưng chẳng người nào muốn nghe nàng.

Don Rodrigues đột nhiên vung kiếm đâm tới. Nếu Francisco không đề phòng mà né tránh kịp, thì đã bị trúng mũi kiếm ấy. Anh theo sát từng động tác của Rodrigues, anh biết hẳn sẽ tấn công với tất cả sức mạnh của tuổi trẻ.

Goya chặn đón đường kiếm của địch thủ một cách khôn khéo. Anh xông vào tấn công áp đảo đối phương làm cho gã sĩ quan phải lùi về chống đỡ. Với những đường kiếm điêu luyện chính xác, anh đẩy viên sĩ quan vào thế phòng ngự, bắt hắn liên tục phải chống đỡ những thế đánh cực kỳ nguy hiểm.

Nữ công tước sợ hãi kêu thét lên. Francisco mỉm cười một cách chua chát, nghĩ thầm rồi nàng sẽ còn phải khóc than trước tai họa do anh kết liễu số mệnh gã sĩ quan.

Song, tiếng kêu thét của Maria Cayettana đã làm bọn kỵ binh đứng ngoài sân chú ý. Nghe tiếng xô xát, một viên đội rậm râu và mấy tên khác chạy vào.

Thoáng nhìn cuộc đấu, viên đội nắm ngay được tình thế nguy ngập của người chỉ huy, liền ra lệnh cứu nguy. Bọn lính bất thành lĩnh xông vào nắm lấy Goya, quật anh xuống và tước vũ khí.

Nhiều tên khác cũng xông vào, nữ công tước thất kinh nhìn thấy chúng sẵn vào đánh người yêu. Anh gắng sức vùng vẫy chống đỡ và tìm cách lấy lại thanh kiếm.

Nữ công tước quay về phía viên thiếu úy, nhưng Don Rodrigues Sanches như bị thất đảm, đang đỡ lấy cánh tay phải bị thương. Mắt hắn lác lác đi như không nhìn thấy gì. Vừa thoát cái chết chắc chắn, hắn vẫn chưa hoàn hồn.

Nữ công tước chạy đến chỗ ẩu đả, thét lên :

- Ngừng lại! Ta ra lệnh cho các người ngừng lại!

- Thằng điên ấy có thể làm công nương bị thương đấy. - Viên đội lầm bầm nói, muốn để

kéo dài trận đòn thù một cách ác ý, và mạo muội nắm tay nữ công tước kéo lại.

Francisco đuối sức dần, cuối cùng bị gục trước số đông. Anh cố sức vùng dậy, quỳ trên hai đầu gối, nhưng lại bị đập ngã xuống một cách tàn nhẫn. Mặt đầy máu, quần áo rách nát, Goya gần như bị ngất xỉu.

Mãi về sau Don Rodrigues mới định thần, nhận thức tình hình thực tế, hăn ra lệnh cho bọn thuộc hạ ngừng cuộc đánh lộn. Nhưng tình huống nháo nhào ầm ĩ đến nỗi hăn phải hô đến ba lần, chúng mới ngừng tay. Bọn lính vừa thở, vừa giãn cả ra.

Don Rodrigues ra lệnh cho hai tên lính vào phòng riêng của Francisco thu xếp tất cả hành lý của chàng. Bốn tên khác khiêng Francisco ra khỏi phòng.

Maria Cayettana bước tới định ngăn chúng lại, nhưng cái nhìn lạnh băng của Goya đã làm nàng sững lại như bị đóng đinh xuống đất. Goya không nói một câu nào, nhưng đôi mắt anh biểu lộ tất cả lòng thù hận.

* * * * *

Con đường về Madrid như dài vô tận. Cuộc hành trình trở về này biến thành một cơn ác mộng, và chính Goya cũng phải tự hỏi không hiểu tại sao anh có thể chịu đựng nổi? Cuối cùng, anh cũng về đến xưởng vẽ. Giuanito, người bạn cố tri, đã đón nhận anh. Anh sống lại trong vòng tay những người bình dân giản dị ấy. Chỉ sau hai tuần, anh đứng dậy được và đòi bắt tay vào việc ngay.

Lúc này, cách nhìn của anh đã hoàn toàn thay đổi. Anh từ chối gọi lại thời gian ở Solina, không nghe những lời khuyên của Daparte và bạn hữu, cương quyết không vào triều kiến đức vua. Triều đình đã ra sắc chỉ biếm truất anh nhằm để anh cầu xin những ân điển và khôi phục lại chức vị. Vẻ buồn bực, lầm lì, anh yêu cầu đưa bữa ăn lên tận phòng riêng, sống tù hãm trong một cuộc sống khép kín, không giao thiệp với người nào.

Goya làm việc suốt ngày, không nghỉ, vẽ đủ các thể loại. Nhất là những tranh biếm họa của anh trong thời kỳ này đã phản ánh trạng thái tâm hồn u uất trước cảnh sống tội lỗi và tù túng của xã hội phong kiến. Anh gọi loại tranh ấy là “Những chuyện kỳ quái”.

Một nhà xuất bản vội vàng tập hợp tranh biếm họa của anh, và cho in thành tập. Công chúng rất ngạc nhiên và thích thú đổ xô vào mua tập tranh “Những chuyện kỳ quái”, số ấn bản được phát hành đã bán hết rất nhanh. Francisco bắt đầu vẽ loạt tranh “Những chuyện kỳ quái” thứ hai, cũng với lòng sôi nổi về tinh thần làm việc mê say như vậy, Giuanito và Daparte là những người đầu tiên phát hiện thấy hình ảnh nữ công tước Alper trong nhiều nhân vật của các bức tranh. Rồi chẳng mấy chốc cả Madrid đều nhận ra nàng dưới bộ quần áo người đàn bà nông dân, rồi dưới dáng dấp một người mẹ trẻ đứng đối mặt với một đội lính hành quyết, và có bức lại dưới hình ảnh một cô “maja” tầm thường.

Daparte là người duy nhất đưa nhận xét này ra với Francisco, nhưng với vẻ lãnh đạm, Goya yêu cầu anh bạn không nhắc tới chuyện ấy. Những người bạn gần gũi nhất của Goya cũng không thể hiểu đó là sự ám ảnh không dứt hay biểu hiện của một mối tình đau đớn mà Goya không thể nào quên? Song, hẳn là do những nhận xét của bạn bè mà sau này, người ta thấy bóng dáng nữ công tước ít xuất hiện trong các biếm họa mà chỉ còn trong những bức tranh lớn, dường như những hình ảnh ấy được thể hiện không có chủ định, từ trong phần sâu kín nhất của tâm hồn nghệ sĩ.

Sống như một nhà tu kín, Francisco mãi miết làm việc. Nhưng một ngày kia, khi mặt trời chiếu vào xưởng vẽ những tia nắng ấm, báo hiệu đã sang hè, Giuanito bỗng đột ngột bước vào xưởng vẽ, anh ta không hề bối rối vì cái nhìn giận dữ của họa sĩ.

- Tôi không có thời gian đâu, Giuanito. Đi ra đi! - Goya càu nhàu.

Giuanito ngấm bạn, anh thấy Goya đã gầy và già đi. Anh chỉ còn là cái bóng của chính mình. Giuanito bình tĩnh đến ngồi trên cái ghế đầu gần giá vẽ và nói :

- Tôi có tin về nữ công tước Alper đến báo để anh biết.

Goya tức giận đứng lên :

- Tôi không muốn nghe nhắc đến tên người ấy.

- Goya! Có lẽ anh chưa biết rõ nỗi đau khổ của Maria. Thời gian vừa qua nàng bị câu lưu và quản thúc ở một nơi xa. Nàng phải rời bỏ Madrid từ hơn một năm nay.

- Thì mặc người ta! Tôi chẳng quan tâm đến việc bà ta ở Madrid, Solina hay ở địa ngục.

- Hiện nay, nàng ở Madrid. Nàng vừa mới về hôm qua. - Giuanito dừng lại một chút trước khi nói tiếp, anh nhận thấy bàn tay Goya run rẩy - Goya, anh sống như người ngoài lề cuộc đời, song cuộc đời vẫn tiến tới. Anh muốn nghĩ thế nào thì nghĩ, nhưng thật may cho chúng ta, mấy tháng trước đây, quân Pháp đã không xâm lược khi Godoi tập trung toàn quân ở biên giới Bồ Đào Nha. Nhưng hiện nay, Bonaparte lại đưa quân áp sát vùng Pyrénées. Đó là sự thật. Nữ công tước quyết định phải ngăn chặn âm mưu của Thủ tướng Godoi, nàng đã...

- Tôi đã nói với anh rằng, sự có mặt của bà ấy ở đây chẳng liên quan gì đến tôi.

- Nàng đã trở về đây. Chiều qua, Thủ tướng Godoi đã đến gặp nàng. Ông ta muốn thuyết phục nàng về sự liên minh trong công cuộc vận động một phong trào ủng hộ đường lối thân Pháp của ông ta. Nàng đã chống lại và nói thẳng rằng, nếu ông ta nhân danh triều đình có hành động đàn áp nàng thì sẽ không bảo đảm xảy ra những cuộc bùng nổ của nhiều lực lượng chống đối ngay tại kinh thành. Giờ đây, thiên hạ chỉ bàn tán xôn xao về chuyện xung đột ấy. Những tổ chức ủng hộ nữ công tước đang chuẩn bị hành động.

- Thiên hạ có quyền hoan hô cổ vũ nữ anh hùng của họ. Họ muốn làm rùm beng thế nào tùy họ. Còn tôi, tôi muốn được yên thân. Thôi, cậu tha cho mình cái hình phạt ấy.

Giuanito không nghe anh, vẫn cứ ngồi không nhúc nhích. Anh ta nói tiếp :

- Sáng nay, tôi đã gặp nữ công tước. Nàng muốn biết tin tức của anh nên đã cho mời tôi đến. Khi tôi đến gặp nàng, tôi thấy trên mặt bàn của nàng có những ấn bản “Chuyện kỳ quái” của anh. Tôi để ý thấy nàng đã ngắm nghía rất lâu bức vẽ mà hình như anh đã thể hiện nàng trong đó. Tôi cho rằng hai người sẽ có nhiều chuyện để nói khi gặp mặt. Nàng sẽ đến ngay bây giờ đây.

Có tiếng chân bước nhẹ nhàng trên cầu thang, Giuanito vội đứng lên, chạy ra mở cửa, sau đó kín đáo bỏ ra ngoài. Francisco nhận ra tiếng bước chân và mùi nước hoa quen thuộc của Maria Cayettana, nhưng anh vẫn ngồi yên. Anh cảm thấy hơi thở của nàng gần bên và tim anh như thắt lại. Sau đó, anh thấy có tiếng cửa đóng lại, ý nghĩ có thể nàng sẽ bỏ đi làm Goya hoảng hốt. Nhưng anh nghe tiếng nàng gọi anh như thoảng trong hơi thở :

- Goya!...

Anh vẫn không quay nhìn lại.

- Goya, em hiểu là anh giận em, thậm chí khinh ghét em nữa, nhưng em cần nói để anh biết sự thật. Giữa em và Rodrigues hoàn toàn không có chuyện gì cả. Hắn ta đến là để thi hành lệnh cấp trên bắt anh phải rời khỏi Solina.

Lúc ấy, như do phản ứng đột ngột, Goya quay hẳn người nhìn nữ công tước, đôi mắt sắc lạnh, hai bàn tay nắm chặt.

- Hắn ta có nhận được lệnh cấp trên cho quân lính đánh đập tôi tàn tệ không?

- Đám quân lính thấy anh đấu kiếm với hắn trong phòng khách, chúng chạy vào cứu nguy cho chỉ huy. Đó là sự hiểu lầm đáng tiếc.

- Rất đáng tiếc, nhưng chỉ cho tôi.

- Em rất đau buồn về những chuyện đó, mặc dù không phải lỗi tại em. Em khổ tâm vô cùng khi bị anh nghi ngờ và khinh ghét.

- Công nương lầm rồi. Tôi không yêu cũng không ghét bà.

Maria Cayettana chớp chớp đôi hàng mi, kéo sát chiếc khăn choàng bằng lụa mỏng vào người, cố nén xúc động.

- Em không bao giờ tin rằng anh có thể quên tình yêu thắm thiết giữa chúng ta. Em không thể tin rằng anh lại tàn nhẫn đến mức từ chối không nghe em trình bày sự thật. Cho dù

là một can phạm thì cũng có quyền được bào chữa. Anh hãy nghe em, tình yêu của chúng ta không phải đến dễ dàng, nên cũng không thể dễ dàng dứt bỏ được.

- Còn gì mà phải nghe nữa?

- Như vậy là những giây phút trong dĩ vãng không có ý nghĩa gì đối với anh sao?

- Chúng ta sống với thực tại, thừa phụ nhân. Dĩ vãng chết rồi!

- Anh nói dối, Goya! Anh không thể quên em. Tình yêu trong chúng ta trong dĩ vãng không bao giờ chết. Em đã xem những tranh vẽ trong tập “Những chuyện kỳ quái” của anh. Em nhìn thấy gương mặt, hình bóng em trên từng trang vẽ. Nếu anh không còn yêu em, tại sao những hình ảnh ấy cứ luôn hiện ra dưới ngọn bút của anh như vậy? Hay vì anh muốn trả thù tình yêu được bắt đầu bằng bao nhiêu thử thách đau đớn này nên đã đem em ra làm trò giễu cợt?

- Tuyệt nhiên không phải thế. Tôi vẽ đúng như tâm hồn tôi xúc cảm.

Anh không thể thú thật rằng hình ảnh nàng đã chiếm lĩnh tâm tư anh, rằng anh luôn vẽ nàng là để cố gắng giải thoát mình khỏi những ám ảnh ấy. Dù anh không nói, nhưng Maria cũng đã linh cảm được điều đó. Song nàng rất tế nhị không để bộc lộ niềm vui, nàng chỉ nói nhẹ nhàng :

- Em tin vào tình cảm chân thật của anh.

Cảm thấy mình sắp bị khuất phục, Goya sợ sự đối mặt kéo dài thêm nữa nên tấn công một cách tàn nhẫn :

- Đã một thời hình ảnh công nương khắc sâu trong trái tim tôi. Trái tim tội nghiệp ấy nay đã chết rồi, Tôi xin nhắc là tôi rất ít thời gian. Đúng ra, tôi rất sung sướng được công nương đến thăm. Như vậy đỡ cho tôi phải cử người đến lâu đài Alper để lấy lại những bức tranh mà tôi đã bỏ lại ở Solina.

Maria Cayettana choáng váng như không tin ở tai mình. Ai lại nói những lời tuyệt tình đến thế? Nàng cố nén đau đớn. Với tư thế trang nghiêm như trong những giờ phút quyết liệt nhất, đôi mắt rướm lệ, nàng trả lời :

- Em biết không phải anh đòi lại những bức tranh ấy mà anh muốn lấy lại tất cả những mảnh vỡ cuối cùng của hạnh phúc tình yêu giữa chúng ta... em hy vọng rằng...

Nhưng dường như không còn đủ sức vượt lên nữa, nàng cúi gục đầu, nghẹn ngào không nói nên lời. Nàng lặng người đi một lúc sau mới trấn tĩnh lại được. Và khi sắp bước ra khỏi cửa, nàng mới thở dài nói nhỏ :

- Thôi, đành vậy, Goya, nếu anh dứt tình như thế... một ngày kia, có thể rồi cũng như em, anh sẽ học được điều này: “Trong tình yêu không có chỗ cho hận thù và lòng kiêu ngạo!”

Chương 16: Tòa án khắc nghiệt

Giáo hội Tây Ban Nha bắt đầu lo ngại quyền lực đang từ từ rời khỏi tay mình từ sau lễ đăng quang của Hoàng đế Napoléon. Chính vì thế chúng giãy giụa một cách tuyệt vọng để cố giành lại ưu thế, bằng những hành động đàn áp khủng bố trắng trợn và tàn bạo. Giáo hội đã cho bọn mật vụ tiến hành những cuộc vây ráp, bắt bớ hàng loạt. Gần như ngày nào cũng có cuộc thiêu sống những mục phù thủy và hành quyết bọn người được gán tội là tà giáo.

Giáo hội còn quyết định giáng đòn trừng phạt vào những nhân vật cao hơn. Một bản danh sách những người nguy hiểm đối với giáo hội đã được bí mật xét duyệt và cơ quan mật vụ đã đến gõ cửa cả những tòa dinh cơ đồ sộ nhất Madrid.

Francisco Goya là một trong số những người đầu tiên được ghi trên bản danh sách bí mật ấy. Một đêm kia, anh bị bắt giữ mà không tuyên bố vì lý do gì. Họ chỉ cho anh vài phút để mặc quần áo, sau đó anh bị nhốt xuống hầm kín của tòa án giáo hội.

Cái hầm anh bị nhốt ở sâu dưới lòng đất. Nó là một cái ngách hẻm ẩm thấp và hôi hám, không có khí trời và ánh sáng, trong hầm lúc nhúc chuột bọ, chỉ có một tấm ván dùng làm giường nằm. Bọn lính gác mặc toàn đồ đen, âm thầm lặng lẽ, một ngày hai lần chúng mang bữa

ăn đến cho anh. Bữa ăn gồm nước súp loãng và bánh mì đen. Không một ai được phép đến thăm tù nhân. Anh biết là những hầm bên cạnh đều có người bị nhốt nhưng tường ngăn quá dày nên không một tiếng động nào vọng qua được. Tình cảnh giống hệt như nằm dưới đáy mộ sâu.

Trong màn tối âm u đó, chỉ có gương mặt trong sáng của Maria Cayettana ám ảnh anh. Anh tự nghiêm cấm mình không được nghĩ đến nàng, sợ sẽ hóa điên. Để duy trì sức sống, anh cố tưởng tượng đến những tác phẩm mà anh sẽ hoàn thành sau khi được phóng thích. Nhưng anh biết đó chỉ là hy vọng hảo huyền. Giáo hội không buông tha những tù nhân của chúng. Những con người khốn khổ này chỉ còn một con đường để trốn chạy là cái chết.

Một ngày nọ, có ba người trùm vải đen kín mít đến dẫn anh lên mặt đất. Ánh sáng ban ngày đột ngột làm anh lóa mắt. Thân hình tiều tụy ốm yếu, hai mắt bị quáng lòa. Anh cảm thấy đứng đưng với tất cả. Anh biết là chúng đang sửa sang người ngợm và quần áo cho anh. Mấy tên lính cắt tóc, cạo mặt cho anh, mặc cho anh một chiếc áo bằng vải thô. Chúng đưa đến một miếng bánh và thịt cừu, nhưng anh chỉ ăn được vài miếng vì dạ dày bị co bóp không chịu nổi. Nghĩ đến những ngày bị cái đói triền miên dày vò, anh bỗng cất tiếng cười sảng sặc. Bọn quân lính lắc đầu ái ngại. Họ đưa mắt nhìn nhau như ngầm bảo: “Lại một tù nhân hóa điên vì bị quỳ ám”.

Tuy vậy, bọn chúng vẫn im lặng và khi Goya ra hiệu không ăn nữa, thì chúng dìu anh vào một căn phòng rộng có vòm trần rất cao. Đó là tòa án giáo hội.

* * * * *

Anh đưa mắt nhìn quanh lo lắng.

Một hành lang dài chạy dọc theo gian phòng lớn, trong đó anh thấy đông đảo những nhà quý tộc, những mệnh phụ phu nhân, những ông lớn bề vạ đứng chen chúc, cổ vươn cổ ra nhìn bằng đôi mắt tò mò chăm chú.

Anh nhìn đám đông nhón nhác ấy một lượt, khi biết rằng không có Maria Cayettana ở đây, anh không để ý đến họ nữa. Bọn lính dẫn anh đến trước bục của tòa án và ra hiệu cho anh quỳ lạy. Nhưng anh chỉ hơi cúi đầu chào ba vị quan tòa rồi lẳng lặng ngồi xuống chiếc ghế mà người ta để cho anh.

Sau đó, lão công tố viên trưởng bước tới trước bục, cúi chào các vị thẩm phán quan, rồi quay sang Francisco.

- Anh là Francisco Goya, nghệ sĩ tà giáo?

- Tôi là Goya, họa sĩ. - Anh trả lời với một vẻ bình tĩnh mà chính anh cũng phải kinh ngạc.

- Anh biết là nếu anh không khai đúng sự thật trước tòa thì anh sẽ bị phanh thây chứ?

- Tuy không biết rõ chi tiết ấy, nhưng tôi nghĩ sự việc này sẽ kết thúc một cách không lấy gì làm vui vẻ.

Lão công tố viên trưởng cau mày, rút ra dưới áo một tập ấn bản “Những chuyện kỳ quái” :

- Tập sách này xuất bản mang tên anh. Anh có thú nhận anh là tác giả những bức họa này không?

- Sao phải thú nhận? Chính việc vẽ và in tranh ấy làm tôi sung sướng và hãnh diện chứ!

- Thưa quý tòa, - Lão công tố nói luôn - chính can phạm đã tự buộc tội rồi đấy. Tôi xin lấy một bức vẽ bất kỳ trong tập tranh này để chứng minh. Như bức tranh có nhan đề: “Lời vàng ngọc”. Trong bức tranh thể hiện những giáo đồ đang say sưa nghe lời thuyết giáo của một con vẹt! Tại sao anh dám coi những giáo sĩ truyền đạo như những con vẹt?

- Không, tôi chỉ coi rằng có một số nào như vậy. Không ít những bọn mà chính chúng sẽ phát run lên vì sợ hãi nếu chúng phải ra trước những tòa án xử kín buộc những người lương thiện vào tội chết.

Đôi mắt lão công tố run lên vì tức giận, nhưng lão cố nén cơn phẫn nộ :

- Còn đây là một bức vẽ khác được đặt tên “Tác phẩm của anh hàng mã”. Trong bức tranh, ta thấy một cái áo lễ với những phức sức của một giáo sĩ truyền đạo treo trên một cái cây, phía dưới là đám tín đồ quỳ gối. Nói khác đi, anh muốn chỉ ra rằng họ đều là bọn mù quáng điên rồ.

Francisco đứng bật dậy, bàn tay nắm chặt, nhưng anh phải cố nén để bình tĩnh lại.

- Tôi không cho phép ông diễn giải sai ý nghĩa những tranh vẽ của tôi. Những con người ấy không tôn thờ và quỳ gối trước những hình tượng ông giáo sĩ đâu. Họ quỳ gối trước một thằng bù nhìn.

- Thì một thằng bù nhìn mang lễ phục một giáo sĩ! Vậy mà anh dám nói là anh không nhạo báng nhà thờ.

- Trái lại chính là tôi tìm cách nâng cao uy tín của nhà thờ mà tôi yêu mến và tôn kính. Ngày sống ở Roma, tôi đã biết rõ nhà thờ, đã thấy nhà thờ cứu trợ, an ủi và nâng đỡ những người nghèo khổ, những kẻ bị đè nén. Nhưng tôi xin nói ngay rằng đó không phải là ở Tây Ban Nha. Ở đất nước này đây, dân chúng rên siết và quần quai kêu gào vì những đau đớn bất hạnh của họ, song nhà thờ thì không nghe thấy gì hết.

- Thật thế không? Và tại sao lại như vậy?

- Chính là vì ảnh hưởng đen tối và quái đản của giáo hội. - Goya nói khẽ nhưng rành rọt, biết rằng nói thế là ký nhận vào bản án tử hình của mình, nhưng anh uất ức đến không còn kiểm mình được nữa. Biết bao nhiêu con người tài năng của đất nước, những con người đức độ, đầy lòng hy sinh bị ép chặt và mòn mỏi trong sự kìm kẹp của pháp chế và giáo luật. Những nỗi kinh hoàng đã xâm chiếm họ như một thứ tật bệnh, nếu họ vùng vẫy để thoát khỏi cái bóng tối của thời Trung cổ ấy thì tòa án, như kiểu tòa án pháp đình đây, sẽ có cách làm cho họ phải câm lặng vĩnh viễn.

Ba vị quan tòa chụm sát vào nhau và trao đổi thăm thì. Rồi vị thẩm phán ngồi bên phải tuyên bố :

- Cuộc thẩm vấn tiếp tục.

- Tôi xin tòa pháp đình lưu ý đến hai bức vẽ khác nữa, chúng là những bằng chứng mạnh mẽ nhất để kết tội tên họa sĩ tà đạo đang đứng trước tòa đây. Goya, có phải anh đã vẽ cái hội đoàn những mục phù thủy này không? Bức tranh thể hiện một thứ lễ rao giảng ma quỷ do một con bò rừng đầu đội một vòng nguyệt quế chủ tọa?

Francisco hầu như quên mất tranh vẽ ấy, bức tranh mà hầu tước Doduna đã mua của anh từ lâu. Anh không nín cười được.

- Lời bình giảng của ông công tố hay thật! Tôi muốn tránh cho ông khỏi mất công đặt cho tôi nhiều câu hỏi khác về bức họa này. Tranh vẽ này đả kích những thói mê tín dị đoan của những người nông dân lạc hậu nước ta. Chính vì ông biết rõ đời hoạt động của tôi, nên chắc ông không thể quên rằng một Hồng y giáo chủ Italia đã từng viết cho tôi một bức thư dài, tỏ ý tán thành và ca ngợi bức vẽ này.

Lão công tố không nói gì, sắc mặt nhợt nhạt của ông ta càng tái thêm. Ông ta quay nhìn về phía cuối phòng và khoát tay ra hiệu. Hai người tiến lên, một người vác cái giá vẽ, người kia mang một bức họa cỡ lớn phủ một tấm vải đen. Những người dự phiên tòa đều chen lên phía trước để nhìn. Francisco nhận ra Don Manuel de Godoi cũng có mặt trong phiên tòa. Goya chưa kịp nghĩ xem ông ta đến đây để làm gì thì lão công tố đã nói :

- Goya, dưới tấm vải che này, có chân dung một người mà anh đã vẽ. Bức họa này đã bị lên án là một họa phẩm đồi trụy mang tính chất tà dâm dơ bẩn. Đây là một hành động chống lại Thượng đế, chống lại con người.

- Tôi không bao giờ vẽ bức tranh nào mang ý nghĩa như thế.

- Anh có nhận là đã vẽ một người đàn bà khỏa thân?

- Dĩ nhiên. Có người họa sĩ nào lại không từng vẽ những người khỏa thân? Tôi đã vẽ đến cả hàng chục tranh khỏa thân ấy chứ.

- Goya, anh phải hiểu rằng vẽ người trần truồng là một tội đáng chết.

Tức giận đến nghẹn thở, Francisco lắp bắp :

- Ai nói vậy?

- Giáo hội.

- Nếu vậy tất cả họa sĩ bậc thầy từ thời xưa, dù họ có trung thành tận tụy đến thế nào cũng đều là những kẻ có tội và đồng minh của ma quỷ cả ư?

Một vị quan tòa cựa mình trên ghế, Goya nói tiếp :

- Nếu thế, tôi xin nói thêm rằng cả đức Chúa và tất cả những vị giáo chủ đều là những kẻ phạm tội vì đã khuyến khích và đồng tình với cái tội đáng chết ấy, nếu lời nói của ông công tố là đúng. Tôi đã từng nhìn thấy biết bao nhiêu hình tượng người khỏa thân ở tòa thánh Vatican và trong hầu hết các lễ đường ở Italia.

Một phút im lặng nặng nề đè nặng lên phiên tòa. Sau cùng lão công tố đưa tay lật tấm vải đen phủ trên bức họa, để lộ ra chân dung nàng công tước Alper trong bức họa, mà trước đây, đôi bạn tình đã đặt tên cho nó là “Maja khỏa thân”.

Bằng một giọng đồng dục, lão công tố viên trưởng nói lớn :

- Các bức tranh xấu xa, tục tằn này giúp tôi không phải bình luận gì thêm cả.

Francisco đứng lên, anh nói to át cả những lời cuối cùng của viên công tố :

- Chẳng có gì là xấu xa, tục tằn cả. Tôi đã vẽ nó để ngợi ca và tỏ lòng tôn kính cái đẹp, ngợi ca người đàn bà. Và cái đẹp của người đàn bà là một sáng tạo của Thượng đế.

Bao nhiêu con mắt đều đổ dồn vào nhìn anh, vị quan tòa ngồi ở phía bên phải, cúi hẳn xuống để nhìn anh rõ hơn. Rất rõ ràng là sự phẫn nộ của Goya hết sức chân thành, không có chút gì là cường điệu giả dối.

- Chính người buộc tội tôi đã tự lật bỏ bộ mặt nạ che trên cái phần đồi trụy trong ý tưởng và tâm hồn ông ta. Thừa các vị thẩm phán, phải chăng người ta thuyết phục các vị cũng phải suy nghĩ rằng bức họa này là sự khêu gợi về dục tính, là sự khuyến khích những sa đọa nhục thể?

- Đúng thế! - Lão công tố buộc tội quát lên - Đó là chân dung của sự dâm ô đồi trụy.

Francisco nhìn ông ta từ đầu đến chân.

- Sự dâm ô đồi trụy là những điều tội lỗi xấu xa chỉ có trong nhận thức của những người xem tranh. Thân thể tự nhiên của người đàn bà là tác phẩm của tạo hóa. Còn cái ý thức hổ thẹn về sự khỏa thân ấy là sản phẩm của tính gian manh.

- Ngài Goya, ngài tự bào chữa với những luận lý chặt chẽ và đúng chỗ. - Vị thẩm phán nhiều tuổi nhất nói tiếp lời anh. Qua giọng nói, không thể đoán được là ông ta có tán thành anh hay không? - Anh hãy trình bày thêm cho tòa biết về tín ngưỡng của anh.

Francisco nghĩ thầm, họ yêu cầu anh trình bày những quan điểm của anh về xã hội. Cái vẻ hiền từ giả tạo ấy là thứ cam bẫy quen dùng của tòa án giáo hội. Nhưng anh sống với lòng tin của anh và sẵn sàng xả thân vì nó. Vả lại, anh cũng đã đi quá xa để có thể lùi bước trở lại.

- Tôi tin tưởng một cách vững chắc rằng Thượng đế vốn nhân từ. Nghĩa vụ những con người ở cõi đời này là phải làm mọi cách để học theo tấm lòng ưu ái vô cùng của đấng cao cả ấy. Nhưng để thực hiện được nghĩa vụ ấy, con người phải được tự do, và tất cả mọi người trong xã hội đều phải được bình đẳng. Tôi không phải là người đầu tiên suy nghĩ như vậy, thừa các quan thẩm phán. Các vị là những bậc thầy trong lĩnh vực thần học, hẳn các vị phải nhớ những lời của Hồng y giáo chủ Berlasman. Vị giáo chủ này đã nói quyền cai quản xã hội là do Thượng đế ban phát, nhưng lại phải được thực hiện với sự chấp thuận của đông đảo người đời. Ông cũng đi đến mức xác nhận rằng, khi dân chúng có những lý do chính đáng, họ có thể thay đổi cả chính thể bộ máy nhà nước theo ý muốn của họ.

Những tiếng trầm trồ ngạc nhiên thốt ra một cách lạ lùng thán phục. Nhiều tiếng ồn ào nổi lên trong đám đông. Một quan tòa, dùng cái búa nhỏ bằng ngà, đập xuống bàn để yêu cầu giữ trật tự.

Nhưng tiếng xôn xao ầm ĩ không dứt. Ông ta phải nói thật to để mọi người nghe rõ.

- Ngài Goya, tiếc cho ông đã chọn lầm đường, không đúng với thiên bẩm của ông. Đáng lẽ ông phải làm nghề trạng sư. Tôi thật ngạc nhiên thấy tại sao ông không công khai ủng hộ Bonaparte!

- Nếu Hoàng đế Napoléon thật sự mang đến cho chúng ta tự do và bình đẳng thì tôi ủng hộ ông ấy.

Phải dùng đến lực lượng lính cận vệ mới duy trì được trật tự và giữ cho công chúng khỏi náo động. Francisco quay đầu nhìn lại, anh thấy Don Manuel de Godoi ngồi ở hàng ghế thứ nhất đang viết trên một tờ giấy xé trong một quyển sổ nhỏ. Ông ta gọi một lính cận vệ, đưa tờ giấy và ra lệnh chuyển lên cho các vị quan tòa.

Người cao tuổi nhất trong các vị thẩm phán đọc đi đọc lại, xong chuyển cho hai người kia cùng đọc kỹ nội dung viết trong tờ giấy nhỏ. Ba cái đầu chụm vào nhau thầm thì hội ý, trong khi ấy, lão công tố viên trưởng nhìn họ một cách kinh dị.

Khi vị chánh án cao tuổi nhất cất tiếng nói thì gian phòng xử án đã trở lại yên tĩnh.

- Ngài Goya! Ông có tài năng đặc biệt nên đã được bổ nhiệm vào chức vụ họa sĩ triều đình. Ông cũng có những bạn hữu ở cương vị cao của chính phủ, quan tâm đến ông. Triều đình gửi tới bản tòa một thông điệp yêu cầu sự khoan hồng đối với một tài năng của đất nước. Tòa án chấp nhận thỉnh cầu ấy.

Bàng hoàng, hồi hộp đến nghẹt thở, Francisco không thể tin rằng anh được tự do.

* * * * *

Các quan tòa đứng lên và rời khỏi phòng xử án. Lão công tố viên trưởng âm thầm đi theo vẻ kinh ngạc lộ rõ trên nét mặt. Bọn lính cận vệ dắt Goya vào một căn phòng nhỏ và bảo anh ngồi chờ để chúng về nhà anh lấy quần áo. Đúng lúc đó, Godoi đi tới :

- Tôi đến chúc mừng ông được vô can, ngài Goya.

- Thưa ngài Thủ tướng, tôi biết tôi được tự do là nhờ ngài.

- Đó chỉ là cái màn che bên ngoài. Đúng thế, nhìn qua bề ngoài thì có vẻ như vậy. Sự thật, ông được vô can chính là do những quan điểm chính trị của ông về thời cuộc, và do những sự trùng hợp ngẫu nhiên rất may mắn cho ông.

- Dù sao tôi cũng cảm ơn ngài Thủ tướng. - Francisco nói một cách thận trọng, vừa tự hỏi không hiểu ông ta đòi hỏi điều gì ở mình để đánh đổi lại.

- Tôi biết ông đang ngần ngại chuyện gì. Ông không phải bận tâm, vì ông đã trang trải xong món nợ ấy của tôi đối với ông rồi. Và tiện đây, tôi xin thông báo chính thức để ông biết rõ tình hình. Việc Napoléon chuẩn bị xâm lược Tây Ban Nha không còn là chuyện bí mật nữa. Theo như tôi được biết, nếu không có gì thay đổi, thì quân đội Pháp sẽ tiến vào Madrid vào cuối mùa hè này.

- Tôi hiểu.

- Tôi đang băn khoăn tự hỏi. Tại sao đồng bào ta lại tỏ ra không chấp nhận cái việc không thể tránh khỏi ấy? Tôi cũng rất ngạc nhiên vì một số đông sĩ quan đã xin giải ngũ mà không chịu thỏa hiệp trong chiến lược liên minh với nước Pháp. Sự ngu xuẩn của họ làm tôi chán ngán. Nhưng dù sao tình hình này cũng chính là một lợi điểm trong kế sách của chính quyền đang dùng để khuất phục giáo hội.

Francisco nhướng mày, vẻ kinh ngạc.

- Rất nhiều nhân vật trong tầng lớp đại quý tộc đã đến dự phiên tòa xử vừa rồi. Có những tin đồn về việc ông tán thành, và bên vực Napoléon. Có thể ông không hề có chủ ý ấy, nhưng với những lời lẽ biện luận của ông trước tòa án, ông đã trở thành một "người hùng" trên trận tuyến ủng hộ Bonaparte. Bản thân Hoàng đế Napoléon Bonaparte sẽ rất cảm ơn ông, tôi có thể cam đoan với ông điều ấy. Trong khi chờ đợi một cuộc chuyển biến lớn của đất nước, tôi rất sung sướng được sự ủng hộ và cộng tác của ông vào cuộc liên minh này. Chao ôi! Thật có ít người Tây Ban Nha suy nghĩ được như ông.

Francisco chợt có ý nghĩ là các bạn hữu của anh sẽ tưởng lầm rằng anh đã mua tự do bằng những lời lẽ biện thuyết bên vực Napoléon Bonaparte trước tòa án. Giờ đây anh hiểu là anh đã điểm trúng yếu huyệt của pháp đình vì nếu người Pháp xâm chiếm Tây Ban Nha thì giáo hội sẽ không muốn chọc giận một vị Hoàng đế có khả năng xóa bỏ pháp đình chỉ bằng nét bút gạch ngang ấy.

Thủ tướng Don Manuel nhận thấy những cảm xúc thay đổi trên nét mặt Goya, ông ta cười một cách dịu dàng :

- Cũng còn một lý do nữa hết sức quan trọng, đã giúp ông trở lại cuộc sống ở Madrid, thừa ngài Goya. Có một người mà cả hai chúng ta đều quen biết đã trở thành một biểu tượng của lòng ái quốc, như là ngọn cờ tập hợp những lực lượng đối kháng của dân tộc Tây Ban Nha chống lại người Pháp. Tất cả bọn người mang danh là yêu nước đó đã bám vào váy người đàn bà ấy...

Ông Thủ tướng ngừng lại một lát tỏ vẻ rất thỏa mãn về mình. Rồi ông ta nói tiếp bằng giọng đạo đức giả.

- Thiên hạ đã bàn tán rất nhiều về quan hệ yêu đương giữa ông và bà công tước. Chuyện đó là tất nhiên... Người ta nói một cách mập mờ, có một cuộc liên minh giữa hai người... Nhưng hôm nay những kẻ nhiều chuyện ấy cũng có mặt trong phòng xử án. Việc đó hẳn cũng chỉ là chuyện tình cờ, họ đã tận mắt nhìn thấy vật chứng của câu chuyện tình ái được xăm xỉ bàn tán bấy lâu. Không còn ai nghi ngờ gì nữa...

Như vậy rõ ràng là Thủ tướng Don Manuel đã biết trước việc công tố viên công khai đưa bức họa “Maja khỏa thân” ra trước tòa và ông ta đã cẩn thận lựa chọn những người đến tham dự trong phiên xử án. Francisco muốn tung một cú đấm vào giữa bộ mặt gian xảo và thỏa mãn của ông ta, nhưng anh cố kìm lại. Anh nhớ rằng anh còn đang đứng trong tòa án giáo hội, vẫn còn đang mặc bộ quần áo tù, và nếu anh đánh Don Manuel lúc này thì lập tức sẽ lại bị bắt và ném xuống hầm kín.

- Tôn ông thấy đấy. - Thủ tướng Godoi nói tiếp - Tôn ông đã giúp một tay đắc lực vào việc hạ uy tín bà công tước ấy. Dù sao bà ta cũng sẽ trở thành một trò cười cho thiên hạ. Chẳng còn ai tin bà ta nữa, khi toàn thể đất nước này, biết rõ người tình cũ của bà ta, nhà họa sĩ vẽ bà ta hoàn toàn lừa lồ là một người tín nhiệm Napoléon Bonaparte, lại là người thù địch gần gũi nhất của bà ta...

Ngừng lại một lúc. Thủ tướng Godoi nói tiếp với nhiều hàm ý :

- Tôn ông thấy đấy. Quả là không đơn giản chút nào cả!

Vẻ mặt mặt nhọc uể oải, Thủ tướng Godoi cáo từ ra về. Trước khi quay bước, ông ta còn nói thêm :

- Chúc tôn ông mạnh giỏi, ngài Goya.

Bọn vệ binh đứng nghiêm chào Thủ tướng và hộ tống ông ta ra xe.

Chỉ khi gieo mình xuống những nệm gối trong xe, ông ta mới để tắt nụ cười trên môi. Ông ta thở dài nói với người tùy viên ngồi chờ ông trong xe :

- Ta đã tước bỏ hết nọc độc của nó nhưng con điểm ấy vẫn còn nguy hiểm. Bây giờ là lúc phải hành động, hành động ngay lập tức. Hãy trình lại cho ta biết Dona Anita vẫn đang làm việc theo chỉ thị của ta?

- Dạ vẫn còn đấy.

- Tốt lắm. Gọi cô ta đến ngay. Nhưng phải cẩn thận, ta không muốn gây thêm những vụ rắc rối. Anh còn giữ thứ bột hóa học mà ta tịch thu của nhà bào chế dược phẩm ở Gremade, bị tình nghi là đầu độc vợ không?

- Dạ thưa ngài Thủ tướng, còn.

- Được! Phải kết thúc như là một căn bệnh tự nhiên... Phải, một cái chết từ từ... không gây một phản ứng nào trong đời sống xã hội... Đúng là phải thế.

Don Manuel ngả đầu trên những chiếc gối mềm trong xe, rồi lau mũi bằng chiếc khăn tay

có tấm nước hoa thơm ngát. Đoạn ông ta nói tiếp giọng mơ màng :

- Có biết bao nhiêu thủ đoạn tinh vi để loại bỏ một kẻ thù! Ta không thể ca ngợi những tiến bộ tuyệt vời của nền văn minh khoa học. Ôi! Thật đáng tiếc biết chừng nào, nàng là con người nhan sắc! Ta vẫn ân hận là riêng ta đã không có những thành công về mặt tình cảm đối với nàng.

Chương 17: Tự do cho Tây Ban Nha

Hai trăm năm mươi ngàn quân lính Pháp, những binh sĩ trong đội quân viễn chinh đã từng chiến thắng trên khắp chiến trường châu Âu đã hùng dũng tiến vào đất nước Tây Ban Nha, giương cao quốc huy hình phượng hoàng của nền đế chế Pháp quốc.

Các binh đoàn chiến đấu Pháp tiến vào Tây Ban Nha theo đường biên giới bỏ ngõ, không gặp một lực lượng chống trả nào.

Đại bộ phận công dân trong nước, câm lặng, cắm cúi vào những công việc lao động thường ngày của họ, tỏ vẻ không quan tâm lắm đến việc gì khác. Họ chờ đợi Napoléon biểu thị tình hữu nghị của ông ta, trước khi họ chấp thuận cuộc liên minh không bình đẳng ấy.

Francisco Goya thuộc số ít người tin tưởng thành thật vào một ánh bình minh mới đã bắt đầu chiếu rọi trên đất nước Tây Ban Nha. Anh không giấu diếm tình cảm của anh. Sự tin tưởng của anh vào Hoàng đế Napoléon Bonaparte đã lây sang một số họa sĩ ủy viên của Viện Hàn lâm. Theo anh, họ cũng bắt tay cộng tác với những người đi chinh phục. Một số văn nghệ sĩ cũng làm theo.

Cuộc sống phù hoa trước đây ở kinh thành nay không còn nữa. Từ khi Napoléon kéo quân vào chiếm đóng, người ta đã bớt những cuộc tiếp đãi ở các phòng khách, nhiều quán rượu đóng cửa. Và Goya cũng không có tin tức gì về nữ công tước.

Một bầu không khí ngột ngạt u uất bao trùm khắp đất nước. Một cái gì nung nấu âm ỉ, bóp thắt trái tim giống như trong trạng thái hồi hộp chờ đợi một sự bùng nổ.

Giữa lúc ấy, Napoléon đã đột ngột giáng xuống một đòn thật mạnh. Trong một đêm, ông ta bắt toàn bộ hoàng gia Charles IV đưa về nước Pháp mà không một ai hay biết, dân chúng chưa kịp định thần thì lại nhận tiếp luôn một đòn mới nặng nề hơn. Hoàng đế Charles IV buộc lòng phải thoái vị theo ý của Napoléon Bonaparte, ông ta chọn đưa hoàng thân Joseph là anh ruột của ông ta lên kế vị ngai vàng của dòng họ vua theo đạo giáo.

Riêng Don Manuel dé Godoi vẫn giữ chức vụ Thủ tướng.

Dân chúng bị đột ngột trước những biến cố ghê gớm của đất nước, nhưng vẫn giữ thái độ bất động khó hiểu. Lễ đăng quang của Hoàng đế Joseph đã được tiến hành yên ổn không gặp trở ngại nào.

Đến cả Francisco cũng rất ngỡ ngàng trước sự xoay chuyển của tình hình theo một chiều hướng khác hẳn với mọi điều dự đoán trước đây.

Một mình trong xưởng vẽ, anh suy nghĩ về những sự kiện mới ấy và cảm thấy rất lo lắng. Anh chẳng nghĩ gì đến ăn uống và cũng không thể cầm bút vẽ nổi.

Khi Giuanito sau nhiều ngày vắng mặt trở về, anh thấy trong người nhẹ nhàng như trút bỏ được nỗi buồn bực. Vậy là đã có người bạn tâm huyết, anh có thể bàn luận về tình hình mới của đất nước. Nhưng bạn anh nhìn anh bằng đôi mắt âm thầm, không nói năng gì, vào phòng riêng đóng cửa lại.

Francisco nghe thấy anh ta đi lại trong phòng. Tò mò, Francisco đẩy cửa bước vào. Giuanito đang thu xếp hành trang, nghe tiếng Goya, anh quay lại. Nhìn Goya một cách dăm chiêu, rồi nói bằng giọng mỉa mai :

- Thế nào, Goya, anh thỏa mãn rồi chứ? Nếu người ta nói với tôi rằng: Anh, họa sĩ Francisco Goya đã trở thành một gã tay sai dơ bẩn thì thật tình tôi sẽ không tin đâu.

Francisco bỗng nổi giận, con người ngay thẳng trong anh như bị xúc phạm. Anh mà là một gã tay sai ư? Anh quát lên, mặc dù thâm tâm anh không muốn :

- Tôi là một nghệ sĩ. Tôi vẽ những chân dung người ta đặt hàng. Tôi không chịu ơn hoặc mắc nợ ai hết.

Giuanito rút ra một con dao dài có chuôi bằng sừng, rồi giắt vào trong ống của chiếc ủng bên phải. Rồi anh khoát mạnh tay chỉ ra ngoài cửa sổ.

- Anh sống ở thế giới nào, Goya? Anh không biết những gì xảy ra ngoài kia sao? Chúng đến ăn cướp nốt chút gì còn lại của ta và đặt cho ta một thằng bù nhìn.

Giuanito kiểm tra lại khẩu súng lục, biết chắc súng đã được nạp đạn, anh giắt vào thắt lưng dưới lần áo lót. Đoạn anh đưa mắt nhìn khắp gian phòng nhỏ một cách lưu luyến, rồi thở dài :

- Anh là một họa sĩ có tài, điều đó cho phép anh làm tất cả những việc theo ý anh. Còn tôi, tôi chỉ là một con người khốn khổ. Nhưng tôi muốn có quyền làm người. Goya, anh có chúc tôi lên đường may mắn không?

- Tất nhiên phải chúc anh may mắn rồi. Nhưng anh đi đâu?

- Đi chiến đấu chống quân chiếm đóng. - Anh chàng hộ pháp trả lời một cách đơn giản.

- Anh điên à? Anh tin rằng anh có thể chống lại đội quân hùng hậu ấy sao?

- Cứ phải làm thử.

- Các anh định dùng những khẩu súng lục và những con dao cổ lỗ, lao vào chống một đội quân hùng mạnh và ghê gớm nhất châu Âu?

- Goya, đã từ bao năm nay, tôi được nghe nói đến nhân quyền. Tôi muốn tất cả những người Tây Ban Nha đều bình đẳng. Dưới triều đại cũ chúng ta không có tự do. Giờ đây chúng ta lại thêm hai lần trói buộc. Cứ cho rằng hiện nay có hai trăm năm mươi ngàn lính Pháp chiếm đóng trên đất nước ta. Nhưng chúng ta có hàng triệu người, chúng ta sẽ biết cách chiến đấu. Sẽ đánh chúng ở khắp nơi. Phá hoại tiếp tế, đánh vào hậu phương của chúng. Từ trên cửa sổ các tầng gác chúng ta bắn vào các lực lượng tuần tra của chúng. Và, chúng tôi sẽ không bỏ cuộc chiến đấu này trước khi chưa đuổi sạch đến tên lính Pháp cuối cùng ra khỏi đất nước Tây Ban Nha. Chúng tôi sẽ giành được tự do bằng chính bàn tay của mình. Sau đó, liệu hồn cho những kẻ nào muốn tước đoạt nó từ chúng tôi.

Đúng là một bài diễn văn hùng hồn và cảm động, đầy chân tình và dũng cảm. Nhưng, Francisco vẫn không dứt bỏ được những quan điểm cũ của mình, những ý tưởng chân thật và ấu trĩ mà anh đã bệnh vực trong bao năm nay.

- Ta phải để cho Napoléon có thời gian thực hiện những lời hứa của ông ta. Chúng ta cũng chưa thể biết ông ta có đối xử với chúng ta như một đất nước bị chinh phục không?

- Sao lại không? Khi một tên trộm vào nhà anh, xin đừng chờ xem nó sẽ lấy của anh thứ gì. Anh phải đánh chết nó trước khi nó cướp đoạt tài sản của anh. Goya, tôi không chào vĩnh biệt anh mà chỉ xin chào tạm biệt. Tôi biết rồi anh sẽ mở mắt ra và sẽ đi theo chúng tôi. Mặc cho ai nói thế nào thì nói, riêng tôi, tôi hiểu anh và vẫn còn tin anh.

* * * * *

Còn lại một mình trong xưởng vẽ, Francisco lại cảm thấy cô độc và ngò vức. Nếu Giovanito nói đúng thì ra anh đã bị Don Manuel lợi dụng trong việc phản bội quyền lợi đất nước Tây Ban Nha và bôi nhọ phẩm giá của Maria Cayettana.

Francisco đang đi lại một cách bực dọc trong xưởng vẽ thì có tiếng gõ cửa. Anh mở cửa và thấy một người đứng trước bậc thềm.

Thoạt nhìn Goya không nhận ra ngay viên thiếu úy cận vệ Don Rodrigues Sanches, anh ta mặc bộ quần áo rất lịch sự.

Như có phản ứng tự nhiên, do nhớ lại chuyện cũ, anh nhảy một bước đến chỗ để thanh kiếm. Nhưng người khách giơ tay lên với một nụ cười đượm buồn :

- Vô ích, ngài Goya, tôi không có vũ khí.

Francisco nhìn lại anh ta và thấy anh ta nói thật. Anh dịu giọng :

- Xin lỗi. Mời ông vào nhà.
- Cám ơn Ngài. Ngài thay đổi nhiều quá, ngài Goya.
- Cả ông cũng thế.

Hai người yên lặng nhìn nhau như dò xét. Sau đó, viên sĩ quan ngẩng đầu lên và nói :

- Chắc tôn ông tự hỏi, tôi đến đây có việc gì?

Francisco khẽ gật đầu, không trả lời.

- Đối với tôi, việc đến thăm ông thật không dễ dàng. Tôi muốn mình phải cư xử như một người thẳng thắn, có nghĩa vụ phải làm sáng tỏ nhiều điều vướng mắc đang đè nặng lên tâm tư của ông, nhất là sau những chuyện xảy ra trong lần gặp gỡ cuối cùng của chúng ta. Tôi nhận ra rằng lúc ở Solina, tôi cũng quá nông nổi bùng bột. Lẽ ra tôi phải bình tĩnh và suy nghĩ thận trọng hơn. Vì tôi rất hiểu tâm sự và tình yêu của ông. Đối với ông, trước sau tôi vẫn có cảm tình.

- Ông đã biểu thị cảm tình ấy với tôi một cách quá ác liệt đấy.

- Có thể ông sẽ không tin tôi, và tôi cũng không dám trách ông. Nhưng xin ông nhớ cho rằng, tôi không hề ra lệnh cho quân lính của tôi hành hung ông. Tôi xin nói với ông sự thật ấy bằng lời nói danh dự của một người cầm kiếm. Tôi có lý do để gọi lại những chuyện đã qua. Tôi hy vọng ông sẽ nghe tôi và tin những lời tôi nói với ông đây.

- Tôi sẵn sàng nghe, Don Rodrigues.

- Nữ công tước Alper đang bệnh rất nặng.

Francisco cảm thấy tim mình như quặn thắt lại, nhưng anh cố giấu nỗi lo lắng.

- Tôi rất buồn vì biết tin ấy. Tôi xin ông chuyển giúp những lời thăm hỏi của tôi và chúc bà công tước chóng bình phục.

Don Rodrigues lắc đầu một cách ngao ngán :

- Tôn ông từ chối không muốn hiểu rõ sự thật sao?

- Tôi từ chối không tranh chấp với ông nữa. Nhưng... nhưng tôi không cho phép ông khinh thị tình yêu chân thành của tôi đối với nàng trước đây.

Trước những lời lẽ đột nhiên sôi nổi ấy, người khách cảm thấy ngạc nhiên đến nỗi phải bật cười, nhưng ông ta kiềm ngay lại và xin lỗi.

- Tôi xin ông - Goya nói tiếp - Với thời gian tôi đã hiểu rõ việc đời hơn. Và tôi chỉ còn có thể cúi đầu chấp nhận. Rõ ràng Maria Cayettana yêu ông hơn vì các người cùng một đẳng cấp. Nàng đã có lý. Tôi rất ân hận phải thú nhận rằng sự khôn ngoan đã không đến với tôi cùng với tuổi tác. Bản chất tôi nóng nảy, tôi là người cực đoan trong tình yêu. Giờ đây tôi sống bàng quan với tình yêu ấy, lòng tôi nguội lạnh rồi.

- Dù ông có thái độ như thế nào. - Don Rodrigues nói - Nàng cũng không phàn nàn ân hận. Tôi được biết nàng từ lâu. Tôi tin chắc rằng nàng không hề yêu một người nào khác ngoài ông.

- Nàng cử ông đến đây? - Francisco nói.

- Không, nàng không biết tôi đến đây. Ông vừa nói sẽ từ chối không tranh chấp cùng tôi. Về chuyện gì mà phải tranh chấp? Tôi chưa bao giờ được vinh dự là đối thủ của ông. Tôi yêu nàng, đó là điều thành thật. Tôi mong được nàng đáp lại, nhưng hy vọng tha thiết của tôi, chỉ là mơ ước hão huyền.

Francisco nhắm nghiền đôi mắt và đưa tay đỡ lấy vầng trán.

- Rồi sao nữa?

- Tôi nói thế nào để ông tin được rằng ngày ấy, tôi được phái đến Solina là để thi hành mệnh lệnh đặc biệt của Godoi. Làm thế nào để nói cho ông hiểu được là chính Don Manuel đã đích thân đến gặp nàng, đã đe dọa nàng là sẽ bắt giữ ông, nếu ông không trở về Madrid ngay tức khắc.

Nhìn thấy vẻ kinh ngạc và đau đớn biểu lộ trên nét mặt Goya, giọng nói gay gắt của chàng

quý tộc trẻ tuổi cũng dịu bớt. Anh ta nói tiếp, nhẹ nhàng hơn.

- Rõ ràng là khi ấy Don Manuel không nhằm đánh vào ông. Ông Thủ tướng không quan tâm lắm về ông. Ông chẳng qua chỉ là một điểm yếu của Maria Cayettana. Ông ta muốn dùng ông để khống chế vai trò của Maria, qua ông để đánh những đòn nặng vào Maria. Chẳng bao giờ ông biết được nỗi khổ tâm của người đàn bà đã yêu ông thiết tha trong cuộc mặc cả với một đối phương nham hiểm và nhiều quyền lực. Nhưng chính ông ông lại làm cho nàng bị tổn thương một cách vô cùng độc ác.

Mặc dù không khí trong phòng thoáng mát, Francisco vẫn cảm thấy ngột ngạt.

- Tôi có lỗi với ông rất nhiều, Don Rodrigues Sanches. Ông có sẵn lòng tha thứ cho tôi không, nếu tôi nói với ông rằng tôi đã quá yêu nàng, một tình yêu quá tha thiết, đến không còn đủ sáng suốt để nhìn nhận lẽ phải?

Don Rodrigues thở dài và chìa bàn tay tỏ dấu nối lại tình thân hữu.

- Tôi rất hiểu ông.

Im lặng một lát, Don Rodrigues nói tiếp :

- Giữa chúng ta đã giải tỏa được mỗi ngờ vực với tư cách những con người tôn trọng danh dự. Nhưng cái danh dự con người ấy sẽ không còn, nếu ta cam chịu cúi đầu làm công cụ cho những chủ nhân mới đang đẩy nhân dân Tây Ban Nha vào vòng nô lệ. Chính vì vậy mà tôi rời bỏ quân đội. Một ngày kia, nếu muốn tìm đến với chúng tôi, ông sẽ thấy chúng tôi đã tổ chức thành những đội quân du kích có vũ trang chống xâm lược. Căn cứ chúng tôi ở trong vùng núi phía bắc. Đêm nay, tôi sẽ rời Madrid để tham gia lực lượng du kích. Tôi nói với ông tất cả những điều đó, và tin rằng ông là người Tây Ban Nha có thiện chí. Chúng ta phải chuộc những lỗi lầm đối với tổ quốc, tôi hành động bằng vũ khí, còn ông, bằng cây bút vẽ của ông. Ông có thể giúp ích cho chúng tôi nhiều, ngài Goya, chiến đấu để chống nền chuyên chế và bọn xâm lược, cây bút vẽ của người họa sĩ, nhiều khi còn lợi hại hơn cả ngàn tay súng. Chúng tôi sẽ chờ ông.

Không đợi trả lời Don Rodrigues quay gót đi ra.

* * * * *

Francisco đứng lặng rất lâu sau cánh cửa đóng, đầu óc bối rối. Anh chỉ còn nghĩ tới Maria Cayettana, và quyết định đi tới tìm nàng. Anh vợ cái mũ, rồi hấp tấp bước đi.

Phố xá gần như vắng ngắt. Goya đi bộ đến lâu đài Alper. Khi anh đến nơi nữ công tước ở thì trời đã về chiều.

Người quản gia đón anh, để anh chờ một lát sau trở lại nói với anh là nàng công tước nhận lời tiếp anh. Nhưng anh còn phải ngồi chờ một hồi lâu nữa. Anh nghĩ thầm, hẳn nàng muốn trừng phạt anh vì thái độ không khoan nhượng của anh trước đây trong lần nàng đến gặp anh ở xưởng vẽ. Francisco biết đâu rằng Maria Cayettana còn phải tìm cách trang điểm để che giấu những nét tàn phá của bệnh tật. Nàng cũng muốn chờ cho ánh hoàng hôn thắm xuống, bóng tối sẽ giúp nàng giấu giếm vẻ tàn tạ trên nhan sắc và tình trạng nguy kịch của nàng.

Mãi lâu sau, khi trời tối sập xuống, Dona Anita mới ra đón Goya vào.

- Công nương đang ở trong vườn hoa. - Người hầu gái nói với anh.

Francisco đi theo người hầu gái ra vườn, đến lầu hóng mát, anh thấy Maria Cayettana nằm ngả người trên một chiếc ghế dài kê tận trong cùng gian phòng mờ tối. Anh không nhìn rõ mặt nàng nên ngập ngừng không dám bước tới vì không hiểu nàng sẽ đón tiếp anh với thái độ thế nào.

Nhưng giọng nói êm ái của nàng cất lên hết sức dịu dàng :

- Goya! Em biết thế nào rồi anh cũng đến.

Francisco chạy đến bên nàng, lòng hồi hộp, cổ họng nghẹn ngào. Anh quỳ một gối xuống trước mặt nàng. Anh không tìm được lời nào để nói lên hết nỗi buồn khổ, lòng hối hận và nỗi đau đớn của anh. Những lời nói lúc này cũng trở thành vô ích. Maria Cayettana thở dài đưa tay ra đón anh. Anh gục đầu vào lòng nàng.

Rồi sau khi anh đứng lên, nàng kéo anh ngồi xuống cạnh nàng. Anh cười âu yếm và ôm nàng trong tay. Hai người cùng im lặng. Hai tay anh nhẹ nhàng nâng mặt nàng lên, ngắm nhìn bằng đôi mắt trù mến, Maria Cayettana cất tiếng cười yếu ớt và nói bằng giọng dịu dàng :

- Goya, giờ đây anh nhìn thấy những gì? Em có là gương mặt phù thủy trên giàn hỏa? Anh còn nhìn thấy gì trên gương mặt em?

Thực tế, anh đã nhìn thấy gương mặt hốc hác, da mặt tái xanh mà son phấn không thể che giấu hết. Nàng gầy yếu đi nhiều. Đôi cánh tay tròn trịa màu ngà và cái cổ nõn nà trước đây bây giờ đã trở nên mảnh khảnh nhẵn nhéo. Hai quầng mắt lõm sâu làm cho cái nhìn của nàng có những nét buồn u ám. Bộ tóc vàng óng giờ đây đã xám xịt xuống. Chỉ riêng giọng nói của nàng, với thanh âm trong trẻo là không thay đổi. Francisco cũng gượng cười, trả lời nàng bằng một giọng dịu dàng như vậy.

- Maria, anh đã nhìn thấy sự tận cùng của một đêm dài... Anh nhìn thấy bầu trời và những vườn cây đầy nắng ở Solina... Anh nhìn thấy những điệu vũ dân gian không dứt trong những tiếng đàn guitare.

Anh ngừng lại, thở dài. Thốt nhiên cảm thấy như hết cả hơi sức, và anh để bật ra những lời ngoài ý định :

- Anh cũng thấy một người đàn bà không phải là em, không còn là em. Một người ốm yếu và mệt mỏi. Maria có phải em đã đi vào dĩ vãng? Hay đã để lại mình trong dĩ vãng mà ra?

Maria Cayettana thở dài, cố giấu một cái rùng mình.

- Em rất khổ tâm. Em muốn được đứng thẳng dậy để đón tiếp anh mà không còn hơi sức. Anh biết không?

Những lời nói chân thành và tuyệt vọng của nàng làm anh thất lòng. Francisco trấn tĩnh lại và nói với giọng đùa cợt.

- Em muốn đứng ư? Thế thì có khó gì?

Francisco liền đứng dậy, đưa tay cho nàng và nhẹ nhàng đỡ nàng đứng lên. Maria loạng choạng trên đôi chân yếu ớt rồi đứng im một lát. Nàng tựa người vào Francisco, hai chân run rẩy.

- Sao anh? Anh thấy em thế nào?

- Tuyệt diệu!

Goya ôm sát nàng vào anh, anh sững sốt vì cảm thấy trong vòng tay anh, nàng nhẹ nhàng và bé nhỏ quá. Anh lại đặt nàng ngồi xuống, nàng cũng không chút phản ứng.

- Thầy thuốc nói bệnh tình em ra sao? - Francisco hỏi một cách lo ngại.

- Họ cố gắng chạy chữa đến hết sức họ.

- Họ có nói là em sẽ khỏi không? - Francisco gặng hỏi. Maria tránh không trả lời. Nàng tiếp tục thầm thì những ý nghĩ thầm kín.

- Đối với em, sự chờ đợi thế là chấm dứt. Anh vừa nói, sự tận cùng của một đêm dài. Đúng thế. Điều gay go gian khổ của một tình yêu tuyệt vọng đã chấm dứt. Phần còn lại của em thật nhẹ nhàng đơn giản. Còn anh...

- Anh, anh phải tìm kiếm chân lý của cuộc sống. Cái mà anh đã thấy hình như chưa phải cái anh thật sự kiếm tìm. Cả cái gì trong chính con người anh, anh cũng chưa thấy đó thật là anh. - Goya diễn đạt lúng túng, rất khổ tâm vì không tìm được những lời lẽ chính xác và rõ ràng hơn.

- Chân lý, đó là đất nước Tây Ban Nha.

Maria Cayettana nở một nụ cười thật tươi làm gương mặt nàng bỗng sáng lên và trẻ hẳn lại.

Goya nhìn vào mặt nàng :

- Em, em sẽ bình phục chứ?

- Tất nhiên, em sẽ chống bình phục vì anh đã thuộc về em. - Nàng trả lời với niềm tin tưởng chân thành trong giọng nói.

Nhưng Goya vẫn chưa dứt được lo ngại :

- Nếu em thấy có mệnh hệ nào, phải nói với anh ngay, Maria.

- Anh cứ tin như thế. Em đã chuẩn bị trước những lời trời trăn cho anh. Anh có muốn nghe trước những lời cuối cùng của em không?

Nàng nói tiếp với một nụ cười thoảng nhẹ trên đôi môi héo hắt :

- Thế này nhé, Goya, em nhớ rồi... Vâng, em định sẽ di chúc lại cho anh... là em để lại cho anh thừa kế hai cái kho tàng quý báu nhất của đời em: anh và tổ quốc Tây Ban Nha.

Francisco nhìn sâu vào đôi mắt nàng đang long lanh như có lửa cháy. Từ trong đôi mắt ấy, trong phút giây anh bỗng thấy hiện lên cả cái sắc đẹp long lanh và sắc sảo của nàng. Lòng anh xao xuyến bồn chồn, nghe những lời nàng nói như vang đến từ một thời nào xa xôi lắm.

- Em đã nói với anh đừng để những nỗi đau buồn về dĩ vãng dẫn dắt anh, đừng tìm lại hình ảnh em trong những hồi ức về quá khứ, vô ích. Anh chỉ cần nhìn ra chung quanh, anh sẽ thấy em trong tất cả mọi người Tây Ban Nha. Đó cũng là tất cả bí mật của đời em. Em là đất nước Tây Ban Nha.

Francisco cười chua chát :

- Từ trước đến nay không có ai như em, từ nay về sau cũng sẽ chẳng bao giờ có người nào như em.

- Nhưng...

- Em đừng quên người họa sĩ trong anh. Từ khi biết em, từ ngày anh yêu em, Maria, tất cả những việc anh làm, tất cả những gì anh vẽ mới thật sự có ý nghĩa.

- Đừng nói như vậy. Có lẽ em đã giúp anh tìm được chính con người anh, có lẽ em đã làm cho anh tin tưởng vào bản thân mình. Nhưng chỉ thế thôi. Và chẳng có gì thêm nữa. Anh không cần có em để trở thành một họa sĩ có tầm cỡ của đất nước Tây Ban Nha.

Giọng nàng nghiêm trang và thành thật. Anh biết là nàng không nói đùa vui. Anh cảm thấy lòng quặn thắt. Anh thì thầm :

- Maria, không có em, anh không thể sống.

Đã biết bao lâu nay, nàng mơ ước sống trong cảnh tượng này, chuẩn bị chờ đón nó. Nàng mỉm cười âu yếm và vuốt ve đầu tóc anh.

- Sao ngốc thế, Goya. Anh không cần có em. Sự nghiệp của anh chỉ mới bắt đầu. Sớm muộn rồi thì anh cũng sẽ hiểu rõ quân Pháp đối với đất nước ta ra sao. Lúc này em không muốn tranh luận nữa, nhưng em tin chắc một ngày kia anh sẽ quay lại chống Bonaparte. Và như vậy, tổ quốc Tây Ban Nha sẽ tồn tại trong những tác phẩm của anh.

Nàng ngừng lại một lát rồi nói thêm với giọng thật vui :

- Một bài diễn văn vĩnh biệt đặc sắc phải không anh?

- Không, em quên đi điểm quan trọng nhất là anh không biết cây bút vẽ của anh đã có chút ý thức nào về đất nước Tây Ban Nha. Nhưng có điều anh nhận thức rõ là chỉ có qua em, anh mới sống thật cuộc sống của mình.

Maria Cayettana như đã hết sức. Nàng không còn đủ can đảm để giữ cái vẻ bình thường giả tạo. Nàng mệt nhọc gục xuống trong tay Goya, nói thì thầm, tiếng nói nhỏ đến nỗi phải lắng tai lắm mới nghe rõ :

- Goya, em không có quyền đòi hỏi với anh điều ấy, nhưng em muốn biết anh còn yêu em nữa không?

- Em đã biết câu trả lời của anh rồi.

Goya nắm lấy bàn tay nàng và đặt vào đây một cái hôn đầm thắm. Nước mắt ràn rụa, nàng công tước ngẩng cái đầu cúi gục của chàng họa sĩ, chớp hai hàng mi, cố gắng trấn tĩnh để

nén lòng thổn thức. Nàng đã tin chắc vào cái chết, nhưng đột nhiên, lúc này nàng lại cảm thấy thiết tha muốn sống. Nàng yêu Goya, yêu cuộc sống hơn lúc nào hết.

Goya vẫn ngồi im, đôi môi áp chặt trong bàn tay gầy guộc và nóng hổi ấy. Anh nghe thấy nhịp mạch của nàng yếu ớt và hiểu rõ điều mà nàng đã cố giấu giếm một cách tuyệt vọng: bệnh tình nàng đã đến giai đoạn nguy kịch, nàng không còn hy vọng sống. Nhưng anh cũng không đủ can đảm để tỏ ra cho Maria biết là anh đã nhận thấy rõ sự thật đau đớn ấy. Anh cố làm như không biết để nàng khỏi đau lòng.

- Goya, rồi anh sẽ đến thăm em luôn chứ? Đến ngay nhé.

- Ngày mai, và tất cả những ngày sau đây. Cho đến khi nào chúng ta có thể cùng nhau ra đi.

- Anh đã mang đến cho em hy vọng sống.

- Em có thấy mệt lắm không? Anh đưa em vào nhà.

- Không, em muốn anh từ biệt em ở đây, Goya. Chúng mình chia tay ở đây.

Nàng không thể thú thật với anh là nàng không thể bước đi được ba bước, và phải để cho người hầu cáng đi.

- Không, không phải vĩnh biệt đâu. Tạm biệt anh. Đến ngày mai nhé, Goya.

- Đến mai, tình yêu của anh ạ!

Anh ôm nàng, như trong cơn sốt, hôn nàng rất lâu. Nàng níu lấy vai anh, có ý nghĩ như cố bám lấy cái sống đang dần tuột khỏi tay nàng. Francisco đặt nàng ngồi xuống ghế, đoạn anh đứng lên, bước nhanh như chạy không quay đầu nhìn lại.

Cả hai người đều cảm thấy một cách chua xót rằng đối với họ cái ngày mai ấy không còn nữa.

Chương 18: Đám tang khởi đầu cho những cuộc nổi dậy

Tang lễ nữ công tước Alper XIII cử hành về đêm. Chỉ có khoảng mười người dự lễ, trong đó có Francisco âm thầm đau đớn. Đôi mắt đã cạn khô nhưng bị tẩy mọng lên sau nhiều đêm thao thức. Francisco rời khỏi thánh đường khi lễ cầu hồn kết thúc.

Anh đi lang thang hơn một giờ, quanh các phố xá kinh thành.

Cuối cùng anh nhận ra rằng trên đường phố có đông người hơn những ngày thường và các đơn vị binh lính chiếm đóng hình như ở trong tình thế báo động. Hầu như tất cả mọi người đều mặc đồ đen. Bỗng anh hiểu là dân chúng Madrid đang để tang nữ công tước và anh càng cảm thấy lòng phiền muộn. Quân Pháp sẵn sàng trong tư thế chiến đấu. Trong đêm nay thế nào cũng sẽ nổ ra những cuộc xung đột.

Aríh chợt thấy mình bị kéo theo một đám đông người đi về phía quảng trường Plada Mayo. Đám đông dân chúng đi với vẻ bình tĩnh. Francisco thấy có những người công khai tỏ vẻ thách thức quân lính Pháp. Họ chẳng cần giấu diếm, hùng dũng vung lên những con dao nhọn và những khẩu súng trường.

Từ phía xa, có tiếng hét :

- Tiêu diệt hết bọn chuyên chế! Godoi phải chết! Tổ quốc Tây Ban Nha muôn năm!

Chung quanh Francisco Goya, một đám đông chạy tới. Nhưng mọi người đứng ngay lại khi nghe tiếng đạn pháo nổ. Tiếng súng trường nổ gần. Đám đông tản ra. Ở một góc quảng trường, tiếng một người đàn bà kêu hét lên. Nhưng tiếng kêu của chị ta ngừng tắt ngay, Francisco rùng mình, những người chung quanh bỏ chạy cả. Nhưng anh không chạy. Anh chẳng còn biết tìm cái gì, cũng chẳng còn cái gì để mất nữa. Anh cứ một mình cầm đầu làm lủi đi. Khi đến đầu quảng trường, một toán lính chặn ngang đường, bắt anh đứng lại. Những cảnh tượng trước mắt đã kéo anh về với thực tại.

Trên mặt đường phố, ngổn ngang nhiều xác chết, có khoảng mười hai người bị bắt, hầu hết họ đều bị thương. Bọn lính dùng chân đạp, dùng mũi lê thúc họ một cách tàn nhẫn.

Một nhóm sáu người, tay bị trói quặt ra phía sau lưng, bị đẩy ra chỗ vòi phun giữa quảng trường. Francisco đoán chừng đó là những người cầm đầu cuộc nổi dậy, chúng sắp đem xử bắn tại đây. Nổi căm giận và lòng xót thương tràn ngập trong lòng, anh run người lên khi nhận ra trong đám người bị bắt có một người vóc dáng to lớn. Đó chính là Giuanito.

Với hai bàn tay không, trong hoàn cảnh đơn độc, anh không thể làm gì được để cứu bạn. Gần đây, anh đã tự nhìn rõ hơn bộ mặt của kẻ thù. Chúng mang tự do đến cho dân chúng Tây Ban Nha bằng cách tiêu diệt những người đấu tranh cho tự do kia hay sao? Không, tự do, đúng như Giuanito đã có lần nói với anh, phải chính tự tay những người Tây Ban Nha giành lấy. Anh đã hiểu. Tổ quốc Tây Ban Nha chỉ giành được tự do bằng cuộc đấu tranh của chính mình.

Không để ý đến bọn lính Pháp đứng vây quanh, Goya gào to :

- Giuanito!

Giuanito đã nhận ra tiếng gọi, mỉm cười đưa mắt lên tìm. Goya gọi tiếp :

- Giuanito! Tổ quốc Tây Ban Nha muôn năm!

Anh ngạc nhiên vì thấy bọn lính không đổ dồn về anh. Sau đó, anh biết là chúng không hiểu tiếng Tây Ban Nha. Anh hô hoặc nói gì chúng cũng chẳng hiểu.

- Tiêu diệt bọn chuyên chế! Đả đảo đàn áp khủng bố! - Giuanito hô lớn.

- Tây Ban Nha muôn năm! - Một người trong số những người bị bắt hô tiếp.

Tất cả bốn bề, đám đông đồng thanh hô theo, tiếng hô nghiêm trang, long trọng nghe âm vang như lời cầu nguyện.

Viên sĩ quan hét lên, buông ra một mệnh lệnh ghê rợn. Lập tức tất cả đều im lặng hoàn toàn. Tiếp đó là những tiếng súng lách cách. Bọn đao phủ đã lên đạn. Viên sĩ quan ném ra ngoài một mệnh lệnh nữa. Một loạt súng nổ vang, Francisco quay mặt đi, nhưng anh cũng đã kịp nhìn thấy Giuanito ngã gục trong vũng máu.

Đó là đêm khủng khiếp đầu tiên của kinh thành Madrid. Không mấy người nhắm mắt được trong đêm đó. Từng loạt súng nổ ở khắp mọi nơi, và cứ nhóm kháng chiến nào lấy khu nhà nào đó làm vị trí chiến đấu thì lập tức đạn pháo và đạn súng cối rớt đúng vào đó, làm cho nhà cửa đổ sập. Những ai còn tin vào một cuộc liên minh hòa bình hữu nghị với nền đế chế Bonaparte thì nay đã mất hết những ảo tưởng cuối cùng. Tây Ban Nha rõ ràng là một đất nước bị chinh phục. Phải quỳ gối thần phục, hoặc là chết.

Nhưng dân tộc Tây Ban Nha không cam chịu chấp nhận số phận hèn mọn và chính quân xâm lược đã phải trả giá bằng những tổn thất nặng nề. Người ta thấy những tên lính Pháp bị cắt cổ, những tên sĩ quan bị mất tích không để lại một dấu vết. Người ta tìm được xác của những lính xung kích và lính khinh kỵ bị treo cổ trong rừng. Trong khắp mọi miền đất nước, nhân dân Tây Ban Nha đứng dậy cầm lấy vũ khí. Những đoàn quân tiếp viện của chính quốc, vượt rặng núi Pyrénée sang tăng cường cho lực lượng chiếm đóng đã bị đánh tan tác ngay trên đường hành quân do một kẻ thù vô hình và lặng lẽ. Những lực lượng ma quái ấy xuất hiện bất thần, cướp phá những đoàn xe hậu cần, lấy cả đạn súng cối và đạn pháo, tiêu hao sinh lực quân thù rồi biến mất vào rừng núi.

Đúng như sự tiên đoán của Maria Cayettana, đất nước Tây Ban Nha phải đoàn kết mọi tầng lớp để đẩy lui quân xâm lược.

* * * * *

Sau ngày tang lễ nữ công tước và cuộc hành hình Giuanito cùng các bạn của anh, Francisco đã phải nằm vùi vì một cơn sốt nặng, anh không thể rời khỏi giường vẽ.

Trong thời gian dưỡng bệnh, giờ đây đã biết phải làm gì trước nỗi bất hạnh của đất nước. Và Francisco chuẩn bị vào việc ngay. Anh gói mấy bức tranh cuối cùng mang đến gửi ở nhà Martin Daparte, rồi quay về nhà thu xếp hành trang, chào tạm biệt Pépa, đóng yên con ngựa già gầy nhất trong số ba con, vì anh nghĩ đi con ngựa tồi này, mới tránh khỏi bị kẻ thù tịch thu dọc đường. Anh lên ngựa, thúc nó phi về cửa thành phía bắc.

Lực lượng chiếm đóng, ra lệnh cho các đơn vị canh gác cấm ngặt mọi trường hợp ở ngoài

thành vào thành phố, nhưng đối với dân thường không có vũ khí, chúng có thể cho phép tự do rời thành phố. Tuy vậy, chúng cũng truy hỏi và khám xét rất kỹ.

Khi đến lượt anh, Francisco xuống ngựa, tên lính gác đẩy anh đến trước bàn giấy có viên đại úy ngồi chễm chệ tại đó. Viên sĩ quan lâu bầu không buồn nhìn lên :

- Tên gì?

- Francisco Goya y Luccienté.

Viên đại úy ngẩng đầu, đứng phắt ngay lên, y như đầu con rối bị giật dây.

- Họa sĩ à? - Hắn kêu lên.

- Phải, họa sĩ.

- Đúng ông là Francisco Goya?

- Chẳng lẽ lại có kẻ thích mạo tên tôi.

- Nước Pháp biết rõ lòng trung thành của ông đối với Hoàng đế. Ai cũng ca ngợi ông. Nhưng tại sao... hay ông đã thay đổi chính kiến? Liệu ông có định trở thành một tên du kích phiến loạn không?

- Lập trường của tôi không bao giờ thay đổi. - Goya kiêu hãnh đáp! - Tôi là một chiến sĩ đấu tranh cho tự do, bình đẳng và bác ái.

Viên đại úy không hiểu được ý của câu trả lời, nhưng có vẻ không hài lòng.

- Gần đây có khá nhiều nhân vật cao cấp và có danh tiếng của Tây Ban Nha theo bọn phiến loạn, cả bọn tướng lĩnh cũng vậy. - Viên đại úy gầm gừ - Tình hình ấy đối với chúng tôi không tốt lắm.

Francisco nhún vai :

- Tôi không phải nhà quân sự.

- Dĩ nhiên ông không phải là quân nhân! Nhưng gần đây tôi thấy hình như mọi người Tây Ban Nha đều trở thành lính cả. Tại sao ông lại rời bỏ Madrid, thưa ông?

- Cuộc sống ở đây trở nên náo động quá, không hợp với công việc của tôi. Yên tĩnh rất cần thiết cho sáng tạo của nghệ sĩ. Tôi phải làm việc. Dù là một thần dân trung thành nhất đối với đức Hoàng thượng và Quốc vương Joseph thì cũng không thể không làm việc mà sống nổi.

Francisco liếc nhìn viên đội đang lục soát chiếc túi bên yên và hắn không bắt giữ ngựa anh lại. Lòng anh nhẹ hẫng đi.

- Ông định về đâu? - Viên đại úy hỏi.

- Tôi cũng chẳng biết nữa. Nếu gặp một thôn xóm nào yên tĩnh tôi sẽ ở lại đấy. Có thể tôi sẽ trở lại Saragotte, quê hương tôi. Tôi biết rõ thành phố hiện vẫn một lòng trung thành trong liên minh với Hoàng đế Pháp.

Francisco hiểu là đã nắm được yếu điểm của viên sĩ quan. Ngày nào báo chí cũng khẳng định những tỉnh, thành này, khác vẫn trung thành với cam kết của Thủ tướng Don Manuel mà thiên hạ gọi là ông hoàng của hòa bình. Mặc dù, thừa biết những thông báo tuyên truyền ấy đều hoàn toàn đối trá, viên sĩ quan Pháp cũng không thể phản đối Goya.

- Tôi biết. - Hắn vừa lẩm bẩm vừa tự hỏi.

- Có nên báo cho cấp trên biết sự ra đi của một nhân vật danh tiếng có ảnh hưởng lớn trong xã hội Tây Ban Nha không?

Francisco nở một nụ cười thân thiện :

- Nếu ông không cho tôi đi. - Anh nói - Dĩ nhiên tôi chẳng thể phản đối gì được. Nhưng tôi sẽ rất buồn. Tôi phải tự hỏi rằng quyền tự do mà các ông hứa sẽ mang lại cho chúng tôi có phải là chuyện hão huyền không? Vả lại, nếu ông gây khó khăn, cá nhân tôi cũng có thể trực tiếp trình bày với Hoàng thượng.

Viên sĩ quan không giấu nổi vẻ sợ hãi. Việc khiếu nại của họa sĩ danh tiếng bậc nhất Tây

Ban Nha với Hoàng đế Napoléon có thể làm tổn hại cấp bậc của hắn.

Francisco thấy hắn ngần ngại và giọng hắn trở nên gấp hơn :

- Chiều qua, tôi nghe nói Quốc vương Joseph đã rời kinh thành, du lãm ở vùng ngoại vi.

- Nếu đức vua có thể yên ổn dạo chơi tại thôn quê, thì tôi nghĩ, một thần dân trung thành nhất của Người cũng có thể được phép tự do đi theo ý muốn của mình chứ?

Viên đại úy đã mắc bẫy. Hắn quay lại nói với viên trung úy trẻ đứng sau ghế :

- Khám kỹ người này.

Francisco chịu đựng sự sỉ nhục ấy một cách vui vẻ. Anh đã cẩn thận không mang theo vũ khí, tiền bạc hoặc đồ quý giá nên chẳng có gì đáng sợ. Viên trung úy cẩn thận thực hiện nhiệm vụ và cuối cùng báo cáo :

- Trình ngài đại úy, không có vũ khí. Ông ta mang theo rất ít hành trang, phần lớn là những bức tranh được cuộn lại. Nhiều màu, giấy và bút vẽ.

Viên đại úy thở ra nhẹ nhõm.

- Có thể cho ông đi. Chúng tôi thấy, một họa sĩ như ông chẳng thể làm hại gì chúng tôi được.

Nói đoạn hắn khoát tay mạnh, ra hiệu cho Francisco đi, và quay sang hỏi người kế tiếp. Francisco vội nhảy lên ngựa và thúc nó đi. Sau khi đã đi qua một dặm đường xa anh mới dám cười, mới đầu còn cười khẽ, sau bật thành tràng lớn.

Hắn đã lầm vì anh cần mang theo bút và màu hơn là mang theo đao kiếm và súng đạn.

Những hình ảnh về cuộc hành quyết Giuanito và những chiến hữu của anh trên quảng trường Plada Mayo đã khắc sâu trong tâm trí Goya. Anh sẽ ghi lại kỷ niệm sâu sắc không thể nào phai mờ được, cho thế hệ mai sau cũng được chứng kiến cảnh tượng đau lòng về một người mẹ trẻ gầy yếu xanh xao, bế đứa con nhỏ trên tay mà anh gặp trên đường phố, đã làm anh xót xa về số phận của đất nước. Người mẹ đói, xin hai viên sĩ quan dừng dẫm qua đường bố thí một mẩu bánh. Một tên đã dùng đôi chân mang ủng bóng lộn đạp chị ta. Còn tên kia nhổ nước bọt vào mặt chị. Người đàn bà khốn nạn ấy tiêu biểu cho đất nước Tây Ban Nha đang bị bóc lột và chà đạp. Anh sẽ ghi lại, vẽ lại tất cả những tình cảnh ấy. Hàng triệu người Tây Ban Nha mù chữ, đối với sách vở họ chẳng hiểu, chẳng biết được gì, nhưng họ sẽ xem tranh của anh, xem những cảnh tượng kia ghi trên mặt giấy và họ sẽ hiểu ra ngay. Họ sẽ chiến đấu dũng cảm ngoan cường hơn để giải phóng đất nước thoát khỏi ách nô dịch của quân thù. Francisco mỉm cười một mình khi nghĩ đến những trở trêu mỉa mai, trái nghịch về số phận.

Xa xa, những ngọn núi đã mờ đi sau làn sương tím. Con đường Francisco đang đi ngoằn ngoèo uốn khúc dẫn vào một khu rừng. Anh cảm thấy mùi thơm mát của hoa cỏ, và hít sâu không khí trong lành vào lồng ngực. Nỗi đau đớn vì mất Maria Cayettana đã nguôi lắng. Giờ đây, anh đã hiểu rõ lời nàng nói trong lần gặp mặt ngắn ngủi, vào buổi tối cuối cùng trước đêm nàng từ giã cuộc đời. Lúc này anh có cảm giác gần gũi nàng, hơn cả khi nàng còn sống, và tin chắc chắn rằng ý tưởng của hai người giờ đây chỉ là một.

Được khích lệ bởi gương chiến đấu của nàng, sống trong tình yêu trong sáng cùng những kỷ niệm thấm thiết về nàng, anh sẽ dùng cây bút làm việc không ngừng để thay đổi số phận đất nước Maria Cayettana đã không sống và yêu một cách vô ích. Nàng là hình ảnh đất nước Tây Ban Nha. Tổ quốc anh sẽ từ trong thử thách của cuộc chiến đấu gian khổ này vượt lên, tươi đẹp và tự do.

Francisco kiêu hãnh ngẩng cao đầu, thúc ngựa tiến sâu vào rừng.

HẾT

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>
Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :
Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>
Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>